

LAMK

Lahden ammattikorkeakoulu

Lahti University of Applied Sciences

KESTÄVÄSTI KEHITTYVÄ MAASEUTU

Suunnittelun laadun parantaminen Suomessa

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Insinööri (YAMK)
Kestävä kaupunkiympäristö
Syksy 2018
Maijastiina Lintukangas

Tiivistelmä

Tekijä Lintukangas, Maijastiina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, YAMK Sivumäärä 53 + 46 liitesivua	Valmistumisaika Syksy 2018
Työn nimi Kestävästi kehittyvä maaseutu Suunnittelun laadun parantaminen Suomessa		
Tutkinto Insinööri (YAMK), Kestävä kaupunkiympäristö		
Tiivistelmä <p>Tässä opinnäytetyössä käsitellään maaseudun suunnittelun laadun parantamista Suomessa kestävän kehityksen periaatteet huomioiden. Työssä on selvitetty suunnittelun eri osapuolien näkemyksiä maaseudun suunnittelun kehittämistarpeista. Asiantuntijoiden ja suunnittelijoiden näkökulmia maaseudun kestäväan kehitykseen ja maaseudun suunnittelun laadun parantamiseen kerättiin kyselyillä. Työn ohessa laadittiin maankäytön kehityskuva littiin, joka on kahden kaupunkialueen välissä sijaitseva maaseutukunta. Kehityskuvan laatimisen yhteydessä selvitettiin maankäyttäjien näkemyksiä maaseudun suunnittelun kehittämistarpeista. Kehityskuvaa varten aineistoa kerättiin muun muassa kyselyiden, haastattelujen ja työpajojen avulla. Lisäksi opinnäytetyön tuloksia hyödynnettiin kehityskuvan valmistelussa.</p> <p>Opinnäytetyön tietoperustassa käsitellään erilaisia alueluokituksia, kestävää kehitystä maaseudun näkökulmasta, maaseudun suunnittelun ohjauskeinoja ja niiden ongelmia, maaseutuelinkeinojen erityiskysymyksiä sekä maaseututajajamien suunnittelun haasteita.</p> <p>Tutkimusmateriaalista löytyi monia maaseudun ympäristöä ja sen suunnittelua koskevia ongelmia ja kehittämistarpeita ja ratkaisuja näihin ongelmiin esitettiin myös monipuolisesti. Suunnittelun osapuolten näkemykset eivät olleet keskenään juurikaan ristiriitaisia, vaan toisiaan täydentäviä.</p> <p>Maaseutua kehitetään kestävästi huomioimalla maaseudun erityispiirteet ja tunnistamalla erityyppiset maaseutualueet suunnittelun lähtökohtana. Paikallisten erityispiirteiden selvittäminen onnistuu parhaiten toimivan vuorovaikutusprosessin kautta. Maaseudun kestävä kehitys keskittyy pitkälti maaseutuelinkeinojen edellytysten parantamiseen luonnonvaroja hyödyntäen ja kunnioittaen. Väestömäärän riittävyys on olennainen tekijä maaseutuelinkeinojen elinvoimaisuudelle, mikä puolestaan edellyttää, että maaseudun vetovoimasta asuin ympäristönä huolehditaan. Asutuksen ja maaseutuelinkeinojen yhteensovittaminen tuottaa suunnittelulle haasteensa.</p>		
Asiasanat Maaseudun suunnittelu, maankäyttö, vuorovaikutus, kestävä kehitys		

Abstract

Author Lintukangas, Maijastiina	Type of publication Master's thesis	Published Autumn 2018
	Number of pages 53 pages + 46 pages of appendices	
Title of publication Sustainably developing rural areas Improving the quality of planning in Finland		
Name of Degree Master of Engineering, Urban Sustainability		
Abstract <p>This thesis deals with improving the quality of planning and design of rural areas in Finland taking the principles of sustainable development into account. The aim was to find out opinions and viewpoints of planners, experts and land users concerning sustainable development and the quality of planning of rural areas. The viewpoints of experts and planners were collected using surveys. The viewpoints of land users were collected by a process of making a strategic land use plan for Iitti, which is a rural municipality situated between two cities. The material for the plan was gathered using interviews, questionnaires and workshops. The results of this thesis were applied in the plan.</p> <p>The theoretical part of this thesis deals with a few classification methods of different area types, sustainable development of rural areas, instruments of rural planning and the problems associated with them, special features of the agricultural industry and the challenges of planning rural communities.</p> <p>Many problems and needs for development concerning planning of the rural environment were found in the research material and versatile ideas for solving the problems were also presented. The viewpoints of different parties of planning were complementary to each other rather than being contradictory.</p> <p>The way of developing the sustainability of rural areas is to take the special features of rural areas into account and to identify different types of rural areas as a basis for planning. The local special features are recognized best by a successful interaction process. The sustainable development of rural areas is focused on improving the conditions for the agricultural industry through using and respecting the natural resources. A sufficiently large population is essential for the viability of rural industries, which requires that the attraction of rural areas as living environments are cared for. Combining the settlement of rural dwellers and the agricultural industry causes challenges for planning and design.</p>		
Keywords rural planning, participation, land use, sustainable development		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TYÖN TAVOITTEET JA RAKENNE	2
2.1	Työn tavoitteet ja tutkimuskysymykset	2
2.2	Tutkimuksen rajaus ja rakenne.....	2
3	ALUELUOKITUKSET MAASEUDUN MÄÄRITTELIJÄNÄ	3
3.1	Paikkatietopohjainen kaupunki-maaseutu-alueuokitus	3
3.2	Kuntapohjainen kaupunki-maaseutuluokitus.....	6
3.3	Tilastollinen kuntaryhmitys.....	6
4	MAASEUDUN KEHITTÄMINEN	7
4.1	Maaseudun kehittämisen yleiset tavoitteet ja mahdollisuudet	7
4.2	Kestävän kehityksen tavoitteet maaseudun näkökulmasta	8
4.3	Kestävyyttä edistävät suunnitteluratkaisut	10
5	MAASEUDUN SUUNNITTELUUN LIITTYVÄT ERITYISPIIRTEET	12
5.1	Maaseudun suunnittelun ohjauskeinot ja niiden ongelmat	12
5.2	Maaseutuelinkeinojen erityiskysymykset.....	14
5.3	Maaseututaajamien kehitys ja suunnittelun haasteet	15
6	TUTKIMUSMENETELMÄT	17
6.1	Aineiston kerääminen	17
6.2	Aineiston analysointi	22
7	TULOKSET.....	24
7.1	Asiantuntijoiden ja suunnittelijoiden näkemykset maaseudun suunnittelun kehittämisestä	24
7.1.1	Suunnitteluprosessi, lähtökohdat ja päätöksenteko	24
7.1.2	Osallistuminen ja vuorovaikutus.....	24
7.1.3	Asuminen ja yhdyskuntarakenne	26
7.1.4	Tieverkko ja liikenne	27
7.1.5	Vesihuolto	28
7.1.6	Energiatuotanto ja sähköverkko.....	28
7.1.7	Elinkeinot	29
7.1.8	Palvelut	31
7.2	Maankäyttäjien näkemykset suunnittelun kehittämisestä	32
7.2.1	Osallistuminen ja vuorovaikutus.....	32
7.2.2	Asuminen ja yhdyskuntarakenne	34

7.2.3	Tieverkko ja liikenne	34
7.2.4	Vesihuolto	35
7.2.5	Energiantuotanto ja sähköverkko	35
7.2.6	Elinkeinot	36
7.2.7	Palvelut	36
8	TULOSTEN TARKASTELU	37
8.1	Vastaajaryhmien näkemysten vertailu	37
8.2	Yhteenveto esiin tulleista ongelmista, kehitystarpeista ja ratkaisuehdotuksista .	37
8.3	Maaseudun kehittäminen kestävästi	40
9	IITIN MAANKÄYTÖN KEHITYSKUVA.....	43
9.1	Kehityskuvan laatiminen ja rakenne	43
9.2	Opinnäytetyön tulosten hyödyntäminen Iitin maankäytön kehityskuvassa.....	44
9.3	Maankäytön kehityskuvan soveltuvuus maaseutukunnan suunnitteluun	45
10	POHDINTA	47
	LÄHTEET.....	50
	LIITTEET.....	54

1 JOHDANTO

Suomessa on toteutettu muutamia maaseudun suunnitteluun liittyviä tutkimuksia ja kehittämishankkeita viime vuosina ja aihetta on käsitelty enimmäkseen maankäytön suunnittelun näkökulmasta. Tässä työssä käsitellään lähtökohtaisesti kaikkea maaseudun ympäristöön vaikuttavaa suunnittelua. Suunnitteluvaiheiden, -alojen tai -alueiden rajaamista on haluttu välttää, jotta osallistuminen olisi etenkin maankäyttäjien kannalta mahdollisimman selkeää ja näkökulmia saataisiin monipuolisesti.

Maaseudun laadukas suunnittelu edellyttää maaseudun erityiskysymysten huomioimista. Suunnittelijoilta vaaditaan ymmärrystä muun muassa maaseutuelinkeinoista ja keinoja päästä käsiksi paikallisiin ominaispiirteisiin. Suunnitelmien vaikutukset tulisi osata arvioida syvällisesti koko alueen toimintojen ja toimijoiden kannalta.

Suunnittelun laadun parantamisella edistetään suoraan tai välillisesti kaikkia yleisiä maaseudun kehittämistavoitteita ja parannetaan myös kaupunkialueiden hyvinvointiedellytyksiä. Suunnittelun laadun parantaminen tapahtuu pitkän ajan kuluessa vähitellen ja vaatii jatkuvaa kehittämistä. Tällainen jatkuvan kehittämisen kulttuuri on kaupunkisuunnittelussa olemassa, joten sellaisen aikaansaaminen myös maaseutus suunnitteluun lienee mahdollista. Maaseudun suunnitteluprosessien ja suunnitteluratkaisujen ongelmien tekeminen näkyväksi on osa ratkaisua.

Kestävän kehityksen periaatteet tulisi huomioida nykyistä enemmän maaseudun ympäristön ja maankäytön suunnitteluratkaisuissa. Suunnittelualalla asiaa tarkastellaan useimmiten kaupunkinäkökulmasta. Alue-tyyppien erilaisuus vaikuttaa merkittävästi suunnitteluratkaisujen kestävyteen ja siksi paikallisten olosuhteiden tarkastelu tulisi olla kestävyden tavoittelun lähtökohta. Tässä tutkimuksessa selvitetään, minkälaisilla suunnitteluratkaisuilla maaseudun kestävyttä voidaan edistää sekä strategisella että käytännön tasolla.

2 TYÖN TAVOITTEET JA RAKENNE

2.1 Työn tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on löytää keinoja parantaa maaseudun suunnittelun laatua Suomessa kestävän kehityksen periaatteet huomioiden. Suunnittelulla tarkoitetaan tässä työssä kaikkea maaseudun ympäristöön vaikuttavaa suunnittelua. Tavoitteena on myös soveltaa tuloksia käytännössä laatimalla maankäytön kehityskuva maaseutukuntaan.

Tavoitetta tarkentavia tutkimuskysymyksiä ovat:

- Mikä on kestäväää kehitystä maaseudulla ja kuinka sitä edistetään suunnittelun keinoin?
- Mitä erityispiirteitä maaseudun suunnittelussa tulisi huomioida ja miten suunnittelija saa niistä tietoa?

2.2 Tutkimuksen rajaus ja rakenne

Työssä selvitetään, mitä parannettavaa maaseudun suunnitteluprosessissa ja suunnitteluratkaisuissa on suunnittelun osapuolten näkökulmista. Työn taustalla on tavoite edistää maaseudun kestäväää kehitystä suunnittelun keinoin.

Työn alussa on tietoperusta, joka koostuu maaseudun suunnittelun lähtökohtien ja tavoitteiden tarkastelusta. Tämän jälkeen käsitellään käytetyt menetelmät ja saadut tulokset sekä kerrotaan tulosten hyödyntämisestä litin maankäytön kehityskuvassa. Työn lopussa on arvioitu kehittämishankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja pohdittu jatko-tutkimusaiheita.

3 ALUELUOKITUKSET MAASEUDUN MÄÄRITTELIJÄNÄ

Tässä luvussa esitellään kolme eri tapaa luokitella aluetyyppejä. Jotta maaseudun suunnittelun erityispiirteitä ja -tarpeita voidaan ymmärtää, on tiedettävä mikä on maaseutua, mutta tiedostettava myös erilaisten maaseututyyppeiden keskinäiset eroavaisuudet (Rönkkö 2012, 104).

Suomesta erityisen maaseutumaisen tekee suuri pinta-ala ja asutuksen harvuus. Maatalouden merkitys eri maaseutualueilla ja yhteiskunnassa on muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana paljon. Erityyppiset maaseutualueet ovat kehitykseltään eriytyneet toisistaan. Maatalous keskittyy alueellisesti, vaikka muihin toimialoihin verrattuna maatalous on edelleen alueellisesti tasaisesti levittäytynyt. Maaseutualueet pysyvät maatalouden muutoksista huolimatta maaseutualueina, mutta kehittämis-toimenpiteiden näkökulmasta on huomioitava maatalouselinkeinon paikallinen rooli. (Voutilainen ym. 2012, 3-7.)

Maaseutua voi olla vaikea määrittellä ja useimmilla onkin henkilökohtainen näkemys siitä, mikä on maaseutua. Paikkatietopohjainen kaupunki-maaseutu-alueuokitus, kuntapohjainen kaupunki-maaseutuluokitus ja tilastollinen kuntaryhmitys ovat kolme erilaista tapaa maaseudun määrittelyyn (Tilastokeskus 2018).

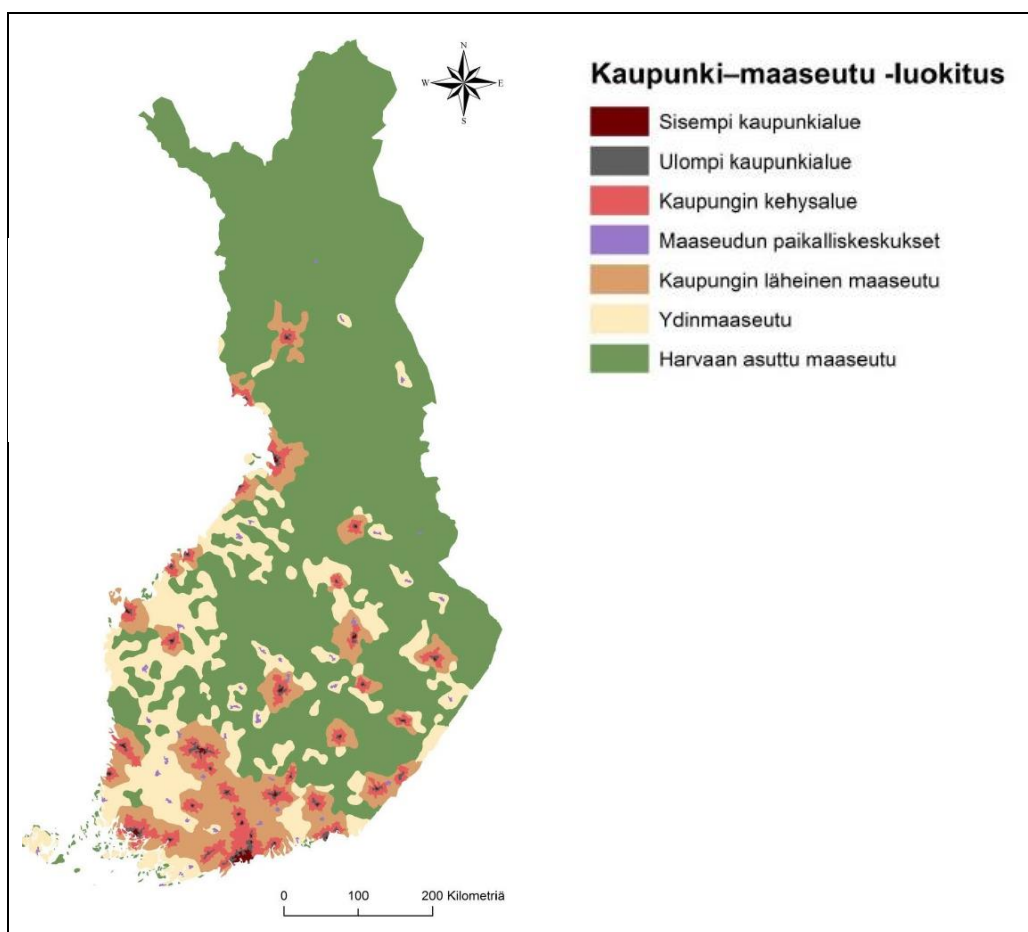
3.1 Paikkatietopohjainen kaupunki-maaseutu-alueuokitus

Kaupunki-maaseutu-alueuokitus perustuu paikkatietoihin eikä aikaisempien luokitusten tapaan hallinnollisiin aluerajoihin. Luokitus on laadittu, jotta voidaan tuottaa alueellisia tietosisältöjä, tehdä analyysejä ja teemakarttoja, alueiden kuntarajoista riippumatta. (Helminen ym. 2014, 7.)

Alueuokitus on tehty yleistäen ja mittakaava on valittu niin, että koko maa voidaan esittää samalla kartalla selkeästi (kuvio 1). Luokkarajat ovat yleispiirteisiä ja paikallistason tarkastelua on sen vuoksi tehtävä harkiten. Huomio tulisi kiinnittää aluekokonaisuuksiin eikä luokkarajojen

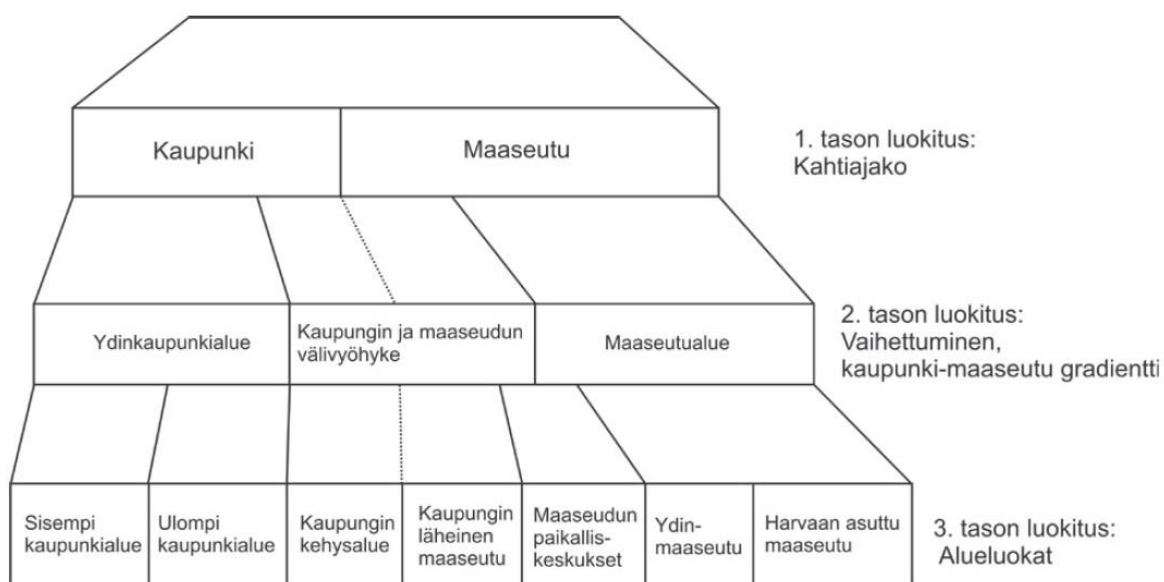
tarkkaan sijantiin. Luokituksessa huomioidaan paikkojen ominaisuuksien lisäksi lähiympäristön ominaisuudet. Tärkeää on se, kuinka rajojen eri puolilla alueet eroavat toisistaan. (Helminen ym. 2014, 7-8.)

Luokitus on tehty pääasiassa valtakunnallisiin 250 x 250 metrin ruutuaineistoihin perustuen. Aineistoista on laskettu muuttujia, jotka kuvaavat muun muassa tiheyttä, määrää, saavutettavuutta, monipuolisuutta ja suuntautuneisuutta. Näiden perusteella on muodostettu pintoja, jotka kuvaavat eri ilmiöitä. Ruutujen arvot määräytyvät ympäröivien alueiden perusteella yksittäisten ruutujen sijaan. Kaupunkiluokissa tarkastelusäteenä on käytetty yhtä kilometriä ja maaseutuluokissa viittä kilometriä, koska maaseudun toiminnot sijaitsevat kaupunkien toimintoja harvemmassa. (Helminen ym. 2014, 7-8.) Luokituksen hyödyntämisessä on olennaista, että huomioidaan luokituksen lähtökohdat ja käyttötarkoitus.

KUVIO 1. Kaupunki-maaseutu -luokitus kartalla esitettynä. (Mukailtu Helminen ym. 2014, 10.)

Alueluokkia on yhteensä seitsemän (kuvio 2). Maaseutualueet on luokiteltu neljään luokkaan. Luokkia ovat kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu, harvaan asuttu maaseutu ja maaseudun paikalliskeskukset. Maaseudun paikalliskeskukset ovat suurehkoja taajamia kaupunkialueiden ulkopuolella. Niillä on tyypillisesti tiivis keskusta ja ne toimivat ympäröivän alueen keskuksena. Kaupungin läheinen maaseutu on maaseutumainen vyöhyke kaupunkialueen ulkopuolella, jonka alue-rajaus pohjautuu ydinkaupunkiin suuntautuvaan työssäkäyntiin sekä potentiaaliseen saavutettavuuteen. Ydinmaaseutu sijaitsee melko kaukana suurista keskuksista ja se on suhteellisen tiiviisti asuttua ja toimintoiltaan monipuolista tai vahvaa alkutuotannon aluetta. Ydinmaaseudun maankäyttö on tehokasta, jonka vuoksi maatalousvaltaiset alueet kuuluvat tähän luokkaan. Harvaan asutun maaseudun asutusrakenne on hajanaista ja harvaa ja elinkeinorakenne on yksipuolista. Yleisin maankäyttöluokka on näillä alueilla suo tai metsä. Harvaan asuttu maaseutu sijaitsee kaukana suurista keskuksista. (Helminen ym. 2014, 9-12.)

KUVIO 2. Kaupunki-maaseutu luokkien jäsentymisen. (Helminen ym. 2014, 13.)

3.2 Kuntapohjainen kaupunki-maaseutuluokitus

Paikkatietopohjaisesta kaupunki-maaseutu-alueuokituksesta on tehty kuntatasoinen yleistys. Siinä kaupunkikunnat on eroteltu yhdeksi luokaksi ja maaseutukunnat kolmeen luokkaan, joita ovat kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asutettu maaseutu. Jos paikkatietopohjaisen luokituksen kaupungin kehysalueen ulkopuolista maaseutuväestöä on vähemmän kuin sisemmän ja ulomman kaupunkialueen väestöä yhteensä, tällöin kunta kuuluu kaupunkiluokkaan. Kaupungin kehysalueella oleva kunta luokitellaan maaseutumaisuuden ja kaupunkimaisuuden perusteella joko kaupungiksi tai kaupungin läheiseksi maaseudeksi. Muiden kuntien luokittelu kaupungin läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun perustuu yhteenlaskettuun maa-alaosuuteen ja väestöosuuteen. (Tilastokeskus 2018.)

3.3 Tilastollinen kuntaryhmitys

Tilastotuotannon virallinen alueuokitusstandardi on tilastollinen kuntaryhmitys. Siinä kunnat on luokiteltu maaseutumaisiin kuntiin, taajaan asututtuihin kuntiin ja kaupunkimaisiin kuntiin. Luokittelu perustuu kunnan suurimman taajaman väkilukuun ja kunnan taajamaväestön osuuteen. (Tilastokeskus 2018.)

Kunnat, joiden suurimman taajaman väkiluku on vähemmän kuin 15000 ja alle 60 % väestöstä asuu taajamassa, luokitellaan maaseutumaisiksi. Jos taajamassa asuu vähintään 60 %, mutta alle 90 % väestöstä ja suurimmassa taajamassa asuu 4000–15000 asukasta, luokitellaan kunta taajaan asutuksi. Kaupunkimaisen kunnan suurimmassa taajamassa asuu vähintään 15000 asukasta ja vähintään 90 % väestöstä asuu taajamassa. (Tilastokeskus 2018.)

4 MAASEUDUN KEHITTÄMINEN

4.1 Maaseudun kehittämisen yleiset tavoitteet ja mahdollisuudet

Maaseutualueilla todellisuus ja ihmisten mielikuvat ovat osittain keskenään ristiriitaisia. Tutkimusten perusteella mielikuva maaseudusta on erittäin myönteinen. Maaseudulla ajatellaan olevan mahdollisuuksia kehittää uudenlaisia elinkeinoja sekä yhdistää siihen hyvän elämän elementtejä, kuten luonnonrauhasta nauttiminen. Toisaalta kehitysnäkymät ja tulevaisuus ovat epäselviä ja taajamaympäristö vajaakäyttöistä ja yli-imitoitettua. (Rönkkö 2015, 30.)

Maaseudulla on mahdollisuuksia biotalouden ja luontomatkailemisen kehittämiseen. Maaseudulta löytyy ratkaisuja hyvinvointiin, uudistumiseen sekä ympäristö- ja ilmastokysymyksiin. Ympäristön hoito on tärkeä kehittämisen tavoite luonnonvarojen ollessa maaseudun voimavara. Monipuoliset yritys- ja asumismahdollisuudet ovat kehittämisen keskiössä. Kehittäminen kohdistuu useimmiten yrittäjyyteen, työllisyyteen, osaamiseen, palvelujen saatavuuteen, yhteyksiin, ympäristöön tai alueen erityiskysymyksiin. Ruuantuotannon vaatima tila löytyy maaseudulta ja maatalous on edelleen keskeinen elinkeino. Elinkeinot kuitenkin monipuolistuvat maaseudulla, minkä yhtenä tärkeimmistä edellytyksistä on toimivat tietoliikenneyhteydet. (Maa- ja metsätalousministeriö.)

Maaseudun kehittäminen tapahtuu kansainvälisten, valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten toimijoiden yhteistyöllä. Maaseudun toimijoita ja kehittäjiä ovat maaseutualueen yrittäjät, viranomaiset, asiantuntijat ja aktiiviset kansalaiset. Suomessa paikallinen aktiivisuus ja osallistuminen kuuluvat voimakkaasti maaseudun kehittämiseen ja sitä halutaan vahvistaa. Lähtökohtana maaseudun kehittämisessä ovat yhteistyö ja verkostoituminen, tasavertaiset osallistumismahdollisuudet ja elinkeinomahdollisuudet, osaaminen, alueiden erilaisuus ja kestävä kehitys. (Maa- ja metsätalousministeriö.) Näiden lähtökohtien huomiointi käytännön suunnittelutyössä ja sitä ohjaavassa lainsäädännössä olisi ensiarvoisen tärkeää.

Maaseudun elinvoimaisuus perustuu liiketoimintaan ja asumiseen. Alueiden- ja maankäyttö on maaseudun elinvoimaisuuden tärkeimpiä lähtökohtia. Suomen pinta-alasta noin 95 % on maaseutua, mutta noin 80 % väestöstä asuu kaupungissa. Maaseudulla sijaitsevat kaikki luonnonvarat, maatalosta lähes kaikki ja yrityksistä 40 %. Elinkeinorakenteen muutos ja kaupungistuminen on tapahtunut Suomessa nopeasti, kun vielä 1950-luvulla suurin osa väestöstä asui maaseudulla ja sai elantonsa maa- ja metsätaloudesta. Nykyisin maaseudun yrittäjät ja asukkaat ovat yhteiskunnan vähemmistö, joka joutuu sopeutumaan yleisiin muutoksiin. Ristiriitoja muodostuu, kun taajamissa asuva enemmistö ohjaa maaseudun vähemmistöä. Asenteellinen vieraantuminen voi lisätä maankäytön ehtoihin liittyviä ongelmia. Laajoja maaseutualueita koskeva kunnallinen päätöksenteko on kuntaliitosten myötä keskittynyt kaupunkikeihin, mikä osaltaan hankaloittaa tilannetta. (Kuhmonen 2014, 7-8.)

Muutoksista voi seurata myös uusia elinkeinomahdollisuuksia maaseudun yrityksille, kun kaupungeista kohdistuu maaseudulle uudenlaista kysyntää. Kaupunkiväestön kasvaessa maaseutu voi kiinnostaa entistä enemmän vapaa-ajan asumisen ympäristönä. Toisaalta alueellisesta kehityksestä, päätöksenteosta ja asenteista riippuen tästä voi aiheutua uusia ristiriitoja, jos maaseudun nykyisten ja uusien toimijoiden ajattelutavat eivät kohta. (Kuhmonen 2014, 8.)

4.2 Kestävän kehityksen tavoitteet maaseudun näkökulmasta

Kestävä kehitys tarkoittaa ohjatusti tapahtuvaa jatkuvaa yhteiskunnallista muutosta. Sen tavoitteena on, että nykyisille ja tuleville sukupolville turvataan hyvät elämisen mahdollisuudet. Päätöksenteossa ja toiminnassa otetaan huomioon talous, ympäristö ja ihmiset. (Ympäristöministeriö 2017.)

Kestävän kehityksen toimikunta on laatinut kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen, jonka avulla toteutetaan YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmaa Suomessa (Valtioneuvoston kanslia). Yhteiskuntasitoumuksessa on kahdeksan päätavoitetta (kuvio 3). (Kestävän kehityksen toimikunta 2016, 4-6.)

	1. Yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin		5. Hiilineutraali yhteiskunta
	2. Vaikuttavien ihmisten yhteiskunta		6. Resurssiviisas talous
	3. Työtä kestävästi		7. Luonnon kantokykyä kunnioittavat elämäntavat
	4. Kestävät yhdyskunnat ja paikallisyhteisöt		8. Luontoa kunnioittava päätöksenteko

KUVIO 3. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen tavoitteet. (Mukaiu Innanen 2017.)

Yhteiskuntasitoumuksen tavoitteena on taata yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin ja vahvistaa demokratiaa ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin, jotka ovat itselle tärkeitä. Kaikilla ihmisillä tulisi olla merkityksellisyyden ja osallisuuden tunne. (Kestävän kehityksen toimikunta 2016, 4-6.)

Kohti kestävämpää taloutta tulisi pyrkiä muun muassa parantamalla työn laatua ja tuottoa ja lisäämällä kestäväen kehityksen mukaisia työpaikkoja uudistamalla tuotantotapoja ja toimintamalleja. Työelämässä edistetään tasa-arvoa ja yrittäjyyttä sekä innovaatiotoimintaa. Turvallisia ja kestäviä yhdyskuntia luodaan vähentämällä liikennetarvetta ja lisäämällä etätyömahdollisuuksia ja sähköisiä palveluita. Maaseudun ja kaupunkien elinvoimaisuudesta tulisi huolehtia vahvistaen samalla alueiden toisiaan tukevaa kehitystä ja yhteistyötä. Maaseudulla yrittäminen ja asuminen tulee olla mahdollista. (Kestävän kehityksen toimikunta 2016, 4-6.)

Ilmastonmuutokseen varaudutaan ja edistetään siihen sopeutumista paikallisesti. Hiilineutraalia yhteiskuntaa tavoitellaan muun muassa parantamalla energiatehokkuutta ja lisäämällä kestäväen energian osuutta

sekä panostamalla kestäväan maa- ja metsätalouteen hyödyntäen niiden hiilensidontakykyä. Kiertotaloutta ja resurssitehokkuutta pitäisi lisätä sekä panostaa biotalouteen, uusiutuvaan energiaan, kestäväan ruuantuotantoon, vesivarojen hallintaan ja metsätalouden kehittämiseen. Luonnonvarojen kulutuksessa tulisi päästä ympäristön kannalta kestävälle tasolle ja edistää aineettomaan kulutukseen pohjautuvia palveluja ja elämäntapoja. Päätöksenteossa tulisi vahvistaa luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä ja luonnon monimuotoisuutta edistävää ja omistusoikeutta kunnioittavaa ohjausta. (Kestävän kehityksen toimikunta 2016, 4-6.)

4.3 Kestävyyttä edistävät suunnitteluratkaisut

Eheyttäminen on yksi tärkeimmistä ilmastopolitiikan toteuttamisen keinoista. Hajautuminen kuormittaa ympäristöä ja siihen esitettyjä ratkaisuja ovat muun muassa yhdyskuntarakenteen tiivistäminen ja joukkoliikenteen kehittäminen. (Sireni 2011, 5,12, 69.) Hajautuneen yhdyskuntarakenteen ongelmana pidetään päästöjä, jotka aiheutuvat lisääntyvästä liikenteestä sekä kustannuksia, joita hajautunut rakenne aiheuttaa yhteiskunnalle. Lisäksi hajautumisen voidaan kokea vähentävän maatalouden harjoittamisen ja kehittymisen edellytyksiä sekä kylien ja keskusta-alueiden elinvoimaisuutta. Hajautumisen aiheuttamia ilmastovaiikutuksia arvioitaessa ei kuitenkaan useimmiten huomioida kokonaiskulutusta tai uusiutuvan energian käyttöä, joka on maaseudulla yleistä. Jos nämä otetaan huomioon, ei yhdyskuntarakenne vaikuta kasvihuonekaasupäästöjen määrään. (Kuhmonen 2014, 25.)

Suomessa toimenpiteitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi on ainakin osittain käsitelty erikseen kaupunkien ja maaseudun osalta, joissain yhteyksissä on eroteltu myös kasvava ja supistuva maaseutu. Eheyttämisen merkitystä painotetaan kasvavilla alueilla, mutta vähemmälle tarkastelulle on jätetty sen merkitys supistuvan maaseudun osalta, jossa rakenne on harva, mutta ei hajautuva. Aluerakenteiden erilaisuudesta huolimatta yleinen ohjeistus toimintojen sijoittamisesta olemassa olevan rakenteen yhteyteen koskee sekä kaupunkialueita että maaseutua.

Maaseutukunnissa asumisen sijoittumisella ei nähdä olevan yhteyttä ilmastomuutoksen hillintään eivätkä kaupunkisuunnittelusta lähtöisin olevat tiivistämiseen liittyvät suunnitteluperiaatteet näy maaseudun käytännöissä tai päätöksenteossa. (Sireni 2011, 5,12, 69.)

Maaseudun suunnitteluun soveltuvat kestävät ratkaisut ovat toisenlaisia kuin kaupunkiin soveltuvat ratkaisut ja niissäkin on huomioitava erilaiset maaseututyypit. Maaseutualueiden ja kaupunkialueiden eroihin täytyy kiinnittää huomioita, jotta voidaan löytää toimivat välineet ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Maaseudulla kestävyden lähtökohtana ei ole joukkoliikenne ja tiivis yhdyskuntarakenne lukuun ottamatta kasvavien kaupunkiseutujen läheistä maaseutua. Maaseudulla kestävyys perustuu luonnonvaroihin ja tilaan, jotka mahdollistavat energiantuotannon kestävästi ja varmasti. Maaseudulla myös kehitetään paikallisia ratkaisuja päästöjen vähentämiseksi. (Sireni 2011, 12, 23.)

5 MAASEUDUN SUUNNITTELUUN LIITTYVÄT ERITYISPIIRTEET

Tämä luku sisältää maaseudun suunnitteluun liittyvien erityispiirteiden tarkastelua, joita on havaittu ja raportoitu aiemmissa Suomen maaseudun suunnitteluun liittyvissä teoksissa ja tutkimuksissa.

5.1 Maaseudun suunnittelun ohjauskeinot ja niiden ongelmat

Maaseudun maankäytön suunnittelun ohjausmuotoja ja – välineitä on useita; poliittisia, taloudellisia, oikeudellisia ja vapaamuotoisia. Haasteena on ohjausmuotojen soveltaminen yhtä aikaa ja näiden ohjausmuotojen toimijoiden välinen vuorovaikutus. (Rönkkö 2012, 104.)

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön ohjausjärjestelmää. Ensimmäisen keran päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista tehtiin vuonna 2000 ja tavoitteita tarkistettiin vuonna 2009. Tavoitteet uudistettiin valtioneuvoston päätöksellä vuoden 2017 lopussa. Uudistamisen tavoitteena on ollut selventää alueidenkäyttötavoitteiden ohjausvaltaa, jotta kuntien maankäyttövalta ja -vastuu vahvistuisi. Alueidenkäyttötavoitteiden keskeinen tarkoitus on varmistaa valtakunnallisesti tärkeiden alueidenkäyttötavoitteiden huomioiminen kaavoituksessa. (Wähä 2018.)

Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat ilmaistu päätöksessä rajoittavuuden sijaan mahdollistaviksi. Entiseen verrattuna alueidenkäyttötavoitteet antavat kunnille ja maakuntaliitoille enemmän harkintavaltaa siitä, miten tavoitteet toteutetaan. Uudet tavoitteet rajaavat ratkaisuvaihtoehtoja huomattavasti aikaisempaa vähemmän. Tavoitteita ei ole enää jaettu yleis- ja erityistavoitteisiin. (Wähä 2018.) Tavoitteiden uudistus nähdään maaseudun kehittämisen kannalta positiivisena asiana, kun kunnat voivat aiempaa vapaammin hyödyntää vahvuuksiaan. (Vainio 2018.)

Maaseudulla suurin osa maapinta-alasta on rakentamatonta maa- ja metsätalousaluetta. Oikeusvaikutteinen kaava on keskeinen maankäytön suunnittelun ohjausväline ja hankalasti sovellettavissa, jos tarvetta rakentamisen ohjaamiselle ei erityisesti ole. Suunnittelua ohjaava

maankäyttö- ja rakennuslaki ei tarjoa juurikaan keinoja rakentamisen ulkopuolisiin suunnittelukysymyksiin. Kaavoittamisesta voi aiheutua ongelmia, jos sen todellisia oikeudellisia vaikutuksia ei tunnisteta. Kaavaan voidaan sisällyttää esimerkiksi maisemallisia tavoitteita, jotka ovat ristiriidassa muun lainsäädännön kanssa. Maankäytön suunnittelun oikeudelliset keinot ovat samanlaiset kaupunki- ja maaseutualueella huolimatta niiden merkittävästi erilaisista erityispiirteistä ja tätä voidaan pitää oikeusvaikutteisen kaavoitusjärjestelmän heikkoutena. (Rönkkö 2012, 17, 104-105.) Maankäytön suunnittelun ohjauskeinojen parempi kohdentaminen aluetyyppien tarpeiden mukaiseksi nähdään olevan erittäin tärkeää maankäytön suunnittelun kehittämisessä (Kuhmonen 2014, 26).

Paikalliseen maaseudun suunnitteluun on käytettävissä vapaamuotoisia ohjausvälineitä, joihin sisältyy myös taloudellisen ohjauksen keinoja. Vapaamuotoiset ja omaehtoiset suunnitelmat ja hankkeet tulisi huomioida paremmin kaavoituksessa ja osallistaa paikalliset toimijat kunnan maankäytön kehittämiseen. Usein vapaamuotoiset hankkeet sisältävät kunnan kannalta hyödyllisiä toimenpiteitä ja ne saavat rahoitusta kunnan ulkopuolelta. (Rönkkö 2012, 106.)

Suunnittelun ohjausvälinettä valittaessa on huomioitava alueen toimijoiden tarpeita ja tavoitteita sekä ympäristön muodostamia mahdollisuuksia ja rajoitteita. Myös kaavoitusresurssit täytyy huomioida. Kaavoitusprosessia kuormittavat monenlaiset osallistumistarpeet, jotka eivät välttämättä siihen yhteyteen kuuluisi, mutta muiden osallistumismahdollisuuksien puuttuessa ne tulevat esille kaavoituksessa. (Rönkkö 2012, 106.)

Maaseudun toimintaympäristön nopeastikin tapahtuvat muutokset kaipaavat sujuvampaa ja strategisempaa suunnittelua. Kokonaiskuva jää maaseudulla monesti muodostamatta. Uudenlaisten suunnittelukäytäntöjen hyödyntämisessä tulisi varmistaa, että osallistavan ja vuorovaikutteisen suunnittelun sisältö säilyisi maankäyttö- ja rakennuslain mukai-

senä. Suunnittelukäytäntöjä tulisi kehittää niin, että tarkastelussa keskitytään toiminnallisten ja teemallisten kokonaisuuksien suunnitteluun. Eri-tyisesti maa- ja metsätalousalueilla olisi tärkeää, että maankäytön suunnittelussa taloudellinen, poliittinen ja juridinen ohjaus yhdistyy alueen omaehtoiisiin kehittämissuunnitelmiin. (Rönkkö 2012, 105-106.)

5.2 Maaseutuelinkeinojen erityiskysymykset

Onnistunut suunnitteluprosessi edellyttää, että suunnittelijalla on käsitys maaseudun toimintaa ohjaavasta suuresta määrästä säädöksiä. Maaseutuelinkeinojen erityispiirteiden tuntemus auttaa suunnittelijaa muodostamaan laajan näkemyksen suunnittelun tavoitteista ja ehkäisee suunnittelua ohjautumasta liiaksi esimerkiksi maisemallisista lähtökohdista. Maaseutuelinkeinojen erityiskysymykset tulisi huomioida esimerkiksi suunnittelijoiden koulutuksessa, koska useilla opiskelijoilla ei ole maaseututaustaa. (Rönkkö 2012, 104.)

Maaseudun elinkeinot ovat merkittävältä osalta avoimen kansainvälisen kilpailun piirissä, kun taas kaupunkialueilla sijaitsevien palvelualueiden kohdalla tilanne on huomattavasti suojatumpi. Yhteiskunnallinen kehitys kuten globalisaatio, väestön ikääntyminen sekä ilmastonmuutos ja sen torjunta vaikuttavat maaseudun asumiseen ja elinkeinoihin markkinoiden ja politiikan kautta. Maankäytön ohjausta ja säätelyä maaseudulla on lisätty jatkuvasti muun muassa alueellisella keskittämällä sekä ympäristöperusteisella verotuksella, kaavoituksella, suojelulla ja tukipolitiikalla. Liiketoiminta avoimen kansainvälisen kilpailun markkinoilla voi olla hankalaa, jos toimintaehdot ovat erittäin rajoittavia. (Kuhmonen 2014, 8)

Maaseudun toimintaympäristöön liittyy poliittista ja taloudellista epävarmuutta, joten on vaikeaa arvioida, mihin kaavoissa täytyisi varautua. Elinkeinorakenteen monipuolistuminen maaseudulla on aiheuttanut uudenlaisia maankäyttötarpeita. Maaseutuelinkeinot ovat usein monimuotoista yritystoimintaa ja tämä tulisi huomioida muun muassa rakentamiseen kohdistuvien rajoitusten osalta. Maankäyttömuodon ratkaisee ensisijaisesti kannattavuus. Haasteena kaavoituksessa on sovittaa yhteen

eri toimijoiden edut, tavoitteet ja tarpeet. Esimerkiksi suojelutavoitteiden yhdistäminen maa- ja metsätalouteen edellyttää tietämystä maa- ja metsätalouden harjoittamisesta. (Rönkkö 2012, 105.) Suomen maatalous on ollut pientilavaltaista ja tästä johtuen elinkeino ja asuminen ovat sijoittuneet limittäin. Nykyään tilakoot ovat suurempia ja alkutuotannosta saa elantonsa entistä pienempi osa maaseudun asukkaista. Uusien asukkaiden näkökulmasta maaseutu on ensisijaisesti asumisen ja vapaa-ajan ympäristö, mikä voi aiheuttaa ristiriitoja uusien asukkaiden ja elinkeinon harjoittamisen välille. (Helinko & Karhu 2014, 2)

Suomalaisen maatalouden kilpailukykyä laskee lyhyt kasvukausi, pienet tilakoot ja pirstaleinen peltorakenne. Haasteita lisäävät muun muassa tiukentuvat ympäristövaatimukset ja ilmastonmuutos. Maatalouden rakennemuutoksen seurauksena etäisyydet tilakeskukselta pelloille ovat kasvaneet etenkin kotieläintiloilla, kun peltoja on jouduttu hankkimaan entistä kauempaa. Tilusrakenteen kehitykseen vaikuttaa peltomaan hinta ja heikko saatavuus. Kannattavuuden parantamiseksi maatilat tarvitsevat tilaa laajentamiseen ja toimintojen keskittämiseen, mikä tulisi huomioida myös hajarakentamisen sijoittumisessa. Maaseutualueiden suunnittelussa olisi tärkeää turvata maatalouden maankäytöllinen asema. (Helinko & Karhu 2014, 1-3)

5.3 Maaseututaajamien kehitys ja suunnittelun haasteet

Maaseututaajamia ja kirkonkylä varten laaditut suunnitelmat ovat aikanaan tehty kasvuun perustuen. Näille alueille on tyypillistä, että kaavat ovat ylimitoitettuja ja vanhentuneita, taajamakuva on jäsentymätön ja hajanainen ja alueet ovat vajaalla käytöllä. Ympäristössä näkyvät 1960-70 luvulla suunnitellut yksityisautoilua suosivat liikenteelliset ratkaisut ja 1980-90 luvuilla taajamien keskustoihin toteutetut yksittäiset, ympäristössään irralliset hankkeet. Suomalaisissa maaseututaajamissa rakennuksia ympäröivät pysäköintialueet, jotka rajautuvat katuihin. Rajaavat elementit puuttuvat, jolloin ympäristö on luonteeltaan epämääräinen. (Rönkkö 2015, 30.)

Monissa maaseututaajamissa keskustat ovat siirtyneet alkuperäisiltä paikoiltaan. Yleisesti tämä on liittynyt ohitustien rakentamiseen liikenteen vähentyessä keskustasta. Kehitys jatkuu edelleen, mutta uusina piirteinä ydinkeskustojen painopiste hajaantuu moniin paikkoihin ja laimenee. Tämän taustalla on muun muassa vähittäiskaupan muutos kohti suuryksiköitä ja sen osaltaan aiheuttama keskustojen toiminnollinen yksipuolistuminen. Taajamista puuttuvat selkeät toiminnalliset solmukohdat. Niiden sijaan voidaan havaita toiminnallisia akseleita päätepisteinä marketit ja liikenneasemat. Jos keskuksen vetovoima laimenee riittävästi, saattaa se siirtyä jopa lähimpään kaupunkiin. Yhteisöllisyyden symboleina toimineet kyläkoulut katoavat ja tilalle tulevat liikenneasemat ja kiertoliittymät, jotka kertovat ympäristön kehittämisestä autoilun ehdoilla. Kevyen liikenteen asema maaseututaajamassa on heikko ja lyhyetkin matkat keskustan sisällä kuljetaan autoilla. (Rönkkö 2015, 26-27.)

Viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana on ollut havaittavissa kaavoituksellisia haasteita, jotka liittyvät kaavojen rakennusoikeuksien määrään, toteutuneen ympäristön laatuun sekä erityisesti taajamien keskustojen kehittämisen osalta odotusten toteutumattomuuteen. Ero suunnitellun ja toteutuneen rakennetun ympäristön välillä ei ole piene- nemässä. Maaseututaajamissa on selvä tarve strategisen kehittämisen keinoille, sillä yksittäiset hankkeet harvoin korjaavat tilannetta. Kunnan tulisi pystyä tekemään sitovia valintoja painopisteistä ja tarkastella aluerakennettaan strategisesti. Ensisijaisesti vastuussa oman taajamansa elinvoimaisuudesta ovat paikalliset toimijat itse. (Rönkkö 2015, 25-31)

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämän työn tutkimussuuntauksina ovat kehittämistutkimus ja osittain toimintatutkimus. Toimintatutkimuksessa tutkija osallistuu muutosprosessiin tekemällä kehittämistyötä käytännössä ja kerää samaan aikaan aineistoa haastattelemalla, kyselemällä ja havainnoimalla. Toimintatutkimus eroaa kehittämistutkimuksesta siten, että kehittämistutkimuksessa tutkija ei osallistu kehittämistyöhön. (Kananen 2015, 52.) Tässä tutkimuksessa käytettiin laadullisia tutkimusmenetelmiä.

6.1 Aineiston kerääminen

Aineistonkeruumenetelmiä olivat havainnointi, haastattelut ja kyselyt. Aineisto kerättiin kahdessa osassa. Ensimmäisessä osassa kerättiin asiantuntijoiden ja suunnittelijoiden näkökulmia maaseudun kestäväan kehitykseen ja maaseudun suunnittelun laadun parantamiseen. Kyselyt valikoituivat aineistonkeruumenetelmäksi, koska tavoitteena oli kerätä aiheen parissa työskentelevien kokemuksia ja näkökulmia mahdollisimman monipuolisesti ja kyselyt mahdollistivat tämän hyvin käyttämällä avoimia kysymyksiä haastattelunomaisesti. Toisessa osassa selvitettiin maankäyttäjien näkökulmaa aiheeseen laatimalla maankäytön kehityskuva littiin, joka on maaseutukunta kahden kaupunkialueen välissä. Aineistoa hankittiin kyselyjen, työpajojen ja haastattelujen avulla suunnitteluprojektin yhteydessä. Tässä osassa hyödynnettiin oikeaa suunnitteluprojektia, koska maankäyttäjien oletettiin ottava kantaa heille tärkeisiin asioihin, joihin he voivat sillä hetkellä vaikuttaa.

Kysely 1: Johtajien ja asiantuntijoiden näkökulmia kestävästä kehityksestä maaseudun suunnittelussa

Ensimmäisen kyselyn teemana oli kestävä kehitys maaseudulla. Osallistujiksi pyydettiin johtajia ja asiantuntijoita erilaisilta maaseudun suunnittelua koskevilta ja sivuavilta aloilta. Johtajien ja asiantuntijoiden työkuvaan kuuluu usein strateginen suunnittelu ja siihen vaikuttaminen, ja siksi heidät valittiin tämän osion vastaajaryhmäksi. Kaikki kysymykset yhtä lukuun ottamatta olivat avoimia kysymyksiä. Avoimilla kysymyksillä

tavoiteltiin monipuolisia näkökantoja aiheeseen. Kyselylomake on liitteessä 1.

Vastaajia pyydettiin kertomaan, miten kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen tavoitteet tulisi huomioida maaseudun suunnittelussa. Kysymys oli jaettu yhteiskuntasitoumuksen tavoitteiden otsikkojen mukaisesti. Kysymykseen oli liitetty linkki, josta pääsi lukemaan kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen tavoitteista tarkemmin.

Lisäksi kysyttiin, mihin asioihin vastaajan mielestä maaseudun suunnittelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota ja tämä oli pakollinen kysymys sekä mitkä ovat suurimpia haasteita tulevana vuosikymmeninä. Viimeisenä kysyttiin pitääkö vastaaja maaseudun suunnittelun laadun parantamista tarpeellisena. Tässä kysymyksessä oli vaihtoehdot kyllä tai ei ja tämä oli toinen pakollinen kysymys.

Kysely toteutettiin Webropol-verkkosovellusta hyödyntäen. Kysely oli avoinna noin kuukauden vuoden 2017 syksyllä. Kyselykutsu lähetettiin sähköpostilla 122 vastaanottajalle ja se sisälsi henkilökohtaisen linkin kyselyyn. Noin viikkoa ennen kyselyn sulkeutumista vastaajille lähetettiin muistutusviesti. Kysely avattiin noin 50 kertaa lähettämättä vastausta. Vastauksia saatiin 12 kappaletta.

Kysely 2: Suunnittelijoiden näkökulmia suunnittelun kehittämiseen

Suunnittelualan asiantuntijoille tehtiin kysely, jonka avulla pyrittiin löytämään tekijöitä, joihin maaseudun suunnittelussa tulisi kiinnittää erityistä huomioita. Vastaajiksi pyydettiin monipuolinen joukko suunnittelijoita erilaisilta maaseudun suunnittelua koskevilta ja sivuavilta aloilta. Tässä vastaajiksi tavoiteltiin käytännön suunnittelutyötä tekeviä henkilöitä, joilla olisi sekä laajoja että yksityiskohtaisia kehittämisehdotuksia suunnitteluun. Kysymykset olivat yhtä lukuun ottamatta avoimia kysymyksiä. Kyselylomake on liitteessä 2.

Ensimmäisenä kysyttiin kehittämisehdotuksia maaseudun suunnittelun laadun parantamiseksi. Kysymys oli jaettu karkeasti aihepiireittäin ympäristön eri käyttömuotojen mukaan. Lisäksi oli mahdollisuus kertoa

muita huomioita sen varalta, että vastaus ei sopinut mihinkään mainittuun aihepiiriin.

Kyselyssä ja sen saatetekstissä pyrittiin välttämään johdattelua ja siksi valmiita vastausvaihtoehtoja ei annettu. Tällä tavoiteltiin mahdollisimman monipuolisia näkökulmia. Kysely ei sisältänyt määritelmää maaseudusta. Suunnittelulla kyselyssä tarkoitettiin kaikkea maaseudun fyysisen ympäristön suunnittelua tarkkuustasosta riippumatta ja tämä kerrottiin kyselyn alussa.

Kyselyn lopussa pyydettiin esimerkkejä asioista, jotka ovat aiheuttaneet ongelmia maaseutualueiden suunnittelussa. Myös vastaajan työtehtävistä ja maaseudun suunnittelun työkokemuksesta kysyttiin ja tämä oli pakollinen kysymys. Viimeisenä kysyttiin pitääkö vastaaja maaseudun suunnittelun laadun parantamista tarpeellisena. Tässä kysymyksessä oli vaihtoehdot kyllä tai ei ja tämä oli toinen pakollinen kysymys. Sama kysymys esitettiin ensimmäisen kyselyn yhteydessä.

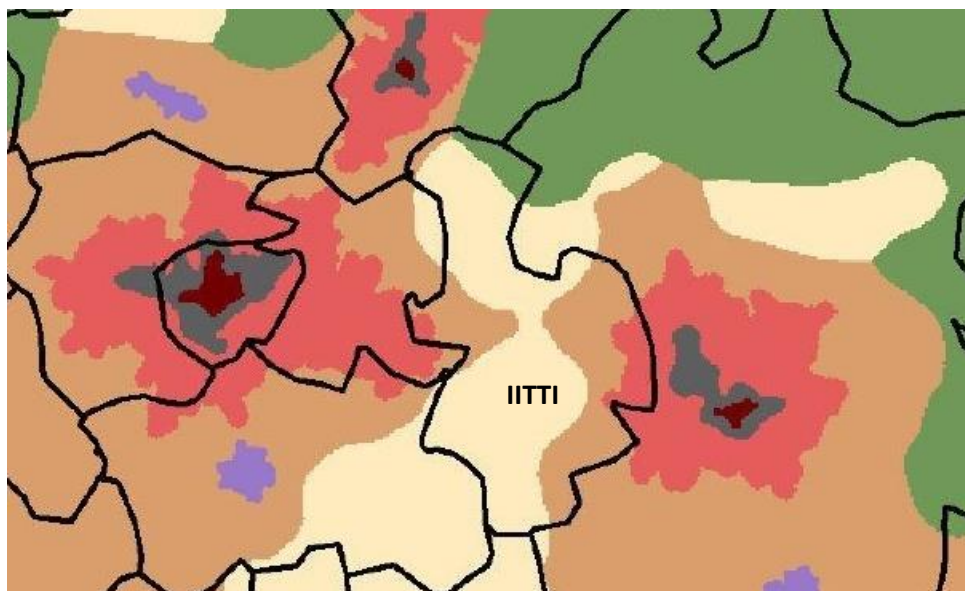
Kysely toteutettiin Webropol-verkkosovellusta hyödyntäen. Kysely oli avoinna noin kaksi kuukautta vuoden 2017 syksyllä. Kyselyyn oli julkinen linkki ja sitä levitettiin sekä sähköpostilla että erään suuren suunnittelualan konsulttiyrityksen sisäisillä verkkosivuilla. Lisäksi linkkiä pyydettiin jakamaan eteenpäin. Kysely avattiin noin 180 kertaa lähettämättä vastausta. Vastauksia saatiin yhteensä 22 kappaletta.

Maankäytön kehityskuva: Maankäyttäjien näkökulmia suunnittelun kehittämiseen

Opinnäytetyön ohessa laadittiin littiin maankäytön kehityskuva, jonka avulla selvitettiin maankäyttäjien maaseudun suunnitteluun liittyviä tarpeita ja toiveita. Termillä maankäyttäjä on tarkoitus kuvata maaseudun asukkaiden ja toimijoiden vahvaa suhdetta maahan. Maan omistaminen ja hyödyntäminen ovat maaseudulla monien elinkeinojen ja toimintojen edellytyksiä, jolloin maan merkitys maaseudulla korostuu verrattuna kaupunkialueisiin.

Iitti on vajaan 7000 asukkaan maaseutukunta kahden kaupunkialueen, Lahden ja Kouvolan välissä. Iitti kuuluu Kymenlaakson maakuntaan, mutta on vaihtamassa Päijät-Hämeeseen lähivuosina.

Kaupunki-maaseutu alueluokituksessa Iitti on suurimmaksi osaksi ydinmaaseutua, osittain myös kaupungin kehysaluetta, kaupungin läheistä maaseutua ja harvaan asututtua maaseutua (kuvio 4). Luokitus antaa Iitin yhdyskuntarakenteesta hieman vääränlaisen kuvan eikä sillä ole tällaisessa kuntakohtaisessa tarkastelussa suurta merkitystä. Jos Iitin todellista maankäyttöä luokitellaan ympäröiviä kuntia huomioimatta, voisi sen sanoa olevan pääosin ydinmaaseutua ja harvaan asuttua maaseutua, jonka keskellä on maaseudun paikalliskeskus Kausala. Iitin yhdyskuntarakenne ei tiivisty tai kasva kumpaakaan kaupunkialuetta kohti, vaan on asutukseltaan melko hajanaista. Vaikka väestömäärä alkaisi tulevaisuudessa kasvaa, kasvu ei todennäköisesti olisi niin suurta, että kaupunkien läheisyys vaikuttaisi yhdyskuntarakenteeseen.

KUVIO 4. Iitti kaupunki-maaseutu –luokituksessa. (mukailtu Suomen ympäristökeskus 2014)

Projektin avulla pyrittiin keräämään huomioita suunnitteluratkaisujen toimivuudesta käytännössä ja havainnoimaan suunnitteluprosessin aikaisia kehittämistarpeita. Maankäyttäjien näkökulmia kerättiin kyselyjen,

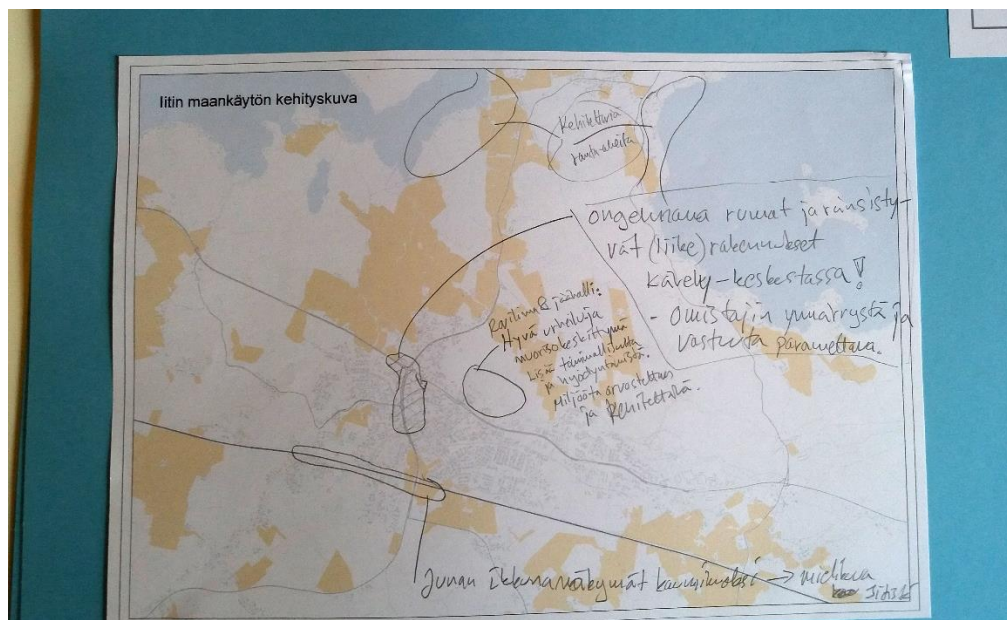
haastattelujen ja työpajojen avulla. Lisäksi koko projektin ajan oli mahdollisuus suoraan yhteydenottoon sähköpostilla tai puhelimitse. Mielipiteiden esittäminen oli mahdollista myös Facebookissa.

Kehityskuvasta ja osallistumismahdollisuuksista tiedotettiin kunnan verkkosivuilla, Facebookissa, paikallislehdessä sekä litin asioita käsittelevässä litti-Podcastissa. Erityisesti kyläalueiden kehittämistoimenpiteistä kysyttiin kyläyhdistyksiltä sähköpostitse ja puhelimitse muiden osallistumismahdollisuuksien lisänä.

Projektin alkuvaiheessa haastateltiin muutamaa iittiläistä ja tiedusteltiin muun muassa mieluisinta tapaa osallistua suunnitteluun ja syitä osallistumatta jättämiseen. Haastateltaviksi valittiin henkilöitä, joiden tiedettiin osallistuvan suunnitteluun usein ja toisaalta henkilöitä, jotka välttelivät osallistumista. Haastateltavat olivat kaikki maa- tai metsätalousalan yrittäjiä ja maanomistajia. Haastattelukysymykset ovat liitteessä 3.

Projektin yhteydessä tehtiin asumisen unelmiin liittyvä kysely. Kyselyn avulla selvitettiin asumiseen liittyviä toiveita ja lisäksi kysyttiin keskustajamaa että sen ulkopuolisia alueita koskevia kehittämisehdotuksia. Kyselyssä kysyttiin muun muassa tontin ja asunnon kokoon, ympäristöön ja tyyliin liittyviä mieltymyksiä. Kysely toteutettiin Webropol-verkkosovellusta hyödyntäen. Kysely oli avoinna noin kaksi viikkoa vuoden 2018 keväällä. Kyselykutsu lisättiin kunnan verkkosivuille ja sitä jaettiin iittiläisten Facebook-ryhmissä. Kysely avattiin noin 900 kertaa lähettämättä vastausta. Vastauksia saatiin 128 kappaletta. Kyselylomake on liitteessä 4.

Kehityskuvan valmisteluun osallistui kunnasta työryhmä sekä ohjausryhmä, joiden kanssa luonnosta työstettiin eri vaiheissa. Kaikille osallisille järjestettiin yleinen työpaja ennen ensimmäisen luonnoksen laatimista. Yksi työpaja järjestettiin lukion maantiedon kurssilla. Työpajojen tulokset kirjattiin ylös (kuva 1).

KUVA 1. Kehityskuvaa työstettiin työpajoissa.

Kerätyn aineiston perusteella laadittiin luonnos. Kehityskuvan laatimissa hyödynnettiin myös tämän opinnäytetyön tuloksia. Tulosten hyödyntämisestä kerrotaan työn lopussa. Luonnos asetettiin yleisesti nähtäville ja kommentoitavaksi teknisen lautakunnan päätöksellä syksyllä 2018. Nähtävilläoloaikana järjestettiin yleisötilaisuus, jossa luonnosta esiteltiin. Kehityskuvan luonnoksesta kirjoitettiin myös paikallislehdessä. Saatujen kannanottojen perusteella laadittiin ehdotus, jonka tekninen lautakunta hyväksyi.

Tekninen lautakunta on esittänyt, että kunnanhallitus asettaa ehdotuksen yleisesti nähtäville ja kannanottoja varten ja tiedottaa siitä kuulutuksella. Tekninen lautakunta on esittänyt myös, että kehityskuva viedään valtuustoon hyväksyttäväksi. Prosessin ollessa opinnäytetyön palauttamisen aikaan vielä kesken, liitteessä 5 on litin maankäytön kehityskuva -ehdotus.

6.2 Aineiston analysointi

Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysiä tehdään erittelemällä, etsimällä eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä sekä tiivistämällä tutkimusaineistoa. Sisällönanalyysissä tarkastellaan

tekstimuotoista aineistoa. Sen avulla on tarkoitus muodostaa tutkittavasta aiheesta tiivistetty kuvaus, joka yhdistää tulokset laajempaan kontekstiin ja muihin ilmiöstä tehtyjen tutkimusten tuloksiin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Laadullisesta tutkimusaineistosta voidaan tehdä useita tulkintoja, koska tulkintatapoja on monenlaisia. Aineistoa voidaan tarkastella monista näkökulmista ja tulkinta on riippuvainen myös tukijasta. (Kananen 2015, 94). Tässä tutkimuksessa etsittiin koko aineistosta yhdistäviä tekijöitä, joiden avulla voitaisiin tunnistaa tärkeimmät ongelmakohdat ja kehittämistarpeet maaseudun suunnittelussa.

7 TULOKSET

Tässä luvussa tarkastellaan maaseudun suunnittelua koskevien ja sivuavien alojen johtajien, asiantuntijoiden ja suunnittelijoiden sekä maankäyttäjien näkemyksiä siitä, mitä maaseudun suunnittelussa tulisi kehittää ja miten se tehdään kestävästä kehitystä edistävällä tavalla. Tuloksia on käsitelty teemoittain. Tulokset perustuvat kyselyaineistoihin sekä maankäytön kehityskuva – projektissa kerättyihin aineistoihin.

7.1 Asiantuntijoiden ja suunnittelijoiden näkemykset maaseudun suunnittelun kehittämisestä

7.1.1 Suunnitteluprosessi, lähtökohdat ja päätöksenteko

Maaseudun kestävyysnäkökulmasta olennaisena koetaan erilaisten maaseutualueiden erilaisen suunnittelutarpeen huomiointi. Tärkeänä pidetään myös, että kasvuun perustuva suunnittelu lopetetaan ja keskitytään kestävä pohjan luomiseen. Väestöä menettävillä alueilla suunnittelussa tulisi keskittyä elinvoiman edellytysten tunnistamiseen.

Kokonaisvision puuttuminen nähdään maaseudun suunnittelun ongelmana. Resurssiviisaus edellyttää kokonaisuuksien ymmärtämistä ja strategista ajattelua, mitä maaseutualueiden suunnittelussa tarvittaisiin. Yleiskaavoitusta ehdotetaan jopa pakolliseksi kaikille alueille. Toisaalta koetaan, että maaseutua ei ole suunnitella juuri lainkaan, vaan se on muotoutunut itsestään.

Rakennusvalvonnan osalta keskittämisen arvioidaan aiheuttavan epätasa-arvoa, kun rakennustarkastajilta puuttuu paikallistuntemus maaseutualueilla. Toisaalta lupakäytäntöjen nähdään mahdollisesti muuttuneen yhdenmukaisemmiksi.

7.1.2 Osallistuminen ja vuorovaikutus

Vaikuttaminen oman paikkakunnan suunnitteluun koetaan olevan maaseutuasumiseen sitouttava tekijä. Epävirallisilla osallistumismuodoilla kuten maaseutuparlamentilla on pyritty parantamaan lähidemokratian

toteutumista, mutta niiden todellisten vaikutusmahdollisuuksien epäilään vaihtelevan kuntakohtaisesti. Omaehtoisen suunnittelun tukeminen ja kehittäminen sekä paikallisyhteisöjen ottaminen mukaan virallisiin suunnitteluprosesseihin kuten kaavoitukseen olisi tärkeää.

Talkootyö koetaan merkittäväksi osaksi maaseudun kehittämistä ja sitä ehdotetaan tuettavan esimerkiksi verotuksella. Yhteisöllisyys nähdään olennaisena osana maaseutuasumista ja yhteisöllisyyden kokemisen tulisi olla kaikille mahdollista riippumatta esimerkiksi maanomistuksesta. Fyysinen sijainti ei saisi muutenkaan vaikuttaa osallistumismahdollisuuksiin ja digitalisaation mahdollisuudet tulisi olla kaikkien ulottuvissa. Digitalisaatio on parantanut osallistumiseen liittyvää tasa-arvoa joissain asioissa kuten kaavoituksessa, kun aineistot saadaan kaikkien nähtävälle ja kommentoitavaksi internettiin.

Paikallisten vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumista suunnitteluun pidetään tärkeänä. Osallistumisessa olennaisena nähdään ajoitus ja monipuoliset vuorovaikutustavat ja niiden kehittäminen. Asukkaat tulisi pitää mukana suunnittelussa alusta loppuun saakka sekä strategisessa suunnittelussa että tarkemmassa suunnittelussa. Mahdollisuuksien mukaan suunnittelussa ehdotetaan hyödynnettävän paikallista asiantuntijaa. Kyläyhdistysten osallistuminen suunnitteluun nähdään sekä kylän että kunnan kannalta tärkeänä.

Maaseutualueiden ja kaupunkialueiden välisen yhteistyön parantaminen ja vuorovaikutuksen kehittäminen nähdään tärkeänä. Suunnittelussa tulisi huomioida maaseudun asukkaiden tarpeet, mutta selvittää myös miten kaupunkilaiset kehittäisivät maaseudun palveluja. Hyvä vuorovaikutus maaseudun ja taajamien välillä mahdollistaa hiilineutraaliutta tukevat päätökset logistiikassa, yhdyskuntateknisessä huollossa ja energiataloudessa.

7.1.3 Asuminen ja yhdyskuntarakenne

Hyvinvoinnin perusedellytyksenä nähdään olevan mahdollisuus valita asuinpaikaksi maaseutu niin halutessaan riippumatta esimerkiksi varallisuudesta. Toisaalta hajautunut yhdyskuntarakenne koetaan riskinä mahdollisuudelle tarjota yhdenvertaiset hyvinvointimahdollisuudet kaikille. Maaseudulle rakentamisen riskinä pidetään myös taloudellista kestättömyyttä, kun rakennuskustannukset ylittävät uuden asunnon myyntiarvon.

Maaseudun aluerakenteen selkäranka on olemassa oleva maaseutu- ja paikalliskeskusten verkosto, joihin tulevaisuuden kestäviin elämäntapoihin pohjautuvat yhdyskunnat olisi mahdollista rakentaa muun muassa kehittämällä paikallisyhteisöjä verkoista riippumattomaan suuntaan. Laajenevan haja-asutusrakenteen sijaan suositellaan kyläverkostojen vahvistamista. Se nähdään elinvoiman säilymisen kannalta tärkeänä, koska palveluiden ja infran järjestäminen olisi kustannustehokasta ja yhteisöllisyys kasvaisi. Haja-asutuksen torjuminen esitetään useissa vastauksissa tärkeänä toimenpiteenä. Toisaalta yhdyskuntarakenteen tiivistäminen nähdään huonona asiana ja sen koetaan vähentävän maaseudun houkuttelevuutta.

Vapaa-ajan asumisen ohjaamista maaseudulla ei pidetä tarpeellisena ranta-alueita lukuun ottamatta. Vapaa-ajan asuntojen ja vakituisten asuntojen välistä rajaa ehdotetaan lievennettävän ja jo suunnitteluvaiheessa suositellaan huomioitavan mahdollisuus muuttaa vapaa-ajan asunto vakituisiksi. Toisaalta tätä pidetään kielteisenä kehityskulkuna muutoin kuin osana laajempaa kokonaisuutta. Vakituisten asumisen katsotaan aiheuttavan enemmän ympäristövaikutuksia ja vapaa-ajan asunnot sijoittuvat lähtökohtaisesti maiseman ja ympäristön kannalta herkemille alueille kuin vakituiset asunnot.

Monimuotoisten ja muunneltavien asumisratkaisujen kehittämällä nähtäisiin olevan mahdollisuuksia vähentää yksinäisyyttä. Kyläyhteisöistä rakentamista, jossa eri ikäryhmien toiminnot ja asuminen sijaitsevat lähellä toisiaan arvioidaan kokeilemisen arvioiseksi.

Maaseudun vetovoimaan liitetään maisema ja pihapiirit ja ympäristöä ehdotetaan kehitettäväksi maisemanhoitosuunnitelmien avulla. Erityisesti tärkeillä maisema-alueilla uudisrakennusten pihapiirien suunnitteluun ja hoitoon suositellaan ohjeistuksen laatimista. Maiseman huomiointi kaavoituksessa pidetään tärkeänä. Maaseudun kulttuurimaiseman tukemiseksi ehdotetaan tiukempia määräyksiä rakentamiseen.

7.1.4 Tieverkko ja liikenne

Tieverkon säilyttäminen vähintään nykyisessä kunnossaan nähdään tärkeänä ja sen koetaan olevan maaseudun elinehto. Vakituisen asumisen edellytyksenä pidetään kantavaa tieverkkoa, koska esimerkiksi pelastustoimen ja jätehuollon paikalle pääsy on siitä riippuvainen. Kantavaa tiestöä pidetään yhtä lailla merkittävänä vapaa-ajan asumisen kannalta. Pakkokeinot yksityisteiden kuntoon saattamiseksi koetaan tarpeellisena. Kantavaa tietä suositellaan ehdoksi vapaa-ajan asunnon muuttamiselle vakituiseksi asunnoksi.

Kantavan tieverkon suurta merkitystä maaseudun elinkeinotoiminnalle korostetaan myös. Kunnossapidon tarpeen arvioinnissa nähdään olevan syytä huomioida paremmin liikennemäärien lisäksi myös maa- ja metsätalouden kuljetukset ja vähäliikenteisten teiden hoidon tasoa tulisi parantaa.

Maaseudun suunnittelussa nähdään tärkeäksi esteettömyyden parantaminen sosiaalisessa ja fyysisessä ympäristössä. Esimerkiksi rakentamalla kevyen liikenteen väyliä edistetään vanhusten, lasten, nuorten ja liikuntarajoitteisten omatoimista turvallista liikkumista ja osallistumista sekä samalla parannetaan työmatkaliikunnan ja vapaa-ajan liikunnan mahdollisuuksia. Sosiaalisessa ympäristössä esteettömyyttä edistää esimerkiksi hyvät tietoliikenneyhteydet.

Kevyen liikenteen pääväylien kehittämistä yhtenäisiksi reiteiksi pidetään tärkeänä. Sähköavusteisten polkupyörien kehityksen myötä pyöräily on varteenotettava vaihtoehto myös maaseudulla, jossa etäisyydet ovat

pitkiä. Kevyen liikenteen reittien kehittäminen on osa liikenneturvallisuuden parantamista. Liikenneturvallisuuden yhteydessä mainitaan koulumatkojen turvallisuus, joka pitäisi pystyä takaamaan kaikille. Kyläkeskuksiin kaivataan liikennenopeuksia alentavia toimenpiteitä. Tieverkon kunnossapito koetaan merkittävänä tekijänä liikenneturvallisuuden edistämässä, kuten myös valaistuksen parantaminen.

Suomessa todetaan olevan hyvä tieverkko, jota pitäisi hyödyntää uudisrakentamisessa. Maa- ja metsätalousalueita halkovat uudet tielinjaukset nähdään kielteisenä kehityksenä. Uusia metsäautoteitä ehdotetaan suunniteltavan niin, että niiden varsilla olisi sopivia paikkoja uusille asuinrakennuksille.

Etätyö ja etäyhteydet sekä kuljetustarpeita älykkäästi yhdistelevä uudenlainen joukkoliikenneajattelu taajamien ja kylien välille nähdään tarpeellisina liikennettä vähentävinä kehitystoimenpiteinä. Etätyön koetaan vähentävän työmatkaliikennettä ja sen mahdollisuuksia tulisi parantaa.

7.1.5 Vesihuolto

Vesihuollon tehokkaan järjestämisen kannalta asutuksen keskittäminen nähdään tarpeellisena. Toisaalta taas alueellisesti tarkoituksenmukaisimman ja kustannustehokkaimman vesihuoltojärjestelmän suunnittelua pidetään tärkeänä. Vesiosuuskuntien osalta huolta herättää hinnoittelu sekä niiden toiminta talkooperiaatteella. Neuvonnan roolia korostetaan kunnan vesihuoltoverkoston ulkopuolisilla alueilla.

7.1.6 Energiatuotanto ja sähköverkko

Energiantuotantoon kaivataan ratkaisuja, joilla voidaan varastoida energiaa ja tasoittaa kulutuspiikkejä. Sähköjärjestelmän vakautta pidetään olennaisena asiana. Sähköjohtojen maakaapelointi mainitaan vakituisen asumisen kannalta yhdeksi tärkeäksi kehittämistoimenpiteeksi. Maa-lämmön ja aurinkoenergian hyödyntämistä ehdotetaan lisättävän. Myös puupohjaisten polttoaineiden tuotanto ja jalostaminen sekä niiden jake-

luverkoston luominen tulevaisuudessa koetaan tärkeäksi. Energiantuotantoon soveltuvan bioraaka-aineen tuotantoa ehdotetaan yhdeksi vaihtoehdoksi viljelylle tai metsänkasvatukselle.

Paikallisen energiantuotannon mahdollisuuksien selvittämistä haja-asutusalueilla pidetään tärkeänä. Haja-asutusalueelle yhtenä ratkaisuna ehdotetaan paikallista pientuotantoa, joka voisi tuoda turvaa mahdollisten ongelmien aikana. Uusiutuvan energian tuottaminen ja käyttö hyödyntämällä kunnan alueelta saatavia raaka-aineita voisi lisätä työllisyyttä. Kuntiin voisi palkata energianeuvojan, jonka tehtävänä olisi selvittää vaihtoehtoisia energiamuotoja.

Tuulivoiman lisäämistä kannatetaan ja tärkeänä pidetään sen sijoittamista etäälle asutuksesta sekä suunnittelua alueen ehdoilla ympäristövaikutusten arviointiin ja kaavaan perustuen. Tuulivoima nähdään toisaalta niin tärkeänä energiantuotantomuotona, että sitä ehdotetaan sijoitettavaksi maaseudulla myös asutuksen keskelle.

7.1.7 Elinkeinot

Maankäyttösuunnitelmissa kehoitetaan turvaamaan maaseudulle sopivat elinkeinot sekä huomioimaan sivuelinkeinot ja pienyrittäjäyys. Etätyön mahdollisuuksien parantamista pidetään tärkeänä sen työmatkaliikennettä vähentävän vaikutuksen vuoksi. Tyhjenevien kiinteistöjen ja vajaa-käyttöisen infran hyödyntämistä ehdotetaan hyödynnettäväksi elinkeinotoiminnassa.

Maataloudessa pitäisi olla mahdollisuudet monimuotoiseen toimintaan ja erikoistumiseen, kuten maatilamatkailuun ja luomuviljelyyn. Maaseutuelinkeinoissa todetaan olevan kyse monimuotoisesta yritystoiminnasta ja samalla esitetään huoli siitä, taipuuko maankäytön suunnittelu- ja ohjausjärjestelmä tähän vai luoko se liikaa rajoituksia. Luonnonsuojeluun liittyvissä tavoitteissa nähdään tärkeänä huomioida maa- ja metsätalouden harjoittamisen edellytykset. Toimivaa tieverkkoa pidetään maa- ja metsätalouden kannalta yhtenä tärkeimmistä asioista.

Yhdeksi ratkaisuksi maatalouden kannattavuusongelmaan ehdotetaan tilusjärjestelyjä, joiden avulla voidaan kasvattaa tilojen yhtenäisiä peltopinta-aloja sekä lyhentää tilakeskusten ja peltojen välisiä etäisyyksiä saaden aikaan merkittävä kustannus- ja työaikasäästöjä. Myös metsätalujärjestelyt voisivat toimia alueesta riippuen metsätalouden tehostamisessa.

Maaseudulla nähdään olevan paljon kiertotalouden potentiaalia, joka pitäisi saada hyötykäyttöön. Paikallinen hajautettu energiantuotanto ja puurakentaminen koetaan myös maaseudun mahdollisuuksina vähentää päästöjä. Maataloustoiminta- ja tuet pitäisi suunnitella aiempaa voimakkaammin kestävästä maaseudun näkökulmasta. Maaseutuelinkeinojen ympäristöhaittojen vähentäminen, ravinteiden kierrättäminen ja tuotteistaminen nähdään tärkeänä. Tärkeää on huomioida myös naapurit yritystoiminnassa ja minimoida haitalliset vaikutukset. Kotieläintilojen ympärille ehdotetaan riittävien suoja-alueiden varaamista.

Resurssiviisautta pidetään erityisen olennaisena biotalouden näkökulmasta. Maa- ja metsätalouden tuotteiden jalostaminen pitkälle paikallisesti sekä sivuvirtojen tuotteistaminen koetaan resurssiviisauden kannalta tärkeänä. Paikallistalouden näkökulma tulisi huomioida suunnittelussa paremmin. Kierrättäminen, kestävien materiaalien käyttö ja niiden hankkiminen läheltä säästävät resursseja. Resurssiviisautta voidaan edistää nykyistä laajemmin resurssien yhteiskäytöllä sekä yritysten että yksityishenkilöiden välillä. Tulevaisuudessa raaka-ainevarantojen läheisyyteen toivotaan muodostuvan isojen ja pienten yritysten ekosysteemejä.

Aineettomassa kulutuksessa nähdään olevan hyödyntämättömiä mahdollisuuksia. Suunnittelussa suositellaan edistettävien viherverkostojen, kulttuurikohteiden ja kulkureittien kokonaisuuksia muun palvelutarjonnan osana. Myös luontoarvojen markkinoinnin parantamista ehdotetaan. Ekosysteempalvelujen nähdään olevan maaseudun vetovoimatekijä ja niitä kehoitetaan hyödyntämään matkailussa sekä paikallisten asukkaiden terveyden edistämiseksi enemmän. Jotkut metsätalouden

toimenpiteet kuten avohakkuut nähdään uhkana virkistysarvoille ja niitä toivotaan vähennettävän. Luonnonsuojelun jatkuvuutta, arvokkaiden alueiden säilyttämistä ja virkistyskäytön kehittämistä pidetään tärkeänä. Virkistysalueiden suunnittelussa suositellaan tehtävän yhteistyötä maanomistajien kanssa.

Paikallisten luonnonvarojen kestävä käytön edistämistä kannatetaan, sen sijaan, että materiaalit tuotaisiin ulkomailta. Suomesta saatavien materiaalien ja etenkin puun käytön lisääminen muun muassa rakentamisessa koetaan tärkeäksi. Suunnittelun tueksi toivotaan tehtävän yksityiskohtaisempia luontoselvityksiä, johon ehdotetaan avuksi esimerkiksi eri organisaatioiden luontotietojen keräämistä samaan tietokantaan. Riittävän suurien ekosysteemien säilymisen huomioimista kaavoituksessa pidetään tärkeänä muun muassa metsästysturismin ja muun luontomatkailun mahdollistamiseksi.

7.1.8 Palvelut

Palveluverkoston määrittelyssä suositellaan hyödyntämään verkostonselvityksiä ja strategioita. Kunnalla tulisi olla ajantasaiset tiedot palveluiden järjestämisen kustannuksista alueittain ja tämän tulisi vaikuttaa uusien asuinrakennusten sijoittamiseen. Palvelujen järjestäminen ja yhdistäminen resurssiviisaasti eri asukasryhmille kehotetaan huomioimaan asutusrakenteen kehittämisessä.

Tietoliikenteen merkitystä korostetaan palveluiden järjestämisen kannalta. Tietyillä alueilla tulisi sitoutua säilyttämään palvelut ja muualla lisätä mahdollisuuksia sähköisten etäpalveluiden käyttöön voimakkaasti. Kuitenkin samalla muistutetaan, että kaikkia palveluita ei ole mahdollista järjestää etänä ja ihmisten välinen kanssakäyminen on tärkeää.

Palvelujen saavutettavuutta pidetään merkittävänä asiana, ei niinkään kaikkien palvelujen sijaintia lähellä asuinpaikkaa. Tähän vaikuttavat toimiva infrastruktuuri, liikennöintitavat ja teknologian hyödyntäminen. Asumisen keskittäminen koetaan kuitenkin palvelujen tehokkaan järjestämisen kannalta tärkeäksi kuntatalouden näkökulmasta. Palveluiden

järjestämisen kannalta vapaa-ajan asumisen sijoittuminen lähelle kyliä olisi mielekästä hyödyttäen etenkin paikallisia yrittäjiä. Kiertäviä palveluita ehdotetaan yhdeksi ratkaisuksi pitkien etäisyyksien aiheuttamaan kustannusongelmaan. Uusien asukkaiden houkuttelemiseksi ehdotetaan kunnan järjestämien palveluiden tarjoamista myös vapaa-ajan asukkaille. Haja-asutusalueella on paljon yksityisiä palveluja, joista tulisi tiedottaa paremmin. Kuitenkin huomautetaan, että palveluja voidaan järjestää vain riittävään väestömäärään perustuen, olivat ne sitten yksityisiä tai julkisia palveluita.

7.2 Maankäyttäjien näkemykset suunnittelun kehittämisestä

Maankäyttäjien näkökulmia kerättiin litin maankäytön kehityskuva – projektin yhteydessä. Tähän on poimittu vain yleistettäviä näkemyksiä maaseudun suunnittelusta ja tiettyihin paikkoihin liittyvät mielipiteet on jätetty pois tarkastelusta.

7.2.1 Osallistuminen ja vuorovaikutus

Asukkaiden osallistumista suunnitteluun suunnitteluprosessin alusta loppuun saakka pidetään tärkeänä. Maankäyttäjät toivovat, että suunnitelmia esiteltäisiin myös rakennussuunnitelmavaiheessa, koska silloin tehdään vielä merkittäviä ratkaisuja esimerkiksi liikenteen sujumisen kannalta.

Suunnitelmat tulisi esitellä niin, että kieli on selkeää ja kaikkien ymmärrettävissä. Suunnitelmaselostukset ja – kuvat eivät ole helppolukuisia asiaa tuntemattomalle ja havainnollistamiseen tulisi panostaa nykyistä enemmän.

Vuorovaikutukseen kaivataan nykyistä monipuolisempia keinoja. Yleisötilaisuuksia ei pidetä hyvänä osallistumisen kannalta, jos osallistujien määrä kasvaa kovin suureksi. Maanomistajien näkökulmasta keskustelu suunnittelijan kanssa henkilökohtaisesti on usein paras keino saada asiaa eteenpäin.

Osallistumisella toivotaan olevan aidosti vaikutusta päätöksentekoon, jotta osallistuminen koetaan jatkossakin vaivan arvoiseksi. Maaseudun suunnittelussa koetaan ongelmaksi, että yleensä suunnittelijoilta puuttuu paikallistuntemus ja suunnittelijat eivät ymmärrä suunnitelmiensa todellisia vaikutuksia. Maankäyttäjät eivät koe tulevansa ymmärretyksi tai suunnittelijat eivät ota heidän kommentteja tosissaan. Suunnittelijat tekevät ratkaisuja sen hetkisiin lakeihin ja ohjeisiin perustuen eikä tämä ole aina maankäyttäjien näkökulmasta tarkoituksenmukaista suunnittelua.

Osallistumisen esteeksi saattaa muodostua tiedon puute osallistumismahdollisuudesta ja suunnittelun vaikutuksista omaan elämään. Esimerkiksi tiesuunnitelmalla voi olla vaikutuksia maanviljelijälle, jonka tila ja maat sijaitsevan tien molemmin puolin kymmenien kilometrien päässä toisistaan. Tien rakentaminen tai korjaaminen voi vaikeuttaa tilan ja pellon välistä kulkemista ratkaisevasti kannattavuuden näkökulmasta. Tällöin viljelijää ei kuitenkaan huomioida merkittävänä osallisena etäisyyden ollessa suurehko eikä viljelijä välttämättä itsekään ymmärrä osallistua suunnitteluun.

Suunnittelun tueksi ehdotetaan nykyistä parempia maaseutuolosuhteisiin soveltuvia suunnitteluohjeita ja paikallisista ihmisistä koostuvia työryhmiä, johon voisi osallistua muun muassa asukkaita, yrittäjiä, viljelijöitä ja metsänomistajia. Maankäyttäjillä on paras tieto omasta elinympäristöstään ja sen käyttötarpeista, joten suunnittelijoiden tulisi pyrkiä hyödyntämään tätä tietoa parhaalla mahdollisella tavalla.

Yhtenä mahdollisuutena osallistua suunnitteluun ehdotetaan verkko-pohjaista järjestelmää, joka edellyttäisi vahvaa tunnistautumista, jotta käyttäjä voitaisiin todentaa kuntalaiseksi. Järjestelmän tulisi mahdollistaa äänestäminen, tiedon kerääminen ja sujuva viestien lähettäminen. Järjestelmän avulla voitaisiin kerätä tietoa esimerkiksi kunnanvaltuustolle päätöksenteon tueksi ja jatkokehittämisen pohjaksi.

7.2.2 Asuminen ja yhdyskuntarakenne

Vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakituisiksi asunnoiksi tulisi helpottaa asukasluvun kasvattamiseksi. Kyläsuunnitelmien osaksi ehdotetaan maankäyttösuunnitelmia, joissa määriteltäisiin myös asukasmääräta-voitteet kylälähtöisesti. Haasteena uusien asukkaiden hankkimiselle maaseudulla on, että uusia rakennuspaikkoja ei tahdo löytyä. Suurin osa maasta on yksityisomistuksessa eikä sitä haluta myydä.

Kyliin ehdotetaan sijoitettavaksi monipuolista, yhteisöllistä ja ekologista asumista. Kylien elävöittämistä pidetään tärkeänä. Maisemaa ja luontoa pidetään asumisen kannalta vetovoimatekijänä ja niistä tulisi huolehtia. Kylien merkitys korostuu suhteessa suurempiin maaseututaajamiin. Asutuksen hajauttamista ympäri maaseutualueita ja pieniä kyliä ehdotetaan vaihtoehtona kuihtuville taajamille. Julkisen liikenteen olemassa olo koetaan kuitenkin merkittävänä tekijänä asuinpaikan valinnassa.

Maankäyttöllisten ratkaisujen toivotaan tukevan alueiden kehittymistä ja joustavan nopeastikin muuttuvien olosuhteiden mukaan. Asumisen muotoja ja asuinpaikkojen kokoja ei tulisi haja-asutusalueilla rajoittaa vaan rakentamisen pitäisi olla joustavaa.

7.2.3 Tieverkko ja liikenne

Maankäyttäjät kokevat toimivan tieverkon olevan maaseudun elinvoiman perusedellytys. Teiden kunnosta tulisi pitää huolta, jotta voidaan taata muun muassa alueellinen huoltovarmuus, pelastustoimen toimintamahdollisuudet, työssäkäynti ja yritystoiminnan kehittäminen.

Tieverkkoa koskevissa kommentteissa korostuu riittävän vapaan tilan merkitys maa- ja metsätalouden kuljetusten kannalta. Vapaata tilaa tarvittaisiin vähintään viisi metriä sekä leveys- että korkeussuunnassa, mikä tulisi huomioida suunnittelussa etenkin siltojen, risteysten ja taajamien läpi kulkevien väylien osalta. Yksityiskohtana mainitaan reunakivien terävät reunat, jotka hankaloittavat suurten koneiden siirtoja ah- taissa paikoissa. Vapaata tilaa vähentävät myös erilaiset pylvää, kuten

liikennemerkkit ja valaisinpylväät. Teiden kantavuus on maa- ja metsätalouden kuljetuksille myös erittäin merkittävä asia.

Kevyen liikenteen turvallisuuden ei katsota olevan maaseudulla riittäväällä tasolla etenkin taajamien ulkopuolella, jossa tiet ovat mutkaisia, pientareet kapeita ja ajonopeudet kovia. Kevyen liikenteen asemaa maaseudulla toivotaan parannettavan joko rakentamalla lisää kevyen liikenteen väyliä tai leventämällä pientareita.

Teiden kunnossapito herättää paljon huolta eikä sen tasoon olla tyytyväisiä. Näkyvyyttä risteysalueilla toivotaan yleisesti parannettavan.

7.2.4 Vesihuolto

Vesihuolto on osa perusinfraa, jota ilman ei voida elää. Puhdas vesi on saatava kaikille. Toimivan vesihuollon todetaan vaativan kunnollista ylläpitoa ja valvontaa niin kiinteistökohtaisten järjestelmien kuin vesiosuuskuntien ja kuntien vesihuoltoverkostonkin osalta. Hulevesien hallintaa pidetään tärkeänä ja tulvimisesta ollaan huolissaan.

7.2.5 Energiantuotanto ja sähköverkko

Sähkökatkojen suuri määrä koetaan vakavana ongelmana. Ratkaisuna sähkön toimitusvarmuuden parantamiseen nähdään olevan ilmajohtojen muuttaminen maakaapeleiksi. Tässä yhteydessä koetaan tärkeäksi, että kaapelilinjaukset suunnitellaan mahdollisuuksien mukaan muun infran kanssa samoihin kaivantoihin. Pelloilla sijaitsevat sähkölinjat koetaan ongelmaksi, koska ne aiheuttavat taloudellisia menetyksiä.

Hajautettu energiantuotanto koetaan hyväksi kehittämismahdollisuudeksi. Sen avulla voidaan parantaa muun muassa sähkön saatavuutta myrskyjen seurauksena aiheutuvien pitkien sähkökatkojen aikana.

Tuulivoimaan suhtaudutaan ristiriitaisesti. Toisaalta se koetaan myönteiseksi kehitykseksi ja maanomistajat saavat siitä lisätuloa, jos voimala sijoitetaan heidän maalleen. Toisaalta mahdollisia kärsijöitä ovat lähialueen maanomistajat ja asukkaat. Tuulivoiman sijoittamista asutuksen

lähelle vastustetaan. Vastustusta lisää myös tuulivoimaloiden sopimattomuus maalaismaisemaan.

7.2.6 Elinkeinot

Toimivia tietoliikenneyhteyksiä pidetään erittäin merkittävänä yrittämisen, etätyöskentelyn ja asumisen kannalta. Yhteyksien tulisi olla nopeita ja varmoja. Tietoliikenneyhteyksien tärkeys korostuu etäisyyden kasvaessa keskuksista. Sopivan teknologian valinnasta toivotaan kunnonllista tiedottamista ja neuvontaa. Toimivaa yhteyttä pidetään niin tärkeänä, että sen rakentamista ehdotetaan jopa talkoovoimin.

Elinkeinojen näkökulmasta yhtenä merkittävimpänä tekijänä tulee esille toimiva tieverkko ja sen ylläpito. Joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen kehittämistä kaivataan myös elinkeinojen kehityksen edistämiseksi.

Maatalouden kannattavuuden parantamiseksi ehdotetaan tilusjärjestelyiden hyödyntämistä ja sitä pidetään hyvänä ideana teoriassa. Toisaalta niiden toimivuutta käytännössä epäillään. Toimiva kiinteistö rakenne koetaan kuitenkin tärkeäksi muiltakin osin kuin vain maatalouden näkökulmasta.

7.2.7 Palvelut

Palveluiden järjestämisen mahdollistamiseksi koetaan suurta tarvetta saada joka paikkaan toimivat tietoliikenneyhteydet ja sen nähdään olevan edellytys asumiselle tulevaisuudessa. Myös muun perusinfraan merkitystä korostetaan palveluiden saatavuuden näkökulmasta. Lisäksi joukkoliikenne yhdistetään palvelujen saatavuuteen. Peruspalveluiden säilymistä pidetään tärkeänä ja väestömäärän vaikutus palveluiden järjestämiselle tiedostetaan melko hyvin.

8 TULOSTEN TARKASTELU

8.1 Vastaajaryhmien näkemysten vertailu

Maankäyttäjien näkemyksissä korostuu tarve osallistua suunnitteluun, valmius tehdä asioita itse ja käytännön asiat kuten teiden mitoituksen vaikutus maa- ja metsätaloudelle. Maankäyttäjät toivovat suunnitteluun nykyistä parempaa yhteistyötä suunnittelijoiden ja päätöksentekijöiden kanssa. Toisaalta monet maankäyttäjät eivät ole innokkaita osallistumaan suunnitteluun siinä tapauksessa, että eivät näe suunnitelmilla olevan suoraa vaikutusta omaan elämäänsä.

Suunnittelijoiden ja asiantuntijoiden näkemyksissä tulee esiin vahvasti esiin biotalouden sekä yhdyskuntarakenteen merkitys kestävän kehityksen näkökulmasta. Maaseutuelinkeinojen harjoittamisen edellytykset halutaan turvata. Monissa asiantuntijoiden ja suunnittelijoiden kyselyvastauksissa on nähtävissä niiden koskevan vain tiettyä maaseututyyppejä, mikä on kuitenkin jätetty vastauksessa mainitsematta. Toisaalta suuri osa vastauksista on sovellettavissa kaikenlaiselle maaseudulle.

Asiantuntijoiden, suunnittelijoiden ja maankäyttäjien näkemykset eivät juurikaan olleet ristiriidassa keskenään ja koskivat monelta osin samoja asioita. Eriäviä näkemyksiä oli eniten yhdyskuntarakenteen hajautumisen merkityksestä ja suunnittelun tarpeellisuudesta. Tarvetta tehokkaampaan vuorovaikutukseen ja tiedonvaihtoon koettiin molemmin puolin. Tieverkon ja tietoliikenneverkon toimivuus korostuivat suurimassa osassa vastauksia.

8.2 Yhteenveto esiin tulleista ongelmista, kehitystarpeista ja ratkaisuehdotuksista

Tutkimusmateriaalista löytyi useita maaseudun suunnitteluun ja maaseudun ympäristöön liittyviä ongelmia ja kehittämistarpeita. Myös ratkaisuja näihin ongelmiin oli ehdotettu monipuolisesti. Alla on yhteenveto selkeimmin esiin tulleista näkemyksistä.

- Maaseutualueiden suunnittelusta puuttuu maankäytön kokonaiskuva ja visio. Suunnitteluresurssit ovat pienet ja kohteet suunnitellaan sitä mukaan, kun niitä ilmenee. Maankäytön strategisesta ja kokonaisvaltaisesta suunnittelusta saatavat hyödyt olisivat kuitenkin niin suuret, että ne kattaisivat suunnitteluun kuluvat resurssit.
- Onnistunut vuorovaikutus on avainasemassa laadukkaan suunnittelun kannalta. Eri vuorovaikutuskeinojen hyödyntäminen monipuolisesti, vuorovaikutus suunnittelun kannalta oikeaan aikaan sekä suunnitelmien selkeys ja ymmärrettävyys ovat olennaisia tekijöitä vuorovaikutuksen onnistumisessa.
- Pitkät etäisyydet tilojen talouskeskusten ja peltolohkojen välillä aiheuttavat tiettyinä vuodenaikoina normaalista poikkeavaa liikennettä maatalousvaltaisilla alueilla, mikä vaikuttaa liikenneturvallisuuteen. Metsäkoneiden siirrot työmaiden välillä ovat ympäri vuoden tapahtuvaa jokapäiväistä toimintaa kaikkialla, jossa on metsiä. Pitkillä etäisyyksillä on negatiivinen vaikutus myös kannattavuuteen. Etäisyyksien vähentämiseksi koneiden siirtoreitit tulisi olla suunniteltu niin, että ylimääräisiä kilometrejä ei tulisi. Ratkaisevaa on sekä maatalous- että metsätalouskoneiden kuljetuksille tien riittävä vapaa tila leveys- ja korkeussuunnassa sekä kantavuus. Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi sillat, alikulkutunnelit, kaiteet, pylvääät, reunakivet, puusto ja sää. Riittäväksi katsotaan viisi metriä vapaata tilaa leveyttä ja korkeutta.
- Tilusjärjestelyillä voidaan parantaa maanviljelyn kannattavuutta saaden aikaan suurempia peltolohkoja lähemmäksi tilakeskusta eli parantamalla tilusrakenteen tehokkuutta. Näin ylimääräiset siirtymät talouskeskusten ja peltolohkojen välillä saadaan minimoitua.

- Tieverkon kunnossapidosta huolehtiminen näyttäytyy yhtenä tärkeimpänä tekijänä maaseudun elinvoimaisuuden kannalta. Teiden kunnosta on huolehdittava elinkeinotoiminnan kehittymisen, työssäkäynnin, pelastustoimen toimintamahdollisuuksien ja alueellisen huoltovarmuuden takaamiseksi.
- Kevyen liikenteen turvallisuutta tulisi yleisesti kehittää maaseutualueilla. Ajonopeudet ovat kovia, teiden geometria vaihteleva, liittymiä on tiheään ja vaarallisissa paikoissa ja kaikki liikennemuodot kulkevat samalla väylällä. Liikenneympäristöön liittyvillä toimenpiteillä tilannetta saadaan parannettua, mutta kustannukset koetaan monesti liian suuriksi väestömäärän nähden. Esimerkiksi pientareiden levittäminen parantaisi tilannetta verrattuna nykytilanteeseen, mikäli kevyen liikenteen väylän rakentaminen ei ole mahdollista. Kevyen liikenteen kehittäminen lisäisi myös virkistysmahdollisuuksia, parantaisi lasten ja nuorten omatoimista liikkumista sekä edistäisi kestävämpiä tapoja liikkua pitkiä matkoja sähköavusteisten polkupyörien kehityksen myötä.
- Koulukuljetuksen linja-autojen pysähdyspaikat ovat usein vaarallisia. Pysähdyspaikalla ei välttämättä ole katosta tai valaistusta. Myös odotustila puuttuu monesti kokonaan, jolloin lapset odottavat kyytiä pientareella tai risteyksessä. Etenkin talviaikaan tämä aiheuttaa vaaratilanteita, kun lumi kasautuu teiden varsille ja koulukyytiä odotetaan pimeällä.
- Maaseutualueiden vetovoima perustuu suurelta osin maisemaan, jota tulisi pitää kunnossa. Pinta-alallisesti suurin vaikutus maisemaan on maa- ja metsätaloudella. Taajamissa katuverkko ja piha-alueet muodostavat merkittävän osan maisemaa. Maaseudun piha-alueiden suunnitteluun ja hoitoon laadittavat ohjeet ja koulutustilaisuudet edesauttaisivat hyvän ympäristön muodostumista. Maisemanhoitosuunnitelmien laatiminen yhdessä maanomistajien kanssa toimisi myös asutuksen ulkopuolisilla alueilla.

Maaseututaajamien taajamakuvan autokeskeisyys koetaan epämiellyttävänä. Alueet ovat epämääräisiä, kun kadut rajautuvat pysäköintialueisiin ja rakennukset sijaitsevat keskellä tonttia. Kautulojen rajaaminen ja pysäköintialueiden jäsentely esimerkiksi puuistutuksilla parantaisi viihtyisyyttä taajamien keskustoissa etenkin kevyen liikenteen näkökulmasta.

Uusien rakennusten rakentaminen tai rakennusten korjaaminen niin, ettei rakennus sovi lähiympäristöön vaikuttaa maaseutumaiseen negatiivisesti. Tilannetta voisi parantaa esimerkiksi alueellisia rakennustapasuosituksia laatimalla, joita hyödynnettäisiin rakennusvalvonnan kautta.

8.3 Maaseudun kehittäminen kestävästi

Maaseutukuntien taloudellinen tilanne on monella alueella ongelmallinen ja väestön vähenemisen kautta palveluiden järjestämisen epäillään muodostuvan mahdottomaksi. Tieverkon kunnossapitoon liittyen tuli esille, että perusteet hoitoresurssien jakamiselle tulisi miettiä myös maaseutuelinkeinojen tarpeiden kautta eikä vain liikenne- ja asukasmääriin perustuen. Biotalouskehittämisen kannalta maaseutuelinkeinot ovat avainasemassa ja niiden edellytyksistä huolehtiminen vaatii toimivan tieverkon lisäksi tekijöitä. Elinvoimainen maaseutu on välttämätön koko maan ruuantuotannon ja puuteollisuuden perustuvan elinkeinotoiminnan kannalta, joten riittävän väestömäärän säilyttäminen tuotannon takaamiseksi on erittäin tärkeää. Kaupungissa ei tulla toimeen ilman maaseudun tuotteita eikä maaseudulla toimeen ilman palveluita.

Sosiaaliseen kestävyysliittävään yhdenvertaisuuteen on osittain riippuvainen ihmisten henkilökohtaisista mieltymyksistä. Toisille on tärkeää, että kotiovelta on lyhyt matka kaikkien palveluiden luo, kun toisille lyhyt matka metsään on tärkeämpi. Olennaista on se, että palvelut on saavu-

tettävissä kohtuudella. Digitalisaation odotetaan vastaavan tähän tarpeeseen osittain. Sosiaalista kestävyyttä lisääisi myös vaikutusmahdollisuuksien parantaminen oman elinympäristön suunnittelussa.

Ekologinen kestävyys maaseudulla näkyy mielipiteissä eniten maaseutuelinkeinojen ja luonnonsuojelun välisinä ristiriitoina. Etenkin maanviljely ja metsänkasvatus perustuvat maan hyödyntämiseen. Tämän huomioonjättäminen ei sovi maanomistajien oikeustajuun, jos esimerkiksi luonnonsuojeluun liittyen maan käyttömahdollisuuksia kavennetaan niin, että omaisuuden eli maan arvo tai siitä saatava tuotto laskee ilman täyttä korvausta. Maaseutuelinkeinoja sääteleviin lakeihin ja tukiehtoihin sisältyy monia luonnon hyvinvointia edistäviä tavoitteita, ohjeita ja määräyksiä. Luonnonsuojelua edistävät toimenpiteet voivat kääntyä myös itseään vastaan, jos alueen maankäyttömuotoa ei tunneta riittävän perusteellisesti.

Ekologiseen kestävyteen liittyy myös yleinen tarve vähentää liikennettä ja sen päästöjä. Joukkoliikenne ei usein ole kannattavaa maaseudulla, koska asutus on harvaa. Maaseudun ensisijainen liikennemuoto onkin yksityisautoilu. Yksityisautoilun vähentäminen ei ole maaseudun kestävä kehityksen keskiössä, mutta tekniikan ja polttoaineiden kehittymisen myötä tilanne paranee myös maaseudulla, vaikka liikennemuodot eivät oleellisesti muuttuisivatkaan. Autoilun kustannuksia nostavat päätökset hankaloittavat maaseudun kestävä kehitystä, vaikka kaupunkialueilla niiden seuraukset olisivatkin myönteisiä.

Maaseutua kehitetään kestävästi huomioimalla maaseudun erityispiirteet ja tunnistamalla erityyppiset maaseutualueet suunnittelun lähtökohdaksi. Paikallisten erityispiirteiden selvittäminen onnistuu parhaiten onnistuneen vuorovaikutusprosessin kautta. Tämä koskee sekä suunnittelijoiden ja viranomaisten välistä vuorovaikutusta että suunnittelijoiden ja maankäyttäjien välistä vuorovaikutusta. Tähän tulisi kehittää uusia työkaluja nykyisten lisäksi ja kehittää vuorovaikutteisesta suunnittelusta jatkuva toimintatapa.

Maaseudun kestävä kehitys keskittyy pitkälti ruuan- ja puuntuotannon ja -jalostuksen mahdollisuuksien parantamiseen luontoa hyödyntäen ja sitä kunnioittaen. Väestömäärän riittävyys on oleellinen tekijä maaseutuelinkeinojen elinvoimaisuudelle, mikä puolestaan edellyttää, että maaseudun vetovoimasta asuinympäristönä huolehditaan. Asutuksen ja maaseutuelinkeinojen yhteensovittaminen tuottaa suunnittelulle haasteensa. Suunnittelun epäonnistuessa näistä toiminnoista on toisilleen haittaa, onnistuessaan siitä hyötyy kumpikin.

9 IITIN MAANKÄYTÖN KEHITYSKUVA

9.1 Kehityskuvan laatiminen ja rakenne

Iitin maankäytön kehityskuva laadittiin vuosien 2017 ja 2018 aikana. Kehityskuva tuli virallisesti vireille teknisen lautakunnan päätöksellä keväällä 2018. Kehityskuvan tavoitevuodeksi sovittiin 2040 ja tarkoituksena on päivittää asiakirjaa säännöllisesti esimerkiksi valtuustokausittain.

Maankäytön kehityskuvan tavoitteena on edistää johdonmukaista ja pitkäjänteistä maankäyttöön ja ympäristöön liittyvää suunnittelua Iitin kunnan alueella. Se on esitys kunnan maankäytön nykytilanteesta ja siitä, miten suunnittelua tulisi jatkossa ohjata, jotta kehitys olisi kestävää ja tukisi kunnan kokonaistaloutta. Kehityskuva on työkalu, jota voivat hyödyntää kunnan organisaation lisäksi myös yritykset, yhdistykset ja yksittäiset asukkaat.

Kehityskuvaa varten kerättiin tietoa muun muassa kyselyillä, työpajoilla ja haastatteluilla. Projektiin osallistui kunnasta työryhmä ja ohjausryhmä. Kyläalueiden kehittämistarpeet saatiin kehityskuvaan mukaan pääosin kyläyhdistysten avustuksella. Kehityskuvassa huomioitiin vastavalmistunut kuntastrategia sekä muita tuoreita selvityksiä ja suunnitelmia. Lisäksi tämän opinnäytetyön tuloksia hyödynnettiin kehityskuvan laatimisessa. Aineiston keräämisestä kerrotaan tarkemmin tutkimusmenetelmiä käsittelevässä luvussa.

Kehityskuvan alussa kerrotaan, mikä kehityskuva on ja mitä sillä tehdään. Seuraavana on perustietoa kunnan sijainnista ja maankäytön kannalta olennaisia lähtötietoja esitetään karttojen ja tilastojen muodossa. Tietoa on muun muassa asukasmääristä, elinkenorakenteesta, asutuksen sijoittumisesta, kouluista, kaavoituksesta, tieverkosta ja ympäristön suunnitteluun liittyvistä tekijöistä. Tämän jälkeen esitellään visio ja tavoitteet. Tavoitteet on eritelty niin, että aluksi kerrotaan koko

kuntaa koskevat yleispiirteiset päätavoitteet, jonka jälkeen luetellaan kehittämistarpeet ja toimenpide-ehdotukset sekä koko kuntaa koskien että alueittain.

9.2 Opinnäytetyön tulosten hyödyntäminen litin maankäytön kehityskuvassa

Maaseudun alueidenkäytön suunnittelun ongelmana nähdään kokonaisvision puuttuminen. litin kunnassa on tarvetta strategiselle suunnittelulle, johon kehityskuva osaltaan vastaa. litissä on meneillään useita suuria ympäristöön vaikuttavia hankkeita, joiden lisäksi tulisi huomioida peruspalvelujen säilyminen ja ympäristön kunnossapito taloudellisesti järkevällä tavalla. Myös maakunnan vaihtaminen vaikuttaa moneen asiaan. Näiden hankkeiden ja peruspalveluiden suunnittelu ja toteuttaminen niukkojen resurssien puitteissa on vaativa tehtävä. Maankäytöllisen kokonaiskuvan hahmottaminen on erityisen tärkeää juuri nyt.

Paikallisten ominaispiirteiden selvittäminen on maaseutualueen suunnittelun kannalta tärkeää. litin maankäytön kehityskuvan vision kantaviksi teemoiksi valikoituivat biotalous, virkistys ja hyvinvointi sekä matkailu. Visio ja tavoitteet muodostettiin litin vahvuuksien hyödyntämiseen ja kehittämiseen, nykyiseen maankäyttöön, peruspalveluiden ja infran säilyttämiseen ja parantamiseen sekä käynnissä oleviin hankkeisiin pohjautuen. Vuorovaikutuksen tuloksena saatiin paljon kannanottoja erityisesti kehittämistarpeista ja toimenpide-ehdotuksista, joita hyödynnettiin myös vision ja tavoitteiden muodostamisessa.

Maaseututaajamissa näkyvä yksityisautoiluun ja kasvuun menneinä vuosikymmeninä pohjautunut suunnittelu on havaittavissa myös litin keskustaaajamassa Kausalassa. Paikalliset asukkaat toivat tätä esille monissa yhteyksissä ja toivoivat siihen muutosta. Kehityskuvassa esitetään yleissuunnitelman laatimista Kausalan keskustan keskeisten alueiden toiminnallisen ja taajamakuvallisen viihtyisyyden parantamiseksi.

litissä viihtyisyyden lisäksi keskustelua herätti eniten liikenne ja tietoverkko sekä tietoliikenneyhteydet. Nämä asiat tulivat vahvasti esille

myös kyselyvastauksissa ja niiden merkitys maaseudun elinvoimalle korostui. Tietoliikenneyhteyksien parantaminen on litissä työn alla jo kuntastrategian myötä ja liikenneturvallisuussuunnitelma on laadittu vuonna 2017. Liikenneympäristöön kohdistuvia toimenpiteitä on esitetty kehityskuvassa liittyen kevyen liikenteen yhteyksien kehittämiseen sekä maa- ja metsätalousskaluston, pelastustoiminnan sekä jätehuollon vaatiman vapaan tilan ja kantavuuden huomioimiseen suunnittelussa. Lisäksi koulukuljetuspysäkkien turvallisuuden parantamiseksi on esitetty toimenpiteitä. Tieverkon yleinen kunnossapito on jatkuvaa toimintaa, johon toivotaan tulevaisuudessa enemmän resursseja.

9.3 Maankäytön kehityskuvan soveltuvuus maaseutukunnan suunnitteluun

Maankäytön kehityskuva ei välttämättä ole toimiva nimi maaseutukunnan maankäytön kokonaiskuvan suunnitelmalle, vaikkakin kehityskuvia on toteutettu hyvin monipuolisilla sisällöillä eri paikkakunnilla. Maankäytön suunnittelu viittaa ehkä liaksi vain yleispiirteisempään suunnitteluun ja kaavoitukseen. Maankäytön kehityskuvalla tarkoitettiin tässä tapauksessa kaikkea ympäristöön liittyvää suunnittelua hyvin laajasti ja suunnitteluvaiheita yleispiirteisestä suunnittelusta aina toteutussuunnitteluun saakka. Kuvaavampi nimi olisi voinut olla esimerkiksi maankäytön ja ympäristön kehityskuva.

litin maankäytön kehityskuvassa oli tavoitteena hyödyntää tämän opinäytetyön tuloksia. Tästä johtuen kehityskuvasta ei muodostunut sisällöltään samanlaista kuin kaupunkiseutujen tai yksittäisten kaupunkien kehityskuvista, joissa yhdyskuntarakenteen kehityksen ohjaaminen on suuressa roolissa. Kasvavien alueiden ja väestöään menettävien alueiden suunnittelussa tulisi keskittyä lähtökohtaisesti eri asioihin, jolloin suunnitelmien sisältökin poikkeaa toisistaan.

Tarkoituksena oli huomioida alueen erityispiirteet kokonaiskuvan muodostamisessa ja paikallisten ihmisten osallisuuden suuri merkitys sekä suunnittelussa että toteutuksessa. Maankäytön kehityskuvissa on usein

keskitytty enimmäkseen strategiseen suunnitteluun, kun tässä esityksessä myös yksityiskohdat ja toteutus olivat vahvasti esillä. Kehittämistarpeet ja toimenpide-ehdotukset saivat kehityskuvatyössä eniten kannanottoja ja keskustelua aikaan, kun taas yleispiirteisempi suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen ei herättänyt mielenkiintoa yhtä laajalti. Toisaalta toimenpide-ehdotusten ja kehittämistarpeiden selvittäminen auttoi myös strategisen osuuden muodostamisessa. Maaseutukunnan kehityskuvassa näyttäisi olevan olennaista esittää asiat, jotka ovat kunnan elinvoimaisuuden kannalta tärkeitä ja mitä niiden edistämiseksi voidaan käytännössä tehdä.

10 POHDINTA

Työn taustalla oli omakohtainen kokemus siitä, miten hankalaa suunnittelun ja käytännön tarpeiden yhteensovittaminen voi olla maaseudulla. Olettamuksena oli, että suurimmaksi osaksi tämä johtuu suunnittelualan kaupunkikeskeisestä kehittämisestä ja vuorovaikutuksen epäonnistumisesta.

Oma näkemykseni maaseudun suunnittelusta ja kehittämisestä vahvistui työn aikana, mutta osittain myös muuttui. Projekti herätti ajattelemaan omasta elinympäristöstä poikkeavia maaseututyyppejä ja niiden suunnitteluun liittyviä ongelmia. Monet kehittämistarpeet koskevat kaikkia maaseututyyppejä, mutta esimerkiksi alueelle tyypilliset maatalouden tuotantosuunnat vaikuttavat merkittävästi suunnittelussa huomioitavaan asioihin. Sekä kyselyvastauksissa että aiemmissa tutkimuksissa ilmeni useita yhteen maaseututyyppeihin keskittyviä mielipiteitä ja kehittämis ehdotuksia, jotka esitettiin yleisesti maaseutua koskevinä näkökulmina. Tästä huomaa miten tärkeää alueen paikallisten ominaisuuksien tunnistaminen suunnittelutyössä on.

Suunnittelijoiden ja asiantuntijoiden kyselyvastauksissa yhdyskuntarakenteeseen liittyvät näkökulmat olivat eniten ristiriidassa omien mielipiteideni kanssa. Useissa vastauksissa esitettiin, että hajautuminen pitää estää ja kyllä tiivistää. Moni oli toki päinvastaista mieltä, mutta näidenkään perustelut eivät olleet samoja omieni kanssa. Haja-asutuksen vähentämistä perusteltiin muun muassa infrastruktuurin tehokkaan käytön ja kuntatalouden kannalta. Haja-asutukseen positiivisesti suhtautuvien perustelut liittyivät maaseutumaisen ympäristön säilyttämiseen ja asuinpaikan valinnanvapauteen. Perustelut ovat molemmin puolin toimivia. Oma näkemykseni on, ettei yhdyskuntarakenteen kehittymistä ole tarvetta tai välttämättä edes mahdollista ohjata muualla kuin maaseudun paikalliskeskuksissa tai väestöltään kasvavilla maaseutualueilla. Sekä hajautumisella että tiiviimmällä asutuksella on puolensa. Kunnan näkökulmasta voi olla hankalaa, jos koulukyydit pitää järjestää pitkien etäi-

syyksien päähän. Toisaalta haja-asutus ylläpitää osaltaan alempaa tieverkkoa säännöllisen käytön myötä, eivätkä kaikki tiestöstä koituvat kustannukset kaadu maa- ja metsätalousyrittäjien harteille, vaan esimerkiksi yksityisteiden kulut jaetaan käyttäjien kesken.

Kestävän kehityksen huomioiminen suunnittelussa näyttäytyi kaiken kattavana tavoitteena, mutta keinot siihen pääsemiseksi olivat epäselviä ja ovat sitä osittain edelleen. Maaseudun kestävään kehittämiseen löytyi kuitenkin monia näkökulmia, joita voidaan suunnittelussa hyödyntää ja tältä osin työn tavoite täyttyi.

litin maankäytön kehityskuva toteutui tavoitteisiin nähden melko hyvin. Vuorovaikutuksen osuus jäi aiottua vähäisemmäksi ajanpuutteesta johtuen. Kehityskuvaa on kuitenkin tarkoitus päivittää ja samalla voidaan pyrkiä parantamaan suunnittelunaikaista vuorovaikutusta, joka itsessään on yhtenä kehityskuvan tavoitteena. Kehityskuva sai kiitosta etenkin luottamushenkilöiltä, joiden päätöksistä kehityskuvan toteutuminenkin on osin riippuvainen.

Työn aihe osoittautui liian laajaksi ja valittu tapa kerätä suunnittelun eri osapuolten näkökulmia oli työläs, mutta toisaalta aiheen käsittely pienemmissä osiossa ei olisi mahdollistanut kokonaiskuvan muodostamista. Erialaisten näkökulmien kautta löytyi sekä ristiriitoja että toisiaan vahvistavia näkemyksiä, joiden avulla on helpompaa kohdentaa tarvittavia toimenpiteitä ja jatkoselvityksiä oikeiden asioiden kehittämiseen ja huomioimiseen.

Asiantuntijoiden ja suunnittelijoiden näkökulmien osalta tutkimusaineisto koostuu melko pienestä määrästä vastauksia ja maankäyttäjien mielipiteiden osalta aineisto kerättiin pieneltä alueelta, millä voi olla vaikutusta johtopäätöksiin. On myös mahdollista, että joitain kyselyvastauksia on voitu tulkita väärin. Asiantuntijoiden ja suunnittelijoiden näkemyksiä saatiin kuitenkin monipuolisesti ja vastaajia oli monelta osaamisalueelta, mikä parantaa tulosten luotettavuutta. Maankäyttäjien näkemyksiä olisi ollut hyödyllistä kerätä erityyppisiltä maaseutualueilta, mutta täl-

löin kehityskuva ei olisi ollut toteutustapana mahdollinen. Mielenkiintoinen lisä aineistoon olisi ollut tarkastella maaseudun suunnitteluun liittyviä lehtiartikkeleita esimerkiksi vuoden ajalta.

Yhtenä jatkotutkimusaiheena olisi kiinnostavaa selvittää mahdollisuuksia kehittää paikkatietoon ja maanomistukseen pohjautuvaa tiedottamis- ja osallistumismenetelmää suunnittelun vuorovaikutuksen tueksi. Jokainen kuntalainen voisi määritellä kartalla alueet, joiden mahdollisista muutoksista ja kehittämisestä on kiinnostunut. Lisäksi menetelmää voisi hyödyntää osallisten määrittelyssä kunnan puolestakin eikä vain asukkaan omaan aktiivisuuteen perustuen. Näiden tietojen perusteella saisi ilmoituksen sähköpostiin tai puhelimeen, jos alueella käynnistetään maankäyttöä koskevaa suunnittelua ja suunnitteluun liittyvää tietoa saisi halutessaan tätä kautta koko suunnitteluprosessin ajan. Paikkatietopohjaisia vuorovaikutusmenetelmiä voitaisiin hyödyntää maaseudulla kaupunkialueita kaiken kaikkiaan monipuolisemmin ja laajemmilla alueilla, koska väestömäärät ovat huomattavasti pienempiä. Näin ollen aineisto ei muodostu liian suureksi käsittelyä ja hyödyntämistä ajatellen.

LÄHTEET

Helinko, M. & Karhu, M. 2014. Maaseudun kaavoituskäytäntöjen kehittäminen. Maaseudun kaavoituskäytäntöjen kehittäminen - hankkeen loppuraportti. Seinäjoen seudun elinkeinokeskus. [Verkkodokumentti]. [Viitattu 14.6.2018]. Saatavissa:

http://www.ilmajoki.fi/files/Kaava-asiat/Maaseudun_kaavoituskaytantojen_kehittaminen_lopullinen_raportti.pdf

Helminen, V., Nurmio, K., Rehunen, A., Ristimäki, M., Oinonen, K., Tiitu, M., Kotavaara, O., Antikainen, H. & Rusanen, J. 2014. Kaupunki-maaseutu-alueuudistus. [Verkkodokumentti]. Suomen ympäristökeskus. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 25/2014. [Viitattu 14.6.2018]. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/135861>

Innanen, M. 2017. Sitoumus 2050 – esittelykalvot. [Verkkodokumentti]. Kestävän kehityksen toimikunta. [Viitattu 12.7.2018]. Saatavissa: <https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/2312211/Sitoumus2050+-esite+lokakuu+2017/89a82bd5-9ef8-4fc0-834f-30e6350293b8/Sitoumus2050+-esite+lokakuu+2017.pdf>

Kananen, J. 2015. Kehittämistutkimuksen käytännön opas. Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. [Verkkokirja]. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 212. [Viitattu 29.6.2018]. Saatavissa: ISBN 978-951-830-406-0

Kestävän kehityksen toimikunta. 2016. Suomi, jonka haluamme 2015 – Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus. [Verkkodokumentti]. [Viitattu 14.6.2018]. Saatavissa:

<https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/2186383/FINAL+Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+yhteiskuntasitoumus+20+4+2016.pdf/d2d827e7-033a-4d2b-9239-aed6605a12c4/FINAL+Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+yhteiskuntasitoumus+20+4+2016.pdf.pdf>

Kuhmonen, T. & Kuhmonen, I. 2014 Maaseudun alueidenkäytön tulevaisuuskuvat. [Verkkodokumentti]. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Tutu-julkaisuja 1/2014. [Viitattu 7.9.2018]. Saatavissa:

https://www.utu.fi/fi/yksikot/ffrc/julkaisut/tutu-julkaisut/Documents/Tutu_2014-1.pdf

Maa- ja metsätalousministeriö. Maaseudun kehittäminen. [Viitattu 2.7.2018]. Saatavissa: <https://mmm.fi/maaseutu/maaseudun-kehittaminen>

Rönkkö, E. 2015. Teoksessa: Aarrevaara, E. Suomalainen maaseututaajama muutospaineessa. Suomalainen maaseututaajama 2010-luvulla–tutkimushankkeen loppuraportti. [Verkkodokumentti]. Lahden ammattikorkeakoulu. Lahden ammattikorkeakoulu Oy:n julkaisusarja osa 3. [Viitattu 24.6.2018]. Saatavissa:

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-827-226-0>

Rönkkö, E., Hentilä, H. & Illikainen, H. 2012. Maaseutunäkökulma maankäytön suunnittelussa: suunnittelumenetelmien arviointi ja kehittäminen (MASUKE)-hankkeen loppuraportti. [Verkkodokumentti]. Oulun yliopisto. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston julkaisu C139. [Viitattu 24.6.2018]. Saatavissa: <http://urn.fi/urn:isbn:9789514299346>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. [Verkkodokumentti]. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 29.6.2018]. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>

Sireni, M. 2011. Maaseudun harvuus ja väljyys. [Verkkodokumentti]. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 6/2011. [Viitattu 24.6.2018]. Saatavissa:

<http://www.ruralpolicy.fi/files/1850/YTR6WEB.pdf>

Suomen ympäristökeskus SYKE. 2014. Kaupunki-maaseutu –luokitus. Luokitus karttana kuntarajoilla. [Verkkodokumentti]. [Viitattu 18.7.2018].

Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/fi->

[FI/Elinymparisto ja kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa yhdyskuntarakenteesta/Kaupunkimaaseutu luokitus/Kartat ja tilastot](http://www.ymparisto.fi/fi-Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Kaupunkimaaseutu_luokitus/Kartat_ja_tilastot)

Tilastokeskus. 2018. Aluetyypit ja alueet (Ohjelmakausi 2014-2020).

[Verkkodokumentti]. [Viitattu 7.9.2018]. Saatavissa:

<http://www.tilastokeskus.fi/tup/msind/msindaluetyypit.html>

Ympäristöministeriö. 2017. Mitä on kestävä kehitys.

[Verkkodokumentti]. [Viitattu 2.7.2018]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/fi->

[fi/Elinymparisto/kestava kehitys/mita on kestävä kehitys](http://www.ymparisto.fi/fi-Elinymparisto/kestava_kehitys/mita_on_kestava_kehitys)

Vainio, A. 2018. Valtio vähentää ohjastaan kuntien kaavoitukseen – vaatimus maaseudun rakentamisen tiivistämisestä poistuu.

[Verkkodokumentti]. [Viitattu 2.7.2018]. Saatavissa:

<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka/artikkeli-1.221638>

Valtioneuvosto. 2017. Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista

alueidenkäyttötavoitteista. [Verkkodokumentti]. [Viitattu 14.6.2018].

Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/fi->

[FI/Elinymparisto ja kaavoitus/Maankayton suunnittelujarjestelma/Valtakunnalliset alueidenkayttotavoitteet/Valtakunnalliset alueidenkayttotavoitteet\(13419\)](http://www.ymparisto.fi/fi-Elinymparisto_ja_kaavoitus/Maankayton_suunnittelujarjestelma/Valtakunnalliset_alueidenkayttotavoitteet/Valtakunnalliset_alueidenkayttotavoitteet(13419))

Valtioneuvoston kanslia. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus.

[Viitattu 2.7.2018]. Saatavissa: <https://kestavakehitys.fi/sitoumus2050>

Voutilainen, O., Wuori, O. & Muilu, T. 2012. Eriytyvät alue- ja maatalouden rakenteet Suomessa maaseutunäkökulmasta.

[Verkkodokumentti]. MTT. MTT raportti 64. [Viitattu 24.7.2018].

Saatavissa:

<http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/438271/mttRaportti64.pdf>

Wähä, S. 2018. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on uudistettu – kuntien ja maakuntien harkintavallalle lisää liikkumatilaa.

[Verkkodokumentti]. Suomen akatemia. CORE-hanke. [Viitattu 24.7.2018]. Saatavissa:

[http://www.collaboration.fi/2018/04/25/valtakunnalliset-
alueidenkayttotavoitteet-on-uudistettu-kuntien-ja-maakuntien-
harkintavallalle-lisaa-liikkumatilaa/](http://www.collaboration.fi/2018/04/25/valtakunnalliset-alueidenkayttotavoitteet-on-uudistettu-kuntien-ja-maakuntien-harkintavallalle-lisaa-liikkumatilaa/)

LIITTEET

- Liite 1 Kyselylomake johtajille ja asiantuntioille
- Liite 2 Kyselylomake suunnittelijoille
- Liite 3 Haastattelukysymykset maankäyttäjille
- Liite 4 Kyselylomake kuntalaisille
- Liite 5 Iitin maankäytön kehityskuva -ehdotus

LIITE 1

Kysely johtajille ja asiantuntijoille. Kyselylomakkeen tekstit.

Kestävästi kehittyvä maaseutu - suunnittelun laadun parantaminen

Opinnäytetyö (Kestävä kaupunkiympäristö, YAMK, Lahden ammattikorkeakoulu)

Tämän kyselyn avulla on tarkoitus avata kestävän kehityksen tavoitteita maaseutualueiden suunnittelun näkökulmasta. Maaseutualueiden suunnittelulla tarkoitetaan tässä kaikkea maaseudun fyysisen ympäristön suunnittelua tarkkuustasosta riippumatta.

Osallistujiksi on pyydetty johtajia ja asiantuntijoita erilaisilta maaseudun suunnittelua koskevilta ja sivuavilta aloilta. Vastauksia käsitellään anonyymeinä.

Kysely on auki 15.10.2017 saakka.

Miten kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen tavoitteet tulisi huomioida maaseutualueita koskevassa suunnittelussa?

*Yhteiskuntasitoumuksen tavoitteet löydät tarkemmin osoitteesta
<http://kestavakehitys.fi/sitoumus2050/tavoitteet>*

1. Yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin
2. Vaikuttavien ihmisten yhteiskunta
3. Työtä kestävästi
4. Kestävät yhdyskunnat ja paikallisyhteisöt
5. Hiilineutraali yhteiskunta
6. Resurssiviisas talous
7. Luonnon kantokykyä kunnioittavat elämäntavat
8. Luontoa kunnioittava päätöksenteko

Mihin asioihin kiinnittäisit erityistä huomiota maaseudun suunnittelussa? *

Mitä pidät suurimpina haasteina maaseudun suunnittelussa tulevana vuosikymmeninä?

Onko maaseutualueiden suunnittelun laadun parantaminen mielestäsi tarpeellista? *

kyllä / ei

LIITE 2

Kysely suunnittelijoille. Kyselylomakkeen tekstit.

Kestävästi kehittyvä maaseutu - suunnittelun laadun parantaminen

Opinnäytetyö (Kestävä kaupunkiympäristö, YAMK, Lahden ammattikorkeakoulu)

Tämän kyselyn avulla on tarkoitus tunnistaa tekijöitä, joihin pitäisi kiinnittää erityistä huomioita maaseutualueiden suunnittelussa. Maaseutualueiden suunnittelulla tarkoitetaan tässä kaikkea maaseudun ympäristön suunnittelua tarkkuustasosta riippumatta (tiet, kadut, vesihuolto, energiantuotanto, valaistus, maisema, sähköt, kiinteistönmuodostus, asuminen, elinkeinot jne.).

Osallistujiksi on pyydetty mahdollisimman monipuolinen asiantuntijoiden joukko erilaisilta maaseudun suunnittelua koskevilta ja sivuavilta aloilta. Vastauksia käsitellään anonymieinä.

Kysely on auki 30.9.2017 saakka.

Miten kehittäisit maaseutualueiden suunnittelua seuraavien aihepiirien osalta? Vastaus voi koskea yksityiskohtia tai käsitellä aihetta laajemmin.

1. Vakituinen asuminen
2. Vapaa-ajan asuminen
3. Vesihuolto
4. Tieverkko ja liikenne
5. Maa- ja metsätalous
6. Luonto ja luonnonvarat
7. Energiantuotanto
8. Palvelut
9. Virkistys
10. Osallisuus ja vuorovaikutus
11. Muuta

12. Mitkä asiat ovat aiheuttaneet ongelmia maaseudun suunnittelussa? Kerro esimerkkejä.

13. Millaisia työtehtäviä ovat? Onko sinulla kokemusta maaseutualueita koskevasta suunnittelusta? *

Onko maaseutualueiden suunnittelun laadun parantaminen mielestäsi tarpeellista? *

kyllä / ei

LIITE 3

Haastattelukysymykset kuntalaisille

HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Oletko havainnut käytännön ongelmia maaseutuympäristössä, jotka hankaloittavat elinkeinon harjoittamista, asumista tai virkistäytymistä?
2. Pyritkö vaikuttamaan suunnitteluratkaisuihin, jos niillä saattaa olla merkitystä omassa elämässäsi?
3. Koetko, että mielipiteesi on huomioitu suunnittelussa?
4. Miten haluaisit osallistua suunnitteluun mieluiten?

IITILÄISTEN ASUMISEN UNELMAT

1. Oletko vakituinen vai vapaa-ajan asukas *

- vakituinen asukas
- vapaa-ajan asukas
- vakituinen asukas, mutta minulla on litissä myös vapaa-ajan asunto

2. Sukupuoli *

- Nainen
- Mies

3. Minkä ikäinen olet? *

- Alle 15 v
- 15-64 v
- yli 64 v

4. Missä päin littiä asuntosi sijaitsee?

- Kausalassa
- Pohjois-litissä kyläalueella
- Pohjois-litissä haja-asutusalueella
- Etelä-litissä kyläalueella
- Etelä-litissä haja-asutusalueella

5. Millainen asunto sinulla on litissä?

- Kerrostaloasunto
- Rivitaloasunto
- Omakotitalo

LIITE 4

Kysely kuntalaisille

- Kesämökki
- Talviasuttava vapaa-ajan asunto

6. Montako henkilöä asunnossanne asuu tai käyttää asuntoa yhtä aikaa?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 6-10
- Yli 10

7. Onko nykyinen asuinpaikkasi toiveidesi mukainen?

- Kyllä, viihdyn hyvin.
- Harkitsen muuttoa litissä paikasta toiseen.
- Ei, aion muuttaa litissä paikasta toiseen.
- Harkitsen muuttoa pois litistä. Miksi?
- Ei, aion muuttaa pois litistä. Miksi?

8. Millainen näkymä asunnostasi olisi sinulle mieluisin?

- Pelto
- Metsä
- Vesistö
- Oma piha
- Naapurin piha
- Puisto
- Keskustan kadut ja kaupat

LIITE 4

Kysely kuntalaisille

Muu, mikä?

9. Minkä kokoinen tontti olisi sinulle sopivin?

Alle 1 000 m²

1 000 - 2 000 m²

2 000 - 5 000 m²

5 000 - 10 000 m²

Yli 1 ha

10. Minkä kokoinen asunto olisi sinulle sopivin?

Alle 40 m²

40 - 75 m²

75 - 100 m²

100- 150 m²

150 - 200 m²

200 - 300 m²

Yli 300 m²

11. Haaveiletko asunnon rakentamisesta tai remontoimisesta?

Haluaisin rakentaa asunnon alusta alkaen itse.

Kunnostaisin mielelläni vanhan asunnon lattiasta kattoon.

Voisin tehdä pientä pintaremonttia.

Haluaisin muuttovalmiin asunnon.

12. Asutko mieluiten

Kerrostalossa keskustassa.

Tiiviillä omakotitaloalueella.

Väljästi, jossa lähin naapuri on näköetäisyydellä.

LIITE 4

Kysely kuntalaisille

Omassa rauhassa, jossa lähimpään naapuriin on matkaa yli kilometri.

13. Mikä rakennuksista on sinulle mieluisin?

(Kuvälähteet: A. Deko-Talo Oy, B. Honkarakenne Oyj, C. Jämerä Kivitalot Oy, D. Kannustalo Oy, E. Rakennus Luoma Oy, F. Sunhouse talot Oy)

A

B

C

LIITE 4
Kysely kuntalaisille

D

E

F

14. Miten kuljet paikasta toiseen mieluiten?

- Kävelen
- Pyörällä
- Omalla autolla
- Kimppakyydillä
- Taksilla
- Linja-autolla
- Junalla

LIITE 4

Kysely kuntalaisille

15. Mikä on pisin työ- tai koulumatka, jonka olet valmis kulkemaan päivittäin yhteen suuntaan?

- 5 min
- 15 min
- 30 min
- 45 min
- 60 min
- 90 min
- 120 min
- Pidempi

16. Miten kaukaa olet valmis hakemaan päivittäiset palvelut?

- Alle 1 km
- 1 - 3 km
- 3 - 5 km
- 5 - 10 km
- 10 - 15 km
- 15 - 20 km
- Yli 20 km

17. Kerro omin sanoin, mitä Kausalassa pitäisi olla ja miltä siellä näyttäisi, jotta se olisi mahdollisimman toimiva ja viihtyisä?

18. Entä muualla litissä?

IITIN MAANKÄYTÖN KEHITYSKUVA 2040

EHDOTUS 27.11.2018

Ihastu Iittiin!

MAANKÄYTÖN KEHITYSKUVA

- Strateginen ja yleispiirteinen suunnitelma maankäytön tavoitteista ja suunnitteluperiaatteista.
- Esitys siitä, millainen maankäytön tilanne kunnassa on nyt ja miten sitä tulee tulevaisuudessa ohjata, jotta kehitys on kestävä ja kunnan kokonaistaloutta tukevaa.
- Kehityskuva ohjaa maankäyttöön ja ympäristöön liittyvää suunnittelua kunnan alueella.
- Sisältää myös tarkempia toimenpide-ehdotuksia alueiden kehittämiseksi.
- Työkalu, jota voivat hyödyntää kunnan organisaatio, yritykset, yhdistykset, asukkaat jne.
- Kehityskuva auttaa suunnittelemaan maankäyttöä johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti, jolloin eri toimijoiden tavoitteiden yhteensovittamisesta tulee helpompaa.
- Kehityskuva ei ole oikeusvaikutteinen.
- Kehityskuvan tavoitevuosi on 2040.
- Kehityskuvaa päivitetään säännöllisesti ja sen toteutumista seurataan. Seurannassa kehitystä arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Seuranta olisi suositeltavaa tehdä vuosittain ja päivittää esimerkiksi valtuustokausittain.
- Kehityskuvan vieminen käytäntöön tapahtuu mm. kehittämistoimenpiteiden, päättäjien sitoutumisen ja toteutuksen seurannan kautta.

VUOROVAIKUTUS JA AIKATAULU

- Kehityskuva on laadittu vuonna 2018. Alkuvaiheessa järjestettiin yleinen työpaja kaikille osallisille ja työn aloittamisesta kerrottiin muun muassa paikallismediassa sekä litiin kunnan verkkosivuilla. Lisäksi lukion maantiedon opiskelijoille pidettiin erillinen työpaja. Loppukeväällä tehtiin internetkysely iittiläisten asumisen unelmista. Kehityskuvaluonnos oli julkisesti nähtävillä 15.10. – 15.11.2018. Nähtävilläoloaikana järjestettiin yleisötilaisuus, jossa luonnosta esiteltiin ja myös paikallislehti kirjoitti aiheesta. Lisäksi kehityskuvaa on työstetty työ- ja ohjausryhmissä. Koko projektin ajan osallisilla on ollut mahdollisuus antaa palautetta ja osallistua kehityskuvan laatimiseen.

LÄHTÖKOHDAT

SIJAINTI

litti sijaitsee Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen rajalla. litiin rajanaapureita ovat Heinola, Kouvola, Lapinjärvi, Orimattila ja Lahti.

Etäisyyksiä Kausalasta muihin keskustoihin:
(Autolla kuljettuna nopeinta reittivaihtoehtoa pitkin.)

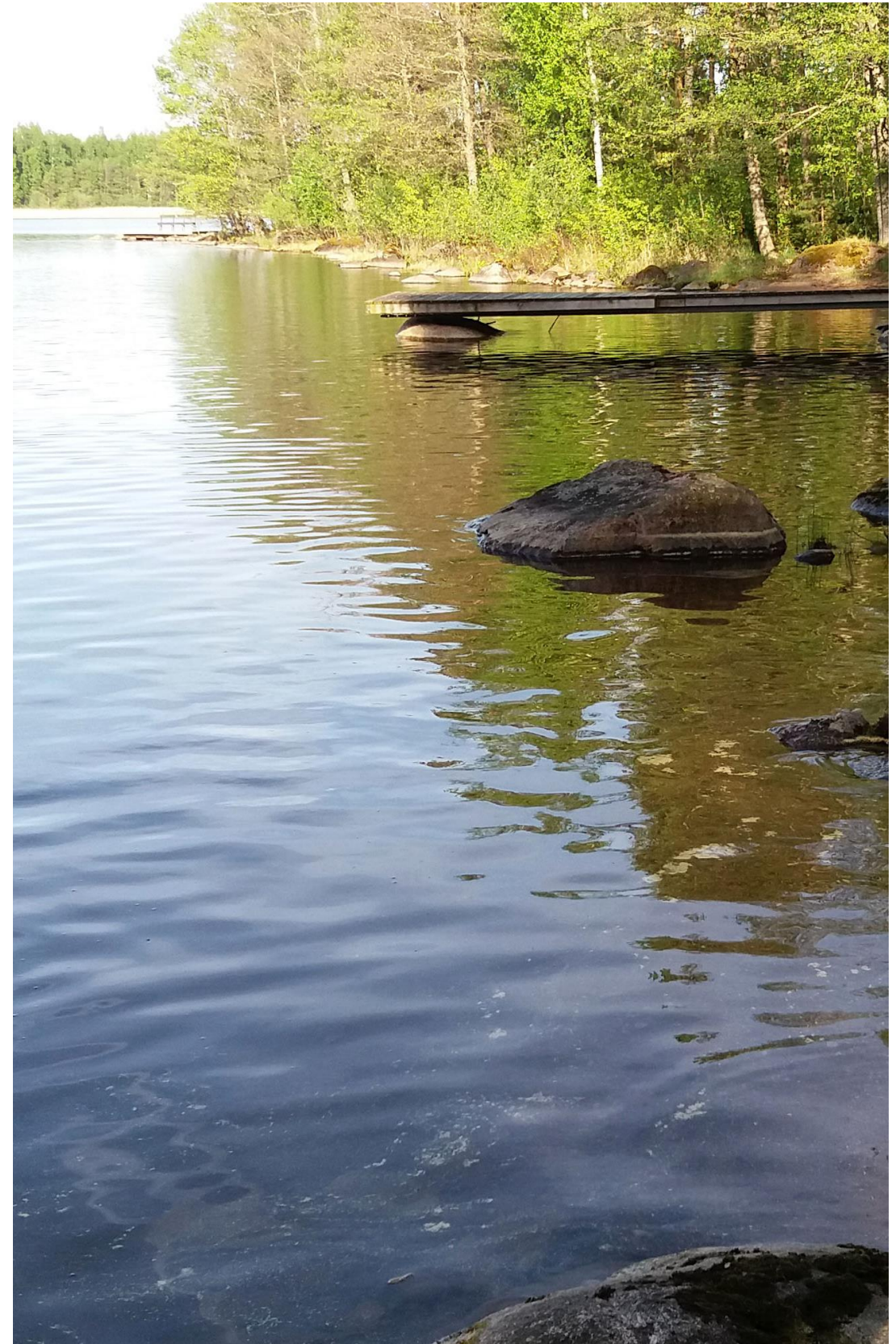
- Kouvola 20 km
- Lahti 40 km
- Orimattila 45 km
- Heinola 70 km
- Kotka 80 km
- Lappeenranta 110 km
- Helsinki 140 km

LÄHTÖKOHDAT

Salpausselän harju jakaa litiin Maakansaan eteläosassa ja Vesikansaan pohjoisosassa. Eteläosan maisemaa hallitsee laajat peltoaukeat, pohjoisosassa metsät ja järvet, erityisesti Kymijoki. Maatalous on litissä merkittävä elinkeino ja se näkyy keskeisenä osana ympäristöä, kulttuuria ja maisemaa. Litissä on elinvoimainen luonto, joka tarjoaa monipuolisia virkistysmahdollisuuksia.

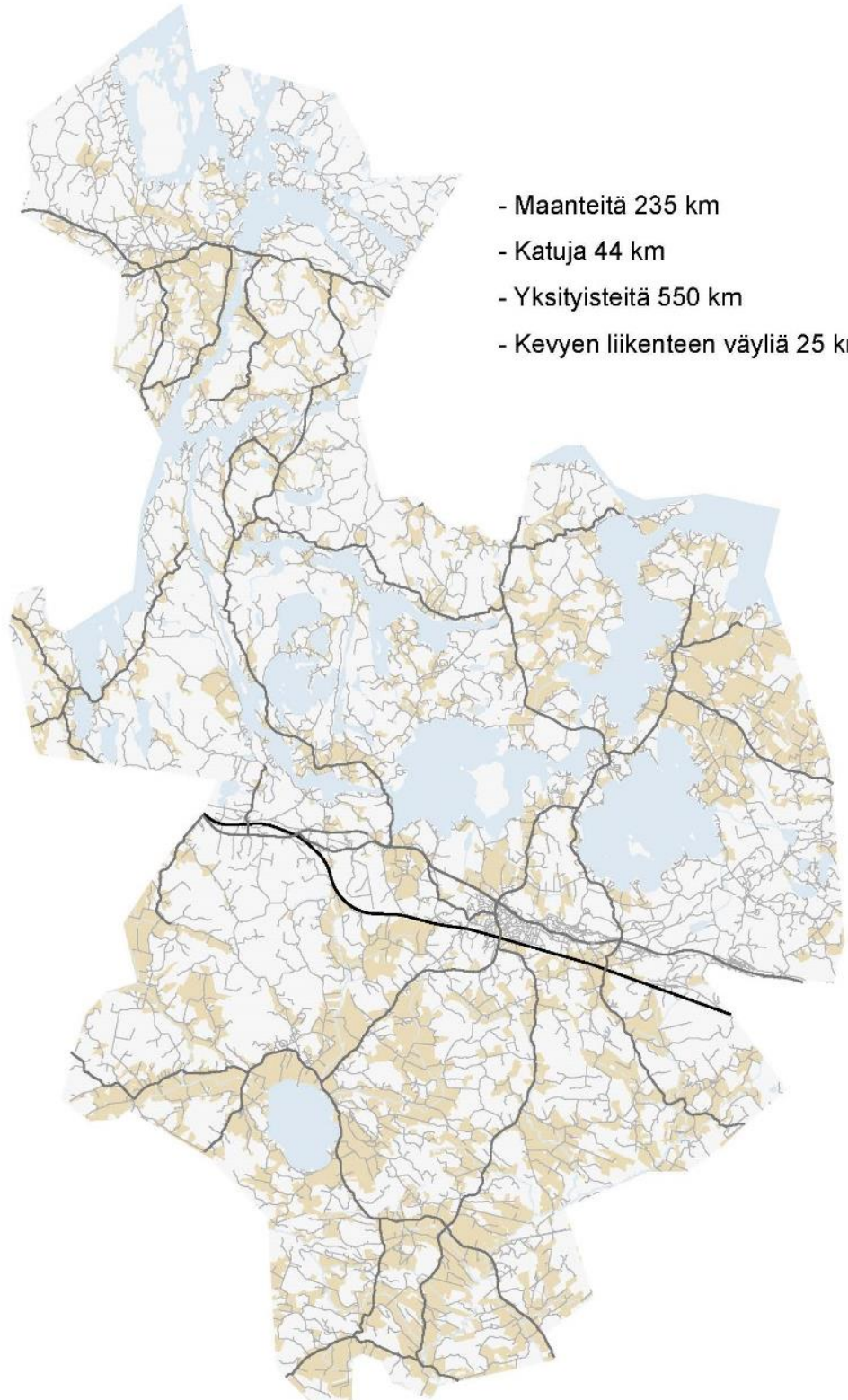
litti on helposti saavutettavissa idän ja lännen suunnasta. Valtateitä ja junarataa pitkin pääsee nopeasti sekä lähikaupunkeihin että pääkaupunkiseudulle. Keskustaajama Kausala sijaitsee keskellä kuntaa, jossa on helppo asioida ympäröivistä aktiivisista kylistä. Peruspalvelut sijaitsevat pääosin Kausalassa, mutta alakoulut löytyvät myös kunnan eteläosasta Haapakimolasta ja pohjoisosasta Vuolenkoskelta.

litissä ja sen ympäristössä on meneillään useita merkittäviä hankkeita. litti panostaa peruspalveluihin, hyvään asumiseen ja edellytyksiin yrittää menestyksekkäästi. litiin on tarkoitus vaihtaa maakuntaa Kymenlaaksosta Päijät-Hämeeseen vuoden 2020 alussa.

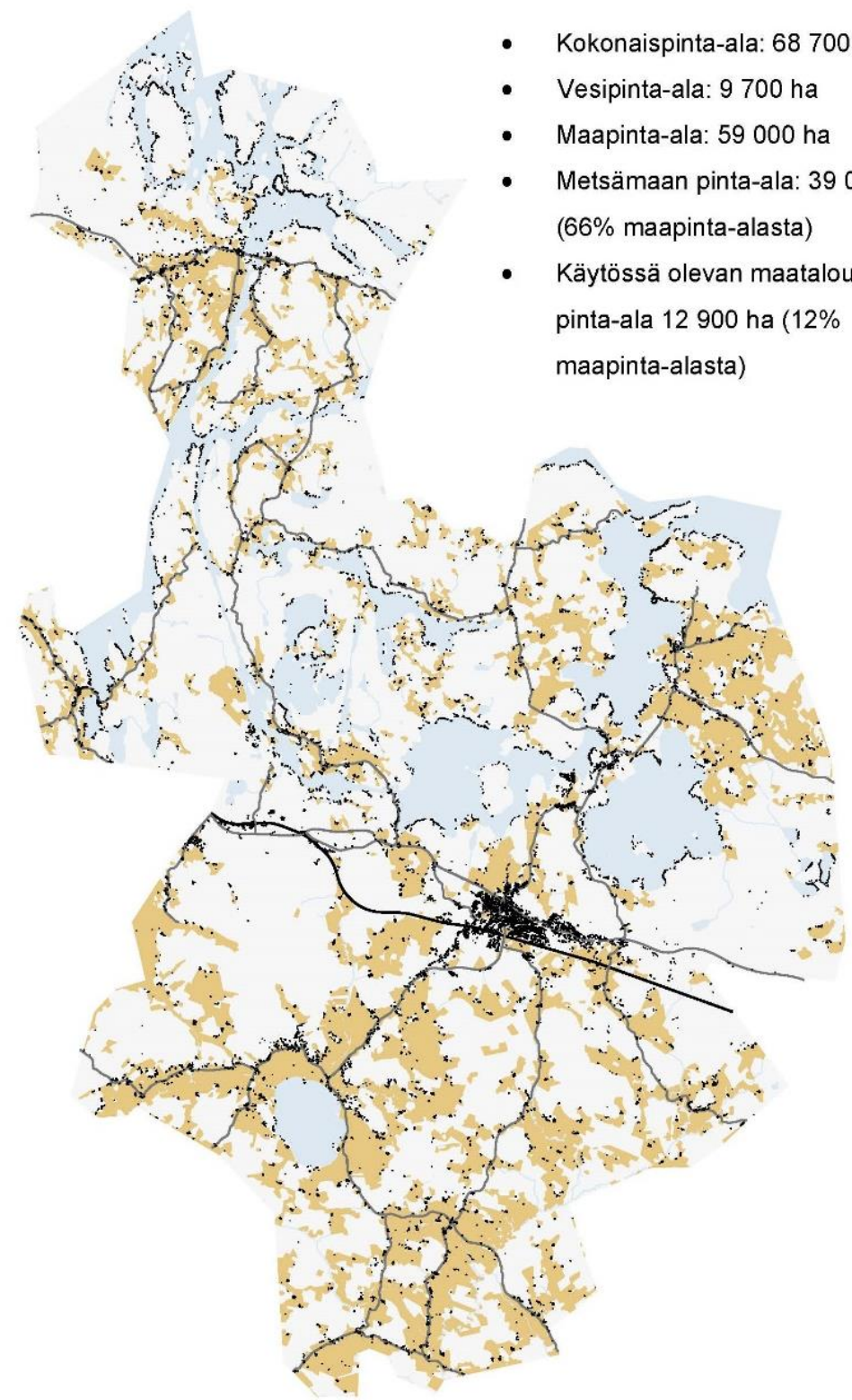
LÄHTÖKOHDAT

TIEVERKKO

- Maanteitä 235 km
- Katuja 44 km
- Yksityisteitä 550 km
- Kevyen liikenteen väyliä 25 km

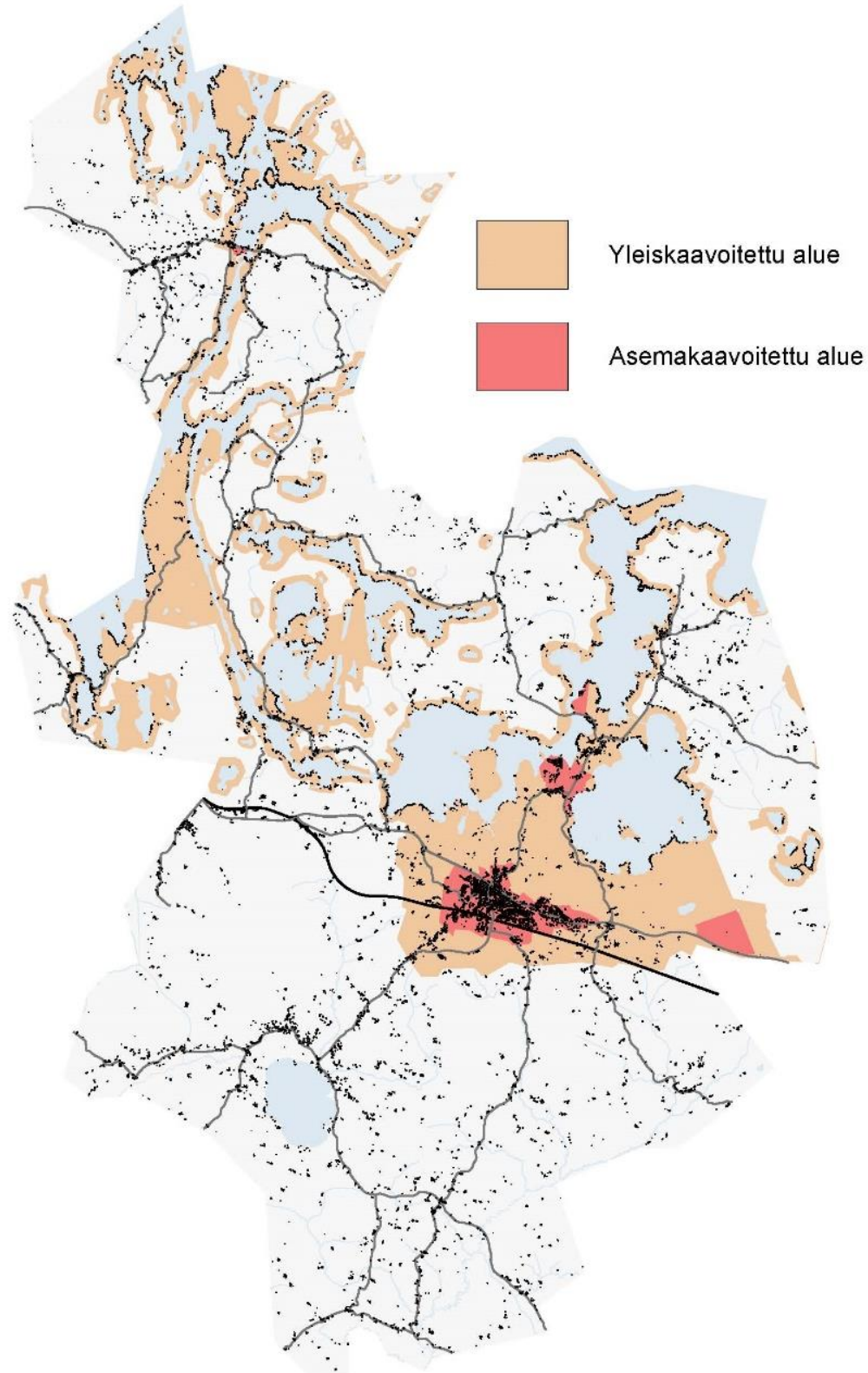
PINTA-ALAT

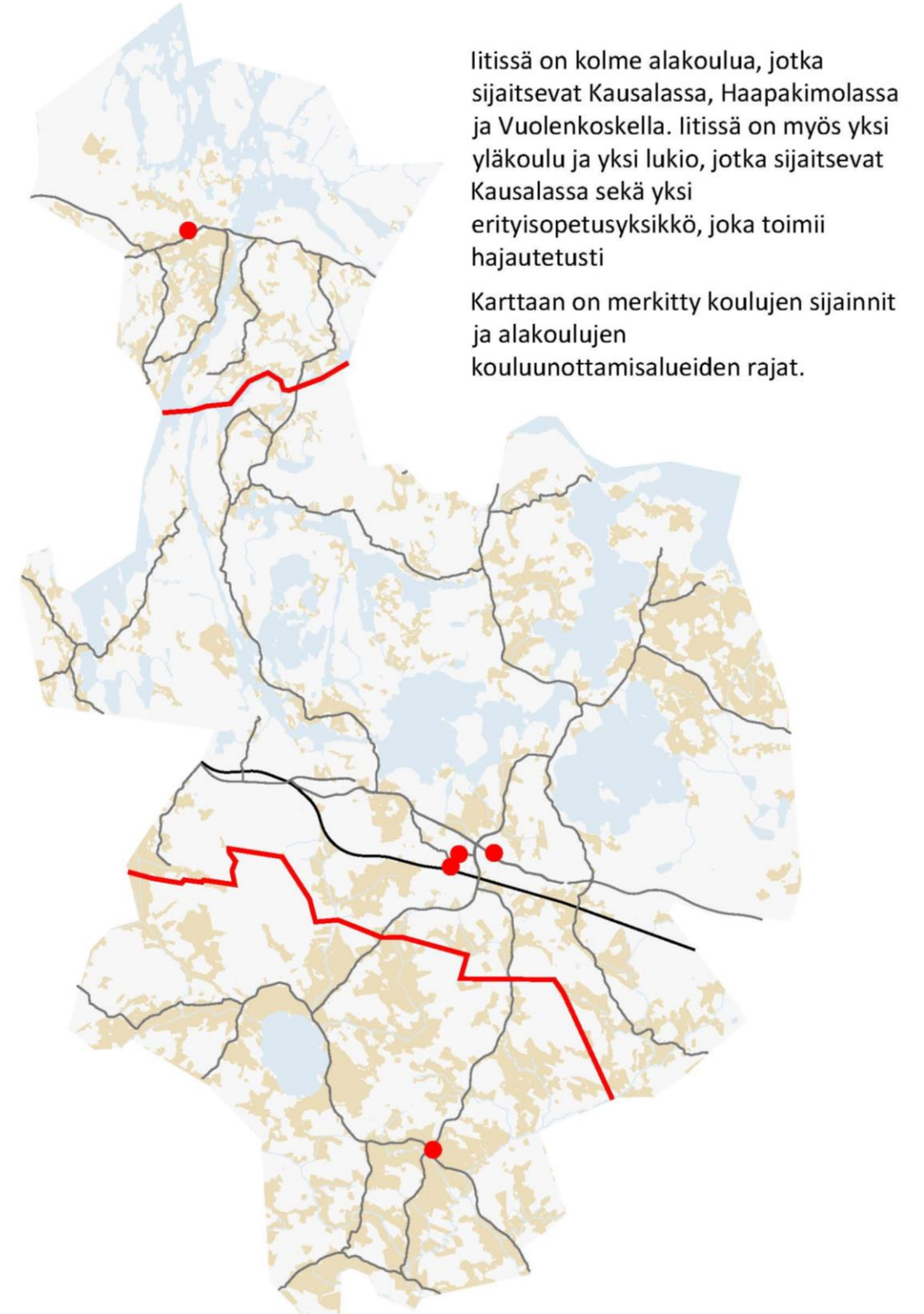
- Kokonaispinta-ala: 68 700 ha
- Vesipinta-ala: 9 700 ha
- Maapinta-ala: 59 000 ha
- Metsämaan pinta-ala: 39 000ha (66% maapinta-alasta)
- Käytössä olevan maatalousmaan pinta-ala 12 900 ha (12% maapinta-alasta)

LÄHTÖKOHDAT

KAAVOITUS

KOULUT

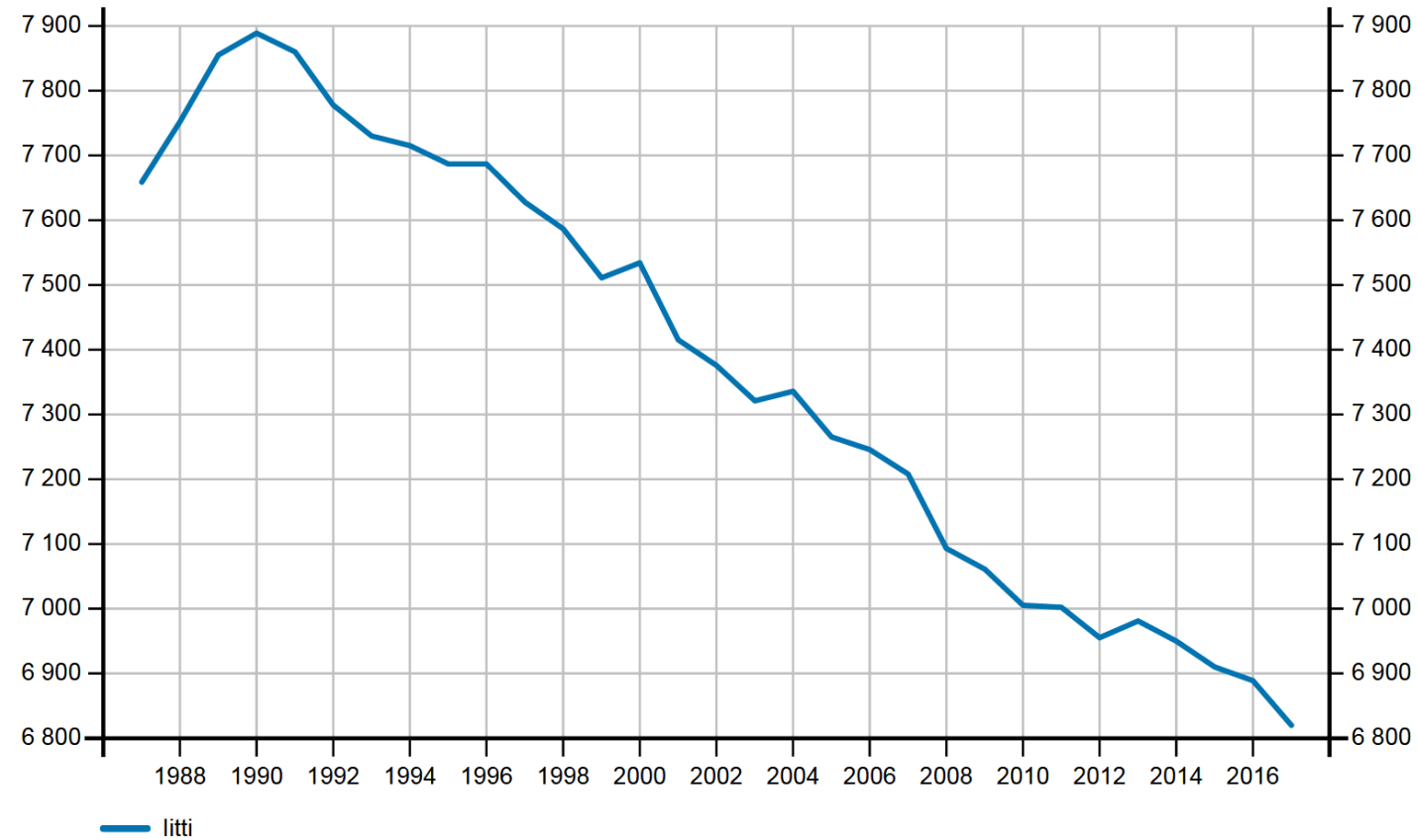

litissä on kolme alakoulu, jotka sijaitsevat Kausalassa, Haapakimolassa ja Vuolenkoskella. litissä on myös yksi yläkoulu ja yksi lukio, jotka sijaitsevat Kausalassa sekä yksi erityisopetusyksikkö, joka toimii hajautetusti

Karttaan on merkitty koulujen sijainnit ja alakoulujen kouluunottamisalueiden rajat.

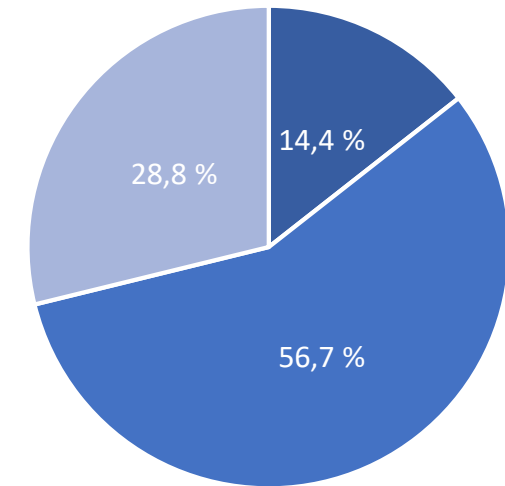
LÄHTÖKOHDAT – VÄESTÖ

Väkiluku 1987-2017

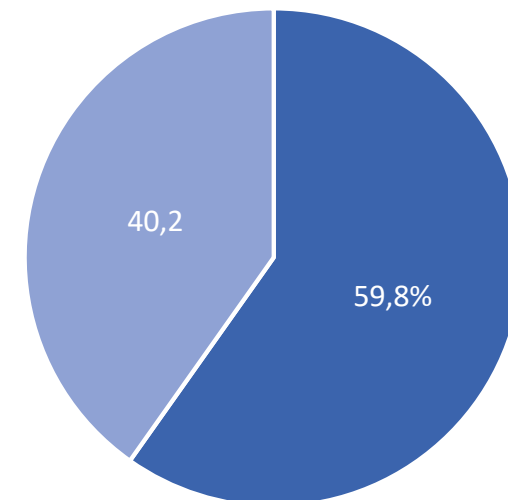
VÄKILUKU 6820 (2017)

IKÄJAKAUMA 2017

■ ALLE 15-VUOTIAAT ■ 15-64-VUOTIAAT
■ YLI 64-VUOTIAAT

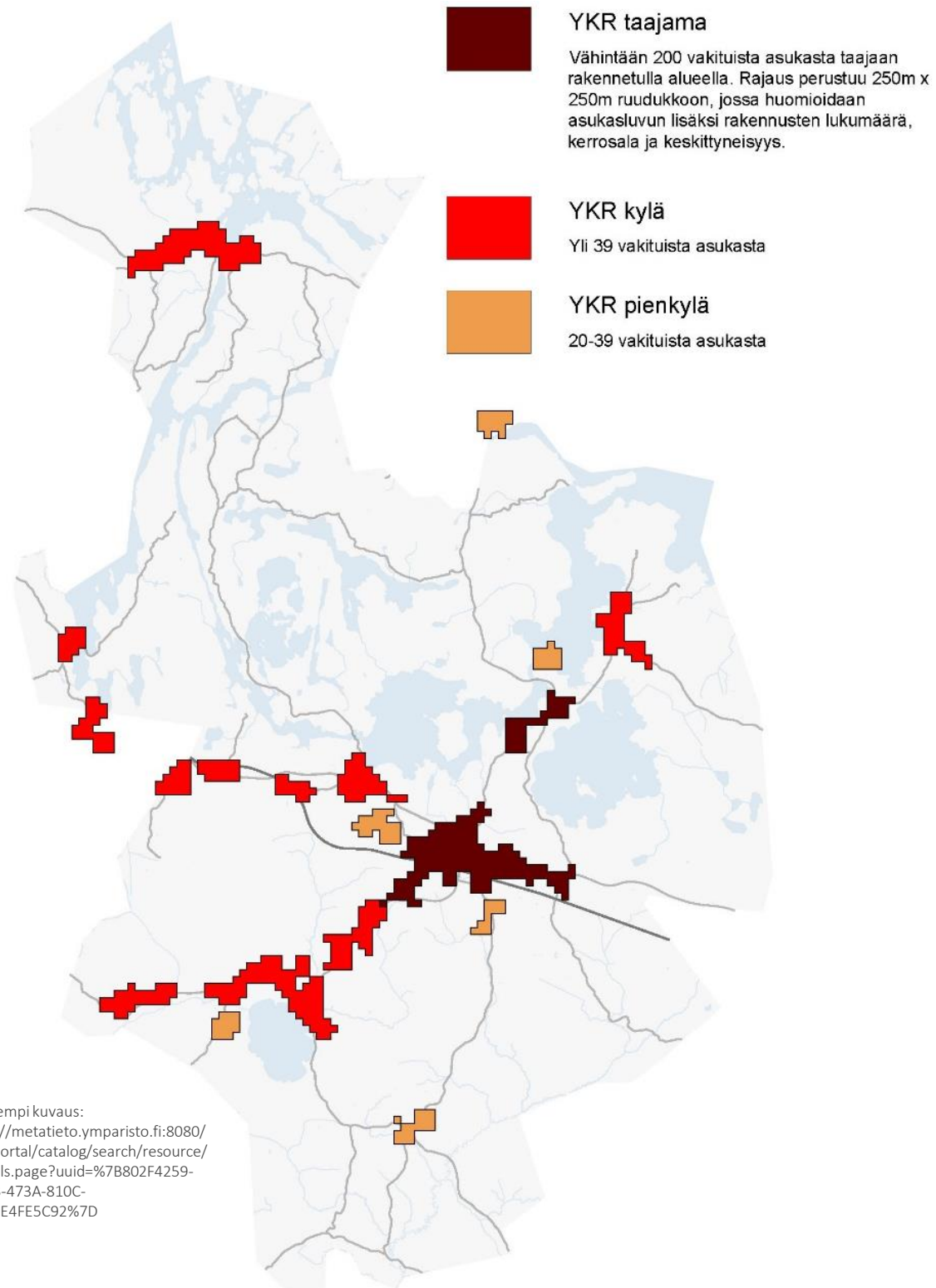
TAAJAMA-ASTE 2016

■ ASUU TAAJAMASSA ■ ASUU TAAJAMAN ULKOPUOLELLA

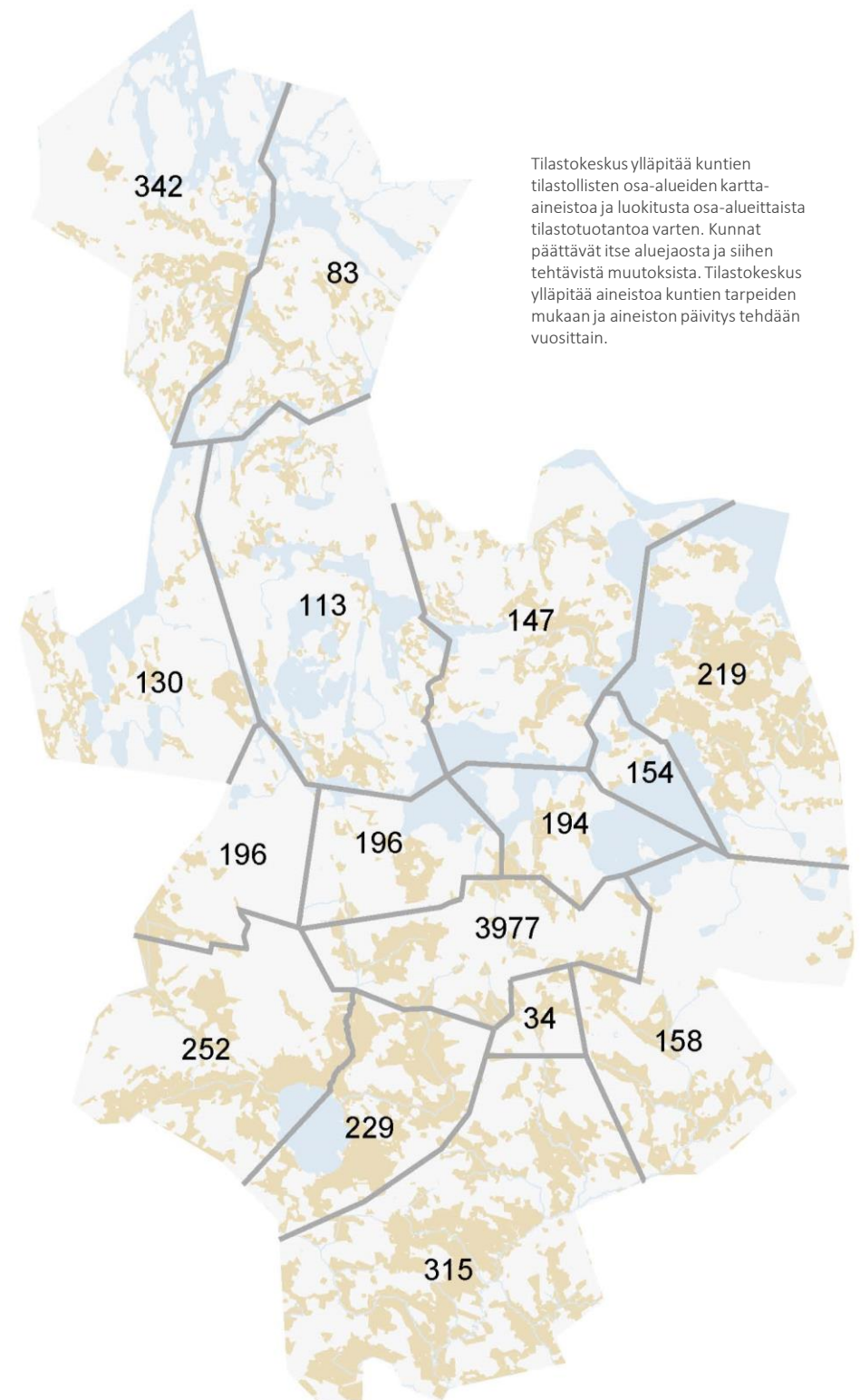
LÄHTÖKOHDAT

YKR-ALUEJAOT

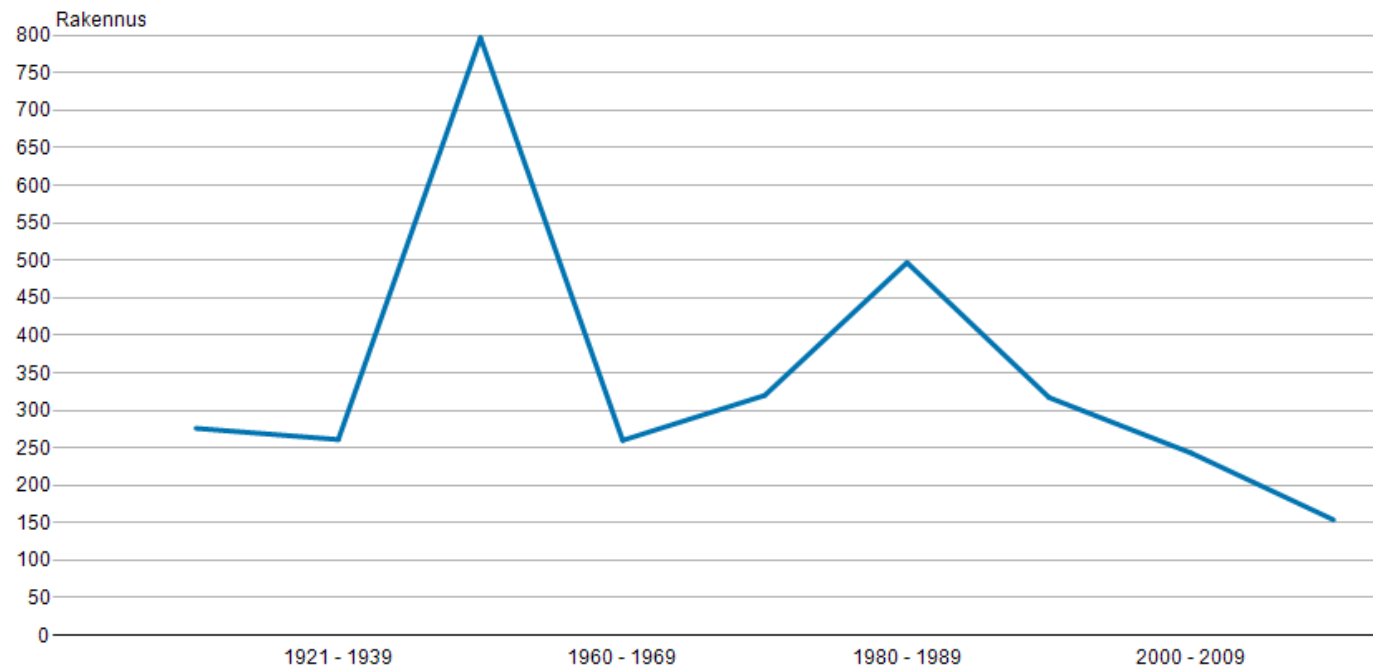
Tarkempi kuvaus:
<http://metatieto.ymparisto.fi:8080/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7B802F4259-8AB3-473A-810C-FA3BE4FE5C92%7D>

VÄESTÖMÄÄRÄT OSA-ALUEITTAIN

LÄHTÖKOHDAT – ASUNNOT JA RAKENNUKSET

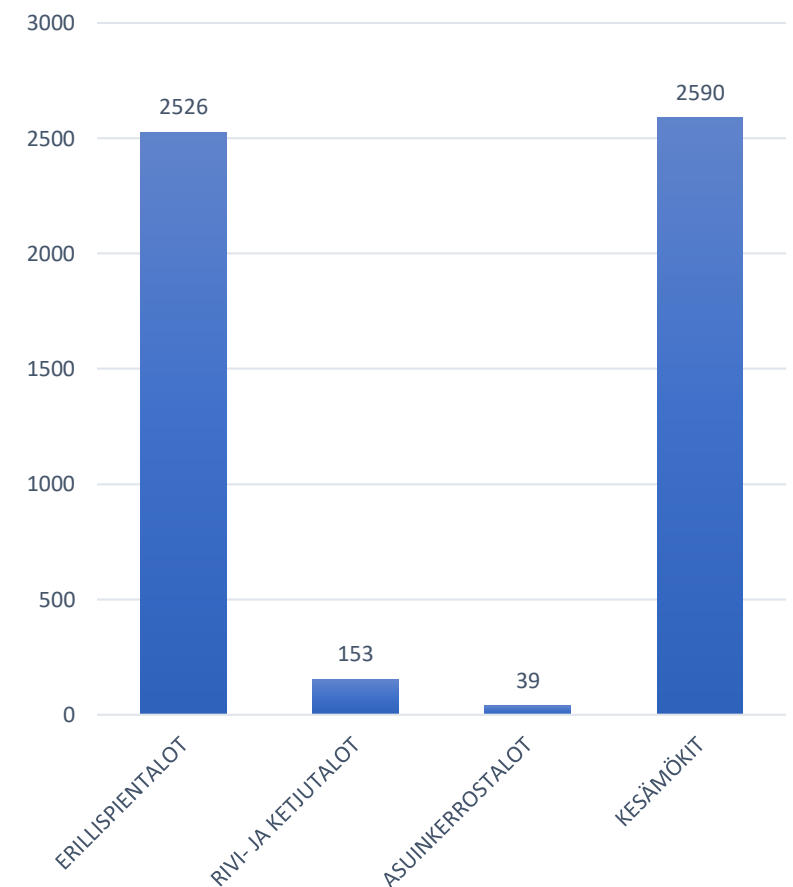
RAKENNUSTEN VALMISTUMISVUOSI

MYYNNISSÄ 8/2018 (OIKOTIE):

- PIENTALOTONTTEJA 61 KPL
- RIVITALOTONTTEJA 3 KPL
- TEOLLISUUSTONTTEJA 12 KPL
- ASUNTOJA 50 KPL
- VAPAA-AJAN ASUNTOJA 26 KPL

ASUINRAKENNUKSET JA KESÄMÖKIT 2016

ASUNTOKUNTIA 3456 (2017)

RIVI- JA PIENTALOISSA ASUVIEN ASUNTOKUNTIEN OSUUS 84,1% (2016)

- KOKO MAAN KESKIARVO 39,7%

VUOKRA-ASUNNOISSA ASUVIEN ASUNTOKUNTIEN OSUUS 22,4% (2016)

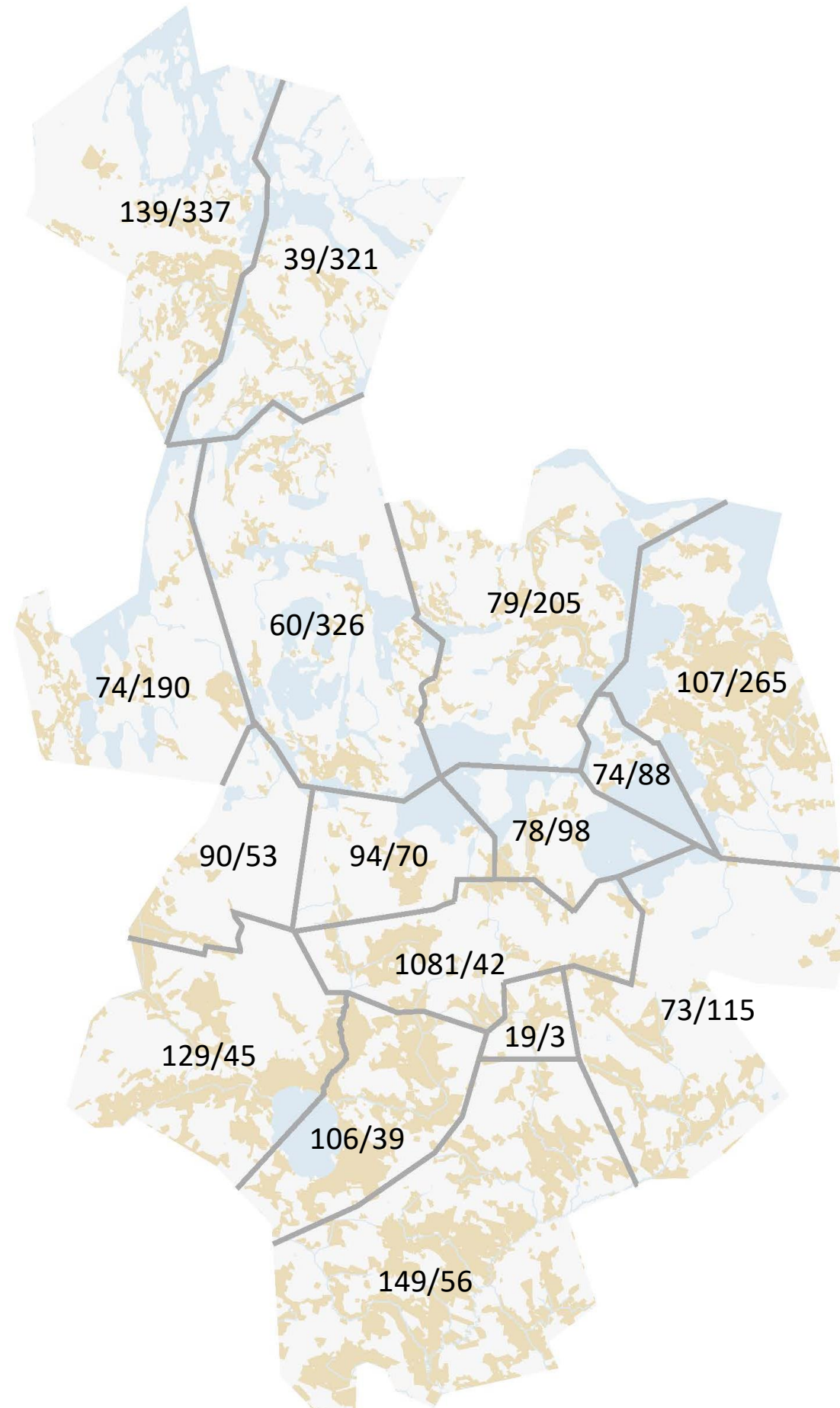
- KOKO MAAN KESKIARVO 32,2%

ASUINPINTA-ALAA ASUNTOKUNTAA KOHDEN 91,8M² JA HENKILÖÄ KOHDEN 47,3M² (2017)

- KOKO MAAN KESKIARVO 81,4M² JA 40,5M²

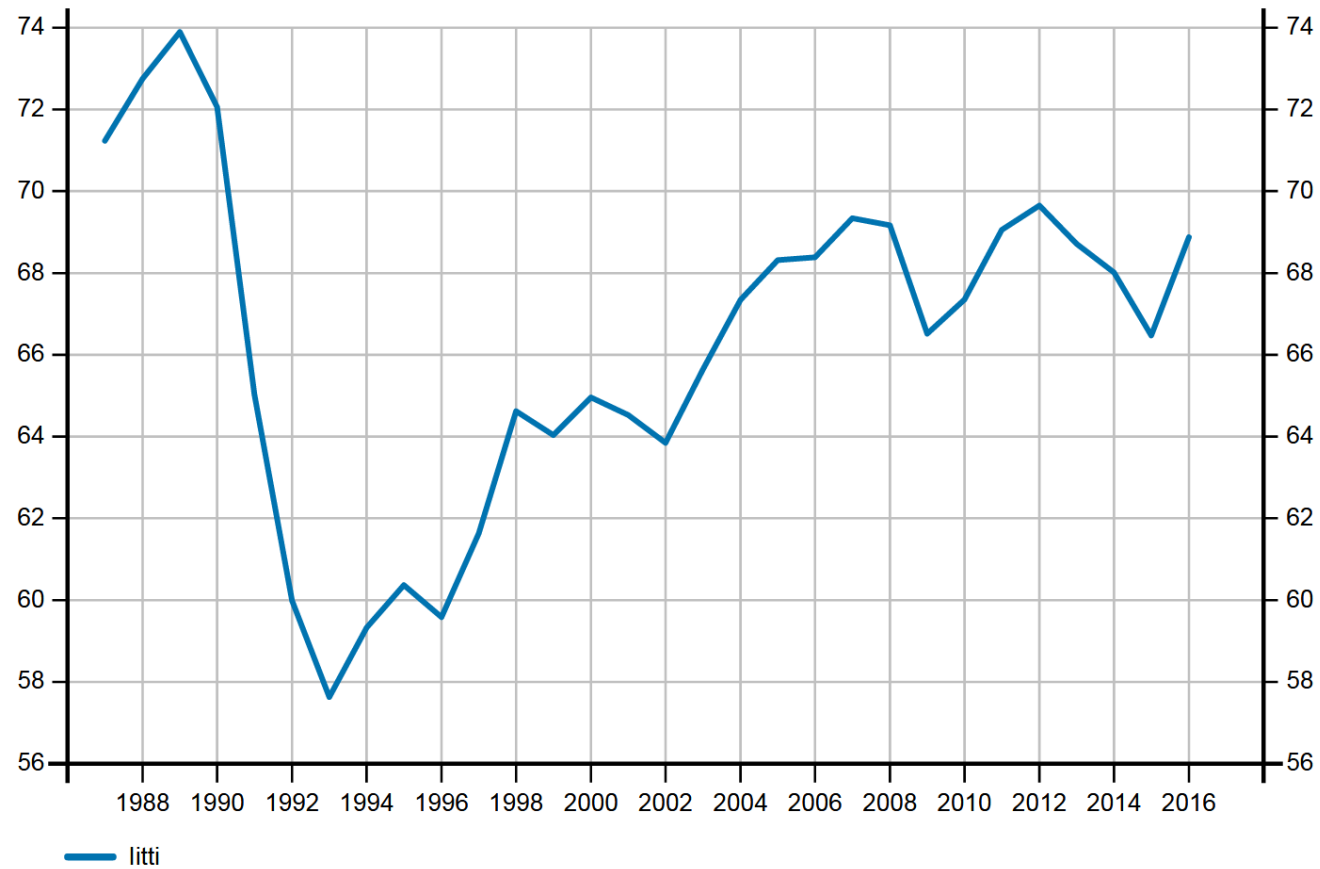
LÄHTÖKOHDAT

VAKITUISTEN ASUNTOJEN
LUKUMÄÄRÄ /
VAPAA-AJAN ASUNTOJEN
LUKUMÄÄRÄ
OSA-ALUEITTAIN

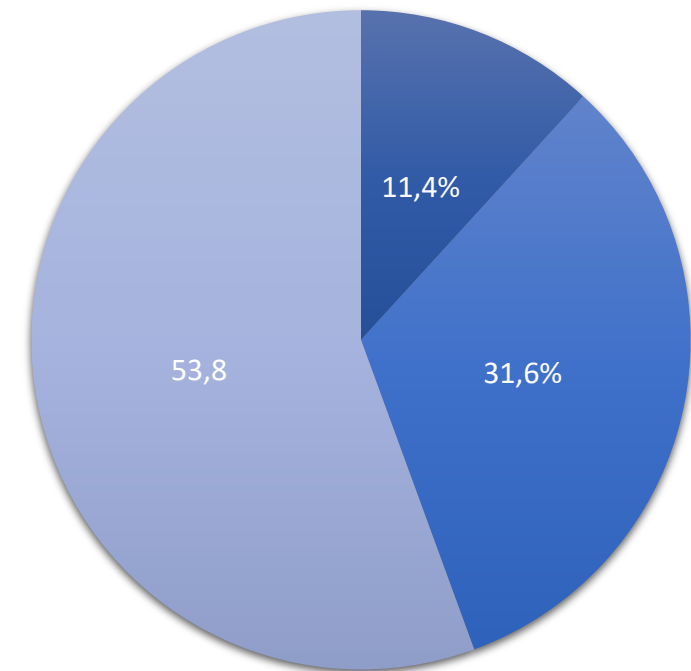

LÄHTÖKOHDAT – TYÖPAIKAT

Työllisyysaste, % 1987-2017

TYÖPAIKAT IITISSÄ 2015

■ ALKUTUOTANTO ■ JALOSTUS ■ PALVELUT

Koko Suomen keskiarvot

- palveluiden osuus on noin 75,1%
- jalostuksen osuus on noin 20,5%
- alkutuotannon osuus on noin 3,2 %

TYÖLLISYYSASTE 68,9% (2016)

- KOKO MAAN KESKIARVO 68,6%

KUNNASSA OLEVIENTYÖPAIKKOJEN LUKUMÄÄRÄ 2114 (2015)

ASUINKUNNASSAAN TYÖSSÄKÄYVIEN OSUUS 54,0% (2016)

- KOKO MAAN KESKIARVO 66,4%

TALOUDELLINEN HUOLTOSUHDE 162,6 (2016)

- KOKO MAAN KESKIARVO 141,8

ELÄKELÄISTEN OSUUS VÄESTÖSTÄ 33,4% (2016)

- KOKO MAAN KESKIARVO 25,3%

LÄHTÖKOHDAT – ASUMISEN UNELMAT

littiläiset asuvat mielellään väljästi omassa rauhassa, mutta kuitenkin näköetäisyydellä naapureista. Mieluisin näkymä kodin ikkunasta olisi oma piha tai vesistö, pelto ja metsäkin miellyttää. Naapurin pihaa tai keskustan vilskettä ei litissä mielellään katsella. littiläiset pitävät perinteisistä puutaloista. Monen kokoisia tontteja tarvitaan, suurimmalle osalle riittää alle puoli hehtaaria, mutta yli 1000 neliometriä asuinpinta-alaa on tarpeen.

littiläiset ovat halukkaita tekemään pientä pintaremonttia, mutta osa haaveilee vanhan talon perusteellisesta remontoinnista tai kokonaan uuden talon rakentamisesta. Löytyy joukosta niitäkin, jotka eivät vasaroinnin parissa viihdy laisinkaan. Useimmille sopivan kokoinen asunto on kooltaan 75-200 neliometriä.

littiläiset liikkuvat mieluiten omalla autolla, jotkut pyörällä tai kävellen. Harvempi innostuu käyttämään julkisia kulkuneuvoja tai kimppakyytejä. Suuri osa littiläisistä on valmis käymään koulussa tai töissä reilun puolen tunnin matkan päässä. Päivittäisiä palveluita ollaan valmiita hakemaan jopa 20 kilometrin päästä, mutta tämä jakaa tasaisesti mielipiteitä. Useimmille sopiva matka on jossain yhden ja viidentoista kilometrin välillä.

Kausalaan kaivataan monipuolisempia palveluja. Ympäristöltä toivotaan vehreyttä ja siisteyttä. Kausalan keskusta on monien mielestä kunnostamisen tarpeessa. Kausalan ulkopuolella teiden tulisi olla kunnossa ja turvallisia kaikille liikkujille. Myös virkistys- ja retkeilymahdollisuuksia toivotaan kehitettävän.

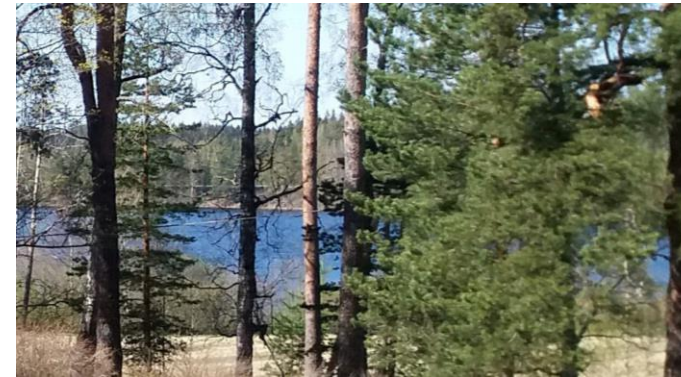

Lähes puolet vastaajista pitivät eniten yllä olevan kuvan mukaisesta perinteisestä puutalosta.

[littiläisten asumisen unelmia selvittävä kysely](#) tehtiin keväällä 2018. Vastauksia kyselyyn saatiin 128 kappaletta.

LÄHTÖKOHDAT

TRENDIT	KAUPUNGISTUMINEN
	DIGITALISAATIO
	MONIPAIKKAINEN ASUMINEN
LAINSÄÄDÄNTÖ	
SUUNNITTELUOHJEET	
VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET	KESTÄVÄN KEHITYKSEN YHTEISKUNTASITOUUMUS
	VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET
VALTAKUNNALLISET HANKKEET JA SUUNNITELMAT	BIOTALOUSSTRATEGIA
	MAAKUNTAUUDISTUS
PAIKALLISET TAVOITTEET	KUNTASTRATEGIA
PAIKALLISET HANKKEET JA SUUNNITELMAT	KAAVAT
	KYMIRING
	KIMOLAN KANAVA
	VT12 UUSI LINJAUS IITIN KOHDALLA
	UUSI PÄIVÄKOTI
	TIETOLIIKENNEYHTEYKSIEN PARANTAMINEN
	TUULIVOIMAPUISTO
	VESIHUOLLON KEHITTÄMISSUUNNITELMA
	LIIKENNETURVALLISUUSSUUNNITELMA
	RAKENNUSJÄRJESTYKSEN UUSIMINEN
	MAANKÄYTÖN NYKYTILA
PALVELUJEN SIJAINTI	
INFRAN KUNTO	
SUURIN OSA MAAPINTA-ALASTA MAA- JA METSÄTALOUSALUEITA	

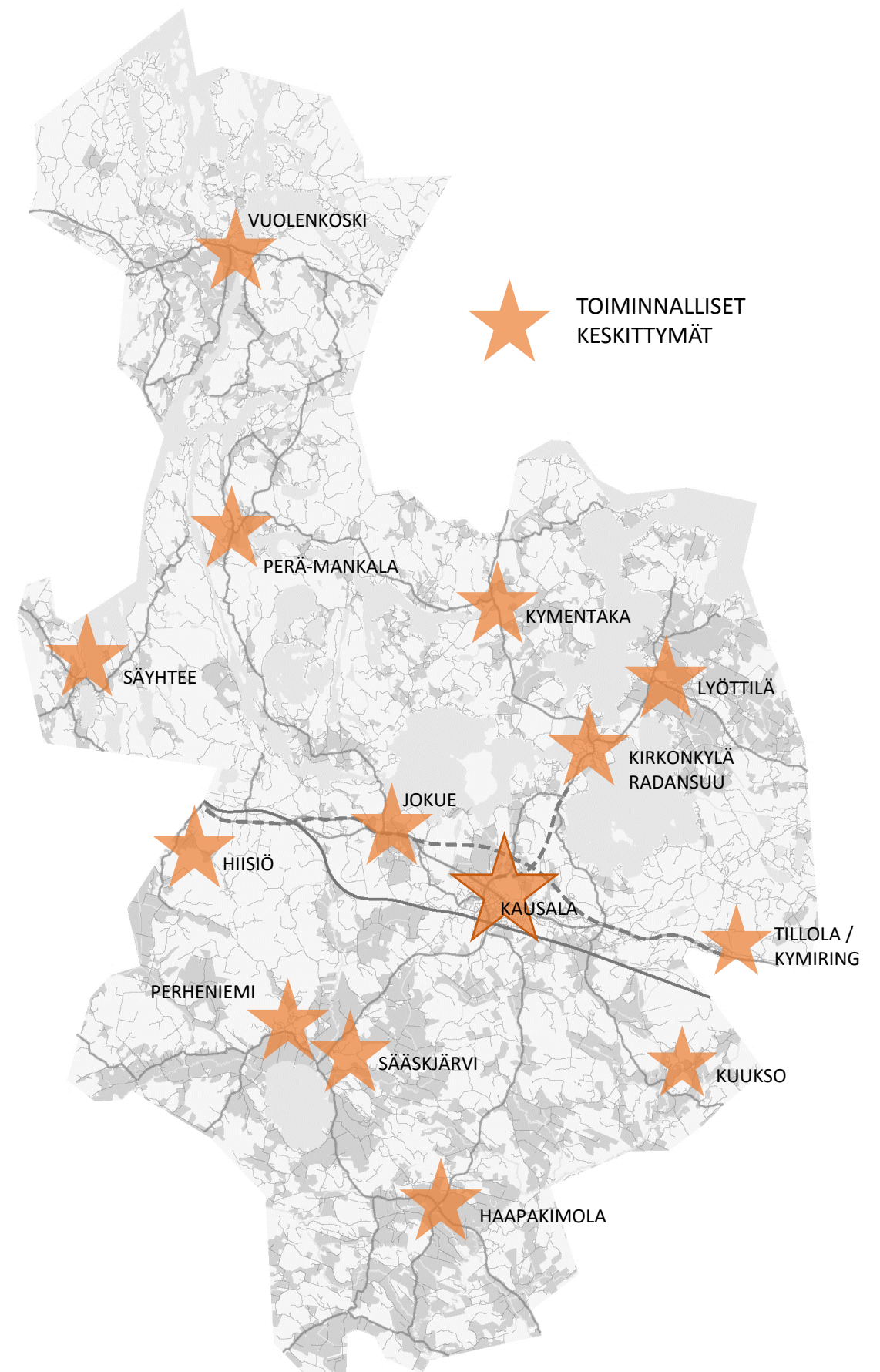

LÄHTÖKOHDAT - TOIMINNALLISET KESKITTYMÄT

litin keskustaajaman Kausalan toiminnot ovat levittäytyneet melko laajalle alueelle, mutta kuitenkin kävelyetäisyydelle toisistaan. Taajamaa jakaa valtatie 12, jonka molemmin puolin sijaitsee tärkeitä keskustatoimintoja.

litissä on useita aktiivisia kyliä. Kyliä yhdistää toiminnan keskittyminen yhden tai useamman rakennuksen yhteyteen. Tällaisia ovat esimerkiksi kylätalot, seuratalot ja koulut. Osassa kyliä myös mm. uimarannat ja muut virkistyspaikat ovat toiminnallisia keskittymiä. litissä on vahva metsästyskulttuuri, jonka myötä metsästysmajat ovat monessa kylässä toiminnallisia keskuksia.

KymiRingin moottoriurheilu- ja koulutuskeskuksen ympäristöön Tillolaan voi tulevaisuudessa kehittyä yhdenlaisensa kylä ja toiminnallinen keskus, joskin asutuksen rooli voi olla vähäinen ja toiminnot keskittyvät enemmänkin virkistykseen, matkailuun ja teollisuuteen.

KEHITYSKUVAN VISIO

ASUMINEN JA RAKENTAMINEN

Yhdyskuntarakenne säilyy nykyisen kaltaisena. Asumisratkaisuja kehitetään monipuolisemmiksi koko kunnan alueella. Rakennusmateriaalina suositaan puuta.

Haja-asutusalueilla rakentamisessa huomioidaan lähiympäristön ominaisuudet ja edistetään vanhojen rakennuspaikkojen uusiokäyttöä. Haja-asutusalueilla ei tarpeettomasti rajoiteta erilaisia asumisen muotoja tai tonttikokoja.

Kausalassa lisätään erikokoisten tonttien tarjontaa ja rakentamista ohjataan yhtenäiseen suuntaan alueittain. Kausalan läheisyydessä oleville ranta-alueille ja alakoulun pohjoispuolelle ohjataan uutta asumista. Kausalan ohitustien rakentamisen yhteydessä huolehditaan, ettei Kausalan yhdyskuntarakenne lähde siirtymään kohti uutta tielinjausta. Yhteys nykyiseen keskustaan suunnitellaan vetovoimaiseksi ja säilytetään maaseutumaisuus uuden tien ympäristössä.

PALVELUT

Palveluita järjestetään riittävästi koko litin alueella sekä kunnan, yritysten että yhdistysten toimesta. Liikkuvia palveluita kehittämällä sekä nopeiden ja varmojen tietoliikenneyhteyksien avulla palveluiden saatavuus säilyy ja paranee. Myös kevyen liikenteen yhteyksien parantaminen edistää palveluiden saavutettavuutta.

LIIKENNE JA TIEVERKKO

Yksityisautoilu säilyy pääasiallisena kulkutapana litissä. Kausalan alueella liikenne rauhoittuu ohitustien rakentamisen myötä ja keskustan ja Ravilinnan alueen välinen yhteys paranee. Kevyen liikenteen yhteyksien kehittäminen parantaa liikenneturvallisuutta ja luo mahdollisuuksia arki- ja vapaa-ajan liikuntaan. Etenkin taajaman ulkopuolella asuvien nuorten ja lasten liikkuminen helpottuu. Maa- ja metsätalouden, jätehuollon ja pelastustoiminnan kuljetusten vaatimukset huomioidaan väylärakennushankkeiden yhteydessä ja väylät pidetään kunnossa.

ELINKEINOT

Tillolan teollisuusaluetta laajennetaan hyviin liikenneyhteyksiin, nykyisiin yrityksiin ja KymiRingin ympärille muodostuvaan elinkeinoalueeseen tukeutuen. Teollisuusalueilla pyritään huomioimaan kiertotalouden kehittämisedellytykset.

Tietoliikenneyhteyksien parantaminen mahdollistaa tietotyön ja luovien alojen yrittäjyyden kehittymisen littiin. Tätä sekä etätyötä tukemaan Kausalaa perustetaan yhteisöllinen työtila, joka kokoaa yhteen tietotyötä ja luovaa työtä tekeviä henkilöitä ja yrityksiä, ja mahdollistaa siten myös uuden yritystoiminnan.

KymiRing ja Kimolan kanava lisäävät matkailua litin alueella. Matkailu on tulevaisuudessa monen iittiläisen sivuelinkeino. Kausalaa venevalkaman ympäristöä hyödynnetään jatkossa iittiläisten kesäolohuoneena ja veneilijät pysähtyvät sinne virkistäytymään. Virkistystoiminnot tukeutuvat hyvinvoivaan luontoon.

Biotalouden kokonaisvaltainen edistäminen yhteistyössä ympäröivien kuntien kanssa lisää alueen elinvoimaisuutta. Se luo hyvät edellytykset luontoon ja kulttuuriympäristöön tukeutuville matkailu- ja virkistyspalveluille maisemallisesti ja toiminnallisesti. Iitissä huolehditaan maa- ja metsätalouden edellytyksistä, panostetaan kestävään puun- ja ruuantuotantoon ja niiden kehittämiseen. Iitissä kehitetään hajautettua energiantuotantoa.

TAAJAMAKUVA JA MAISEMA

Kausalaa keskustan jalankulkuympäristöä kehitetään viihtyisäksi ja taajamakuva parannetaan. Ravilinnan aluetta ja sen lähiympäristöä kehitetään virkistys- ja oppimisympäristönä osana keskustaa. Valtatien ja rautatien ympäristöjä kehitetään miellyttäväksi väyliksi saapua Kausalaa.

Uusien ja kunnostettavien rakennusten soveltumisesta ympäröivään miljööseen huolehditaan. Pihat hoidetaan hyvin ja kannustetaan ekologisuuteen. Tieympäristöjen kasvillisuus pidetään siistinä ja kauniit näkymät avonaisina. Elinvoimainen maatalous säilyttää peltomaisemat avoimena.

KEHITYSKUVAN VISIO - KEHITTÄMISTEEMAT

Kehityskuvan visiossa litiin elinvoimaisuuden taustalla ovat biotalous, virkistys ja hyvinvointi sekä matkailu. Näiden toisiinsa sidoksissa olevien teemojen kautta rakentuu iittiläisten hyvinvointi tulevaisuudessa. Teemat pohjautuvat litiin vahvuuksien hyödyntämiseen ja kehittämiseen, nykyiseen maankäyttöön, peruspalveluiden ja infran säilyttämiseen ja parantamiseen sekä käynnissä oleviin hankkeisiin.

BIOTALOUS

VIRKISTYS JA HYVINVOINTI

MATKAILU

KEHITYSKUVAN TAVOITTEET

TOIMIVA TIEVERKKO

Toimiva tieverkko on maaseudun elinvoiman perusedellytys. Toimivuus tarkoittaa tarkoituksenmukaisia kulkureittejä, riittävää kunnossapitoa niin kesällä kuin talvella ja turvallista liikenneympäristöä kaikkien tienkäyttäjien kannalta. Kantavuus ja vapaa tila ovat mitoituksessa huomioitavia asioita ja ne koskettavat erityisesti maa- ja metsätalouden kuljetuksia, jätehuoltoa ja pelastustoimintaa.

litissä on laadittu liikenneturvallisuussuunnitelma vuonna 2017.

TOIMIVA SÄHKÖVERKKO

Sähköverkon toimivuus korostuu tulevaisuudessa entistä enemmän ilmastonmuutoksen lisäämien rajuilmojen ja digitalisaation myötä. Sähköverkon huolto- ja jakeluvarmuutta voidaan parantaa muun muassa vaihtamalla ilmajohtoja maakaapeleiksi ja siirtämällä sähkölinjoja teiden läheisyyteen.

TOIMIVAT TIETOLIIKENNEYHTEYDET

Toimivat tietoliikenneyhteydet mahdollistavat vakituisen ja vapaa-ajan asumisen, etätyöskentelyn ja -opiskelun, yrittämisen ja peruspalvelujen käyttämisen jatkossakin. Maaseudulla tämä on erityisen merkittävää matkojen ollessa pitkiä. Tietoliikenneyhteyksien toimivuus voi osaltaan vaikuttaa asuinpaikan tai yrityksen sijainnin valintaan.

TOIMIVA VESIHUOLTO

Vedenhankinta, -jakelu ja jätevesihuolto ovat merkittäviä peruspalveluja. Vesihuoltoverkoston kunnossapidosta ja uusimisesta on huolehdittava oikeaan aikaan. Myös pohjavesialueiden suojelusta on huolehdittava. Alueellisesti sopivan vesihuoltojärjestelmän valinta sijainnin ja olosuhteiden mukaan on tärkeää.

litissä on laadittu vesihuollon kehittämissuunnitelma vuonna 2018.

TOIMIVA JÄTEHUOLTO

Yleisten kierrätyspisteiden on oltava helposti saavutettavissa ja siistejä. Toimiva jätehuolto edellyttää toimivaa tieverkkoa. Jätehuollon kehittämisen tavoitteena on edistää kiertotalouden periaatteiden toteutumista.

MONIPUOLISET ASUMISMAHDOLLISUUDET

Monipuoliset ja muunneltavat asumisvaihtoehdot osaltaan mahdollistavat elämisen samalla paikkakunnalla erilaisissa elämäntilanteissa.

Monipaikkainen asuminen yleistyy jatkossa ja tämä muuttaa perinteisiä asumiseen liittyviä käsityksiä.

Kehityskuvan laatimisen yhteydessä järjestettiin kysely iittiläisten asumisen unelmista.

VIIHTYISÄ YMPÄRISTÖ

Maisemallisesti ja toiminnallisesti viihtyisä ympäristö nostaa alueen arvostusta, lisää asumismukavuutta sekä edistää matkailua. Viihtyisä maaseutu ympäristö on vahvasti sidoksissa maa- ja metsätalouteen niiden muokatessa suurimman osan maisemasta. Rakennukset ja niiden piha-alueet vaikuttavat asuinalueiden viihtyisyyteen ratkaisevasti. Katu- ja yleisten alueiden siisteys ja vihreys lisäävät maisemallista viihtyisyyttä ja niiden palvelut kuten torialueet, leikkipaikat ja uimarannat vaikuttavat toiminnalliseen viihtyisyyteen.

TOIMIVA KIINTEISTÖRAKENNE

Toimiva kiinteistö rakenne parantaa maatalouden kannattavuutta ja samalla se parantaa liikenneturvallisuutta, kun matkat tilakeskuksista pelloille lyhenevät.

AIDOSTI VUOROVAIKUTTEINEN MAANKÄYTÖN

SUUNNITTELU

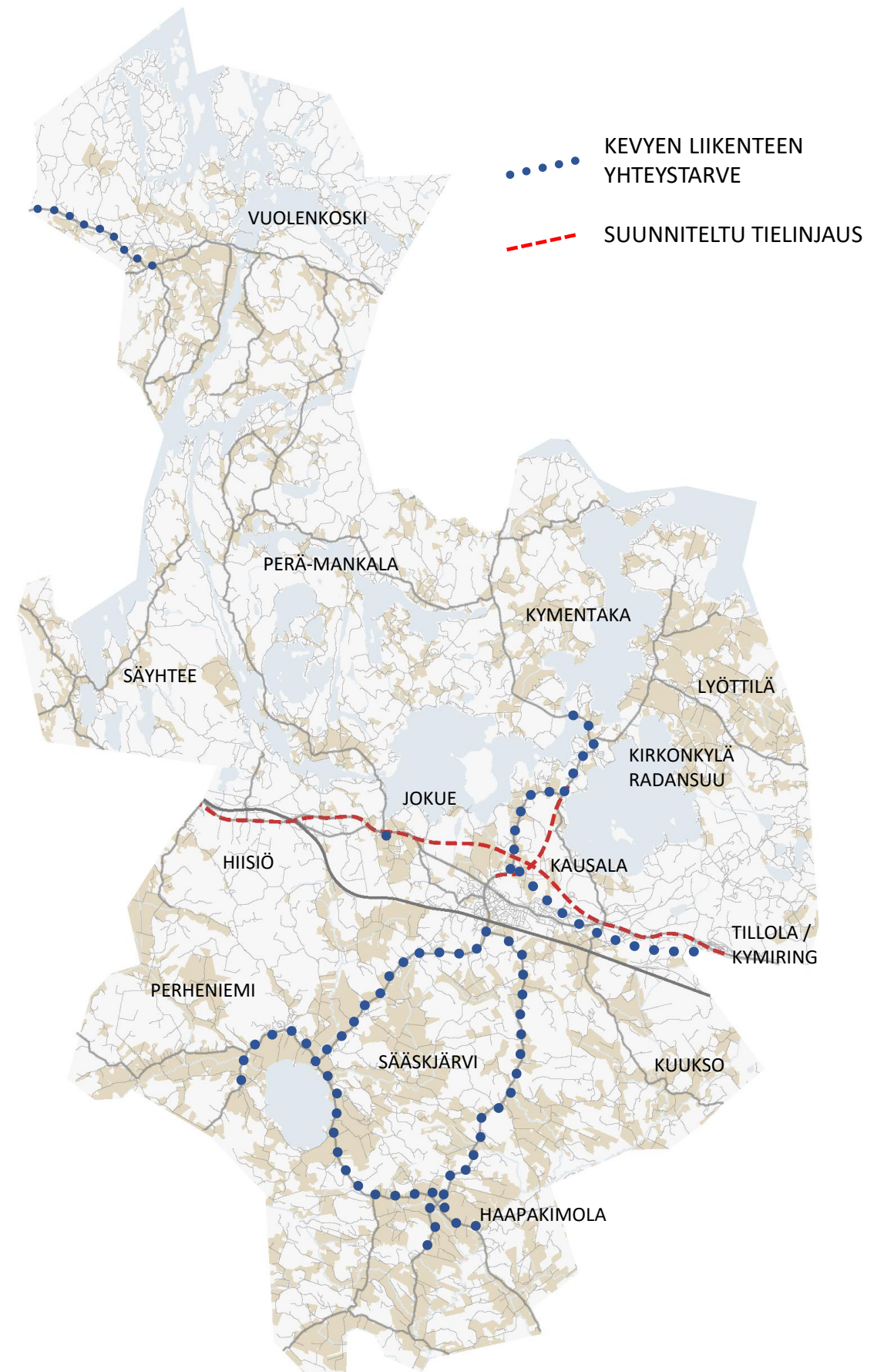
Vuorovaikutus on avain onnistuneeseen maankäytön suunnitteluun maaseudulla. Eri vuorovaikutuskeinojen hyödyntäminen monipuolisesti, vuorovaikutus suunnittelun kannalta oikeaan aikaan sekä suunnitelmien selkeys ja ymmärrettävyys ovat olennaisia tekijöitä vuorovaikutuksen onnistumisessa.

HYVINVOIVA LUONTO

Luonnon hyvinvoinnista huolehditaan ensisijaisesti tukemalla eikä niinkään rajoittamalla. Metsästäjät ja kalastajat tekevät arvokasta luonnonhoitotyötä ja tämän kulttuurin ylläpito on tärkeää. Suojeluvaatimusten kohtuullisuus on säilytettävä maaseutuelinkeinojen näkökulmasta.

KEHITYSKUVAN TAVOITTEET

1. Maankäytön ja ympäristön suunnittelu pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja olosuhteiden mukaan joustavasti.
2. Kuntalaisten, päättäjien ja viranomaisten välisen vuorovaikutuksen parantaminen ympäristön suunnitteluun liittyen.
3. Nopeiden ja varmojen tietoliikenneyhteyksien järjestäminen kaikille kuntalaisille.
4. Sähköverkon toimintavarmuuden parantaminen.
5. Vesihuollon kehittäminen alueellisesti tarkoituksenmukaisesti.
6. Liikenteen sujuvuuden, tieverkon kunnossapidon ja liikenneturvallisuuden parantaminen.
7. Liikenneväylien ja kiinteistöjen korjausvelan vähentäminen.
8. Kevyen liikenteen käytön edistäminen.
9. Esteettömyyden edistäminen Kausalan keskustassa ja kylien toiminnallisissa keskuksissa.
10. Virkistysalueiden ja -reittien kehittäminen.
11. Keskustaajaman ja kylien elinvoimaisuuden ja viihtyisyyden parantaminen.
12. Maaseutuelinkeinojen toimintaedellytysten kehittäminen.
13. Teollisuusalueiden kehittäminen.
14. Monipuolisten ja joustavien asumismahdollisuuksien lisääminen.
15. Luonnon hyvinvoinnista huolehtiminen ja luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen.
16. Kestävän energiantuotannon ja -käytön edistäminen, huomioiden tuotantomuodon soveltuvuus alueelle.

KOKO KUNTAA KOSKEVAT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Laaditaan kunnianhimoinen kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Parannetaan kevyen liikenteen yhteyksiä tarpeen mukaan levittämällä pientareita, rakentamalla uusia kevyen liikenteen väyliä ja hyödyntämällä nykyistä tieverkkoa monipuolisemmin.

Parannetaan koulukuljetuspysäkkien turvallisuutta lisäämällä odotustilaa, parantamalla valaistusta ja rakentamalla pysäkkikatoksia.

Huomioidaan tieverkkoa koskevassa suunnittelussa ja rakentamisessa maaseutuelinkeinojen, jätehuollon ja pelastustoiminnan vaatimukset kuten vapaa tila ja kantavuus.

Kartoitetaan luonto- ja retkeilykohteet ja suunnitellaan niitä hyödyntäen ja täydentäen yhtenäinen ulkoilureitti koko kunnan alueelle.

Laaditaan kyliin maankäyttösuunnitelmat ja maisemanhoitosuunnitelmat.

Laaditaan rakentamistapasuosittukset alueittain rakentamisen ohjaamisen tueksi edistämään rakennusten soveltuvuutta maisemaan ja rakennettuun ympäristöön.

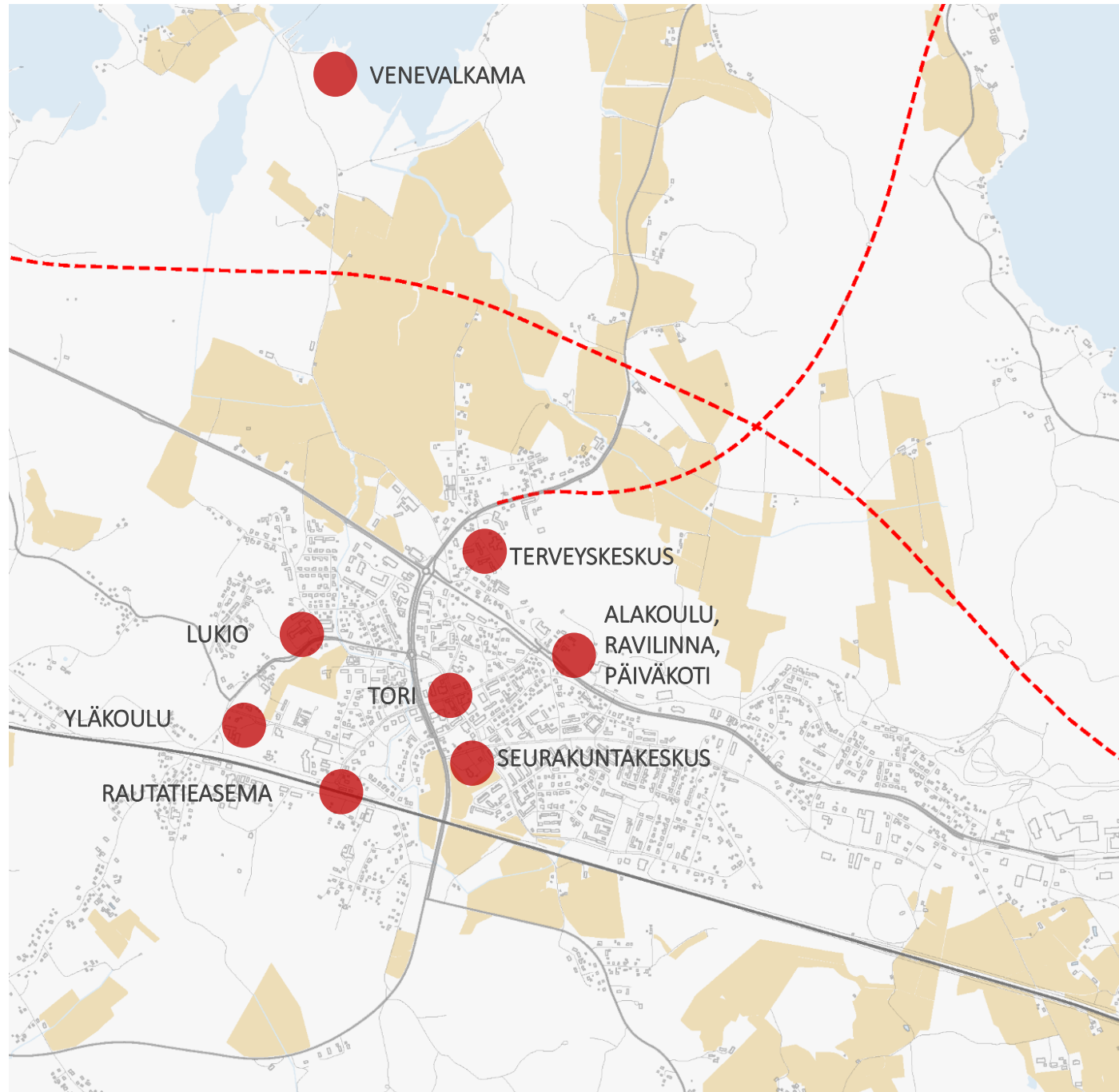
Järjestetään koulutusta liittyen mm. tilusjärjestelyihin, pihasuunnitteluun ja vieraslajien torjuntaan.

Parannetaan kierrätyspisteiden tasoa ja ympäristöä.

KAUSALA

- SUUNNITELTU TIELINJAUS
- ALUEEN NYKYINEN TOIMINNALLINEN KESKUS

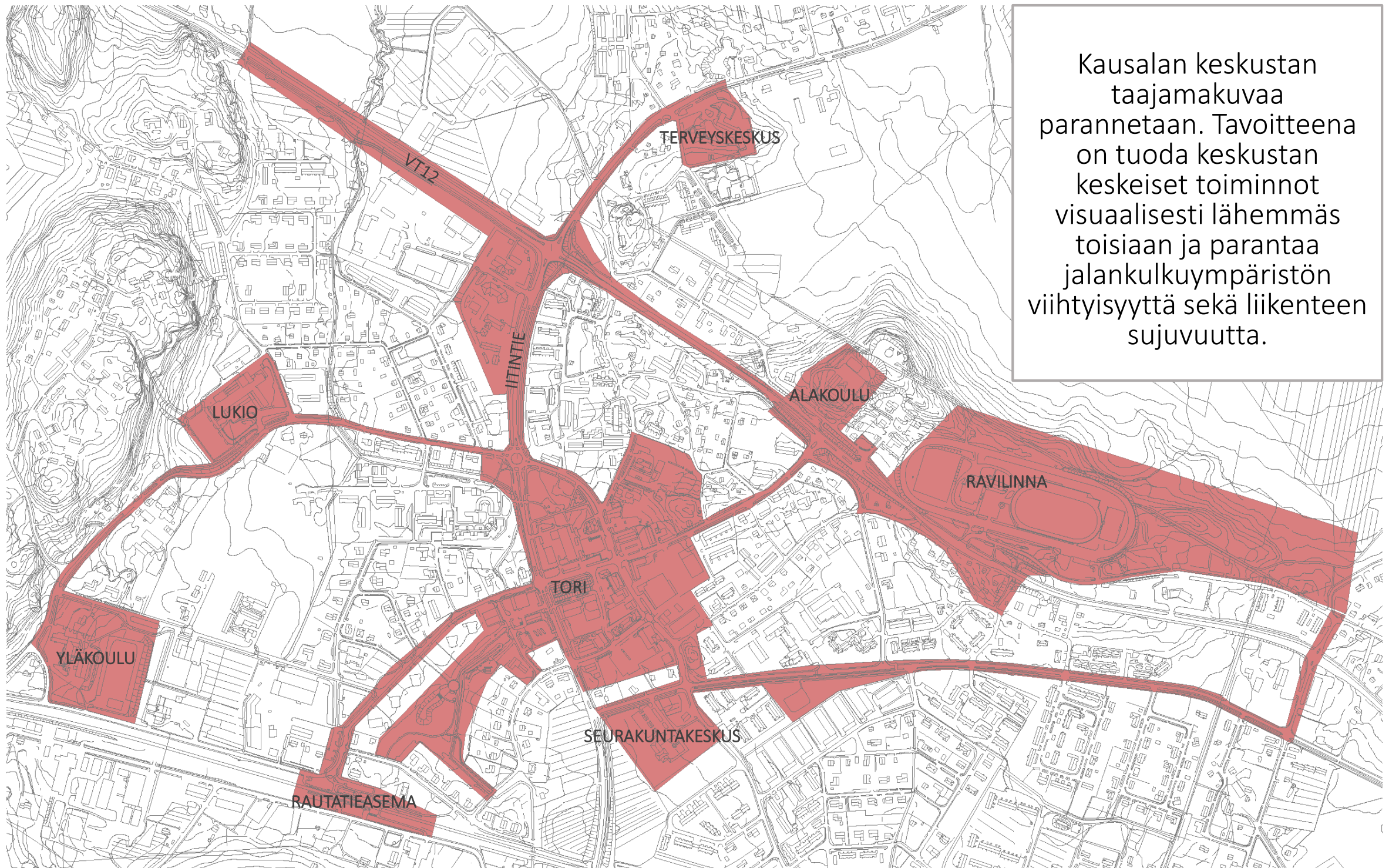
Kausalassa toiminnalliset pisteet ovat laajalle levittäytyneenä ja ne sijaitsevat valtatie molemmin puolin. Kaupalliset toiminnot sijaitsevat pääosin torin läheisyydessä valtatie ja rautatie välisellä alueella. Terveyskeskus, alakoulu, liikuntapalvelut sekä tulevaisuudessa päiväkotit sijaitsevat valtatie pohjoispuolella.

Keskustan vahvuutena on aktiivinen toritoiminta, jota halutaan vahvistaa. Keskustan kehittäminen oleskelualueena vaatii kokonaisvaltaista viihtyisyyden parantamista koko keskustan alueella.

Ravilinnan historia liittyy hevosurheiluun ja sen ympäristö on muotoutunut toimivaksi ja monipuoliseksi liikunnan ja virkistysalueeksi, jota on edelleen mahdollista kehittää mm. oppimisympäristönä.

Venevalkaman sijainti lähellä keskustaa ja turvalliset kulkuyhteydet sekä Kimolan kanavan rakentaminen tarjoavat mahdollisuuksia kehittää aluetta virkistysalueena.

KAUSALAN KESKUSTAN KEHITTÄMINEN

KAUSALAA KOSKEVAT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Venevalkaman ja Kymenrannantien kehittäminen virkistysalueena parantamalla opastusta ja rakentamalla puistomainen alue venevalkaman yhteyteen.

Rautatieympäristön viihtyisyyden parantaminen esimerkiksi kasvillisuutta siistimällä sekä asemaa ja sen ympäristöä kunnostamalla.

Valtatien ympäristön viihtyisyyden parantaminen siistimällä tieympäristön kasvillisuutta ja kiveyksiä. Kevyen liikenteen ylityspaikkojen lisääminen uuden ohitustien valmistumisen jälkeen.

Kausalan keskustan yleissuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen taajamakuvan parantamiseksi.

Torin ympäristön elävöittäminen, torikahvilan rakentaminen.

Ympäristötaiteen hankkiminen Kausalaan taajamaympäristön kiinnostavuuden lisäämiseksi.

litintien peruskorjaus Kausalan kohdalla.

Ravilinnan ja Kausalan koulun ympäristön kehittäminen maisemallisesti ja toiminnallisesti suunnittelemalla luontokoulualue ja asuinalue alakoulun pohjoispuolelle sekä parantamalla liikennejärjestelyjä.

Uusien asuinalueiden suunnittelu Kausalan lähialueelle Urajärven ja Kymijoen rantaan.

Toiminnallisen perhepuiston rakentaminen Kausalaan keskeiselle paikalle hyödyntäen olemassa olevia rakennuksia ja pysäköintialueita.

Kevyen liikenteen yhteyksien parantaminen Kirkonkylään, Säaskjärvelle ja Haapakimolaan.

Kevyen liikenteen yhteyden kehittäminen Kouvolan suuntaan hyödyntämällä valtatie rinnakkaistietä.

Eri kokoisten tonttien tarjonnan lisääminen.

Yhteisöllisen työtilan perustaminen erilaisia etätöitä ja luovan alan töitä tekeville henkilöille. Työtila toimisi myös kokoontumispaikkana iittiläisille yhdistyksille.

KYLÄALUEET

litissä on useita aktiivisia kyliä. Kylien toiminta on useimmiten keskittynyt kylätalon, seuratalon ja/tai koulun ympäristöön, vaikka asutus voikin olla levittäytynyt hajanaisesti. Kylillä on omat vahvuutensa, mutta kehittämistarpeet ovat monessa kylässä keskenään hyvin samankaltaisia.

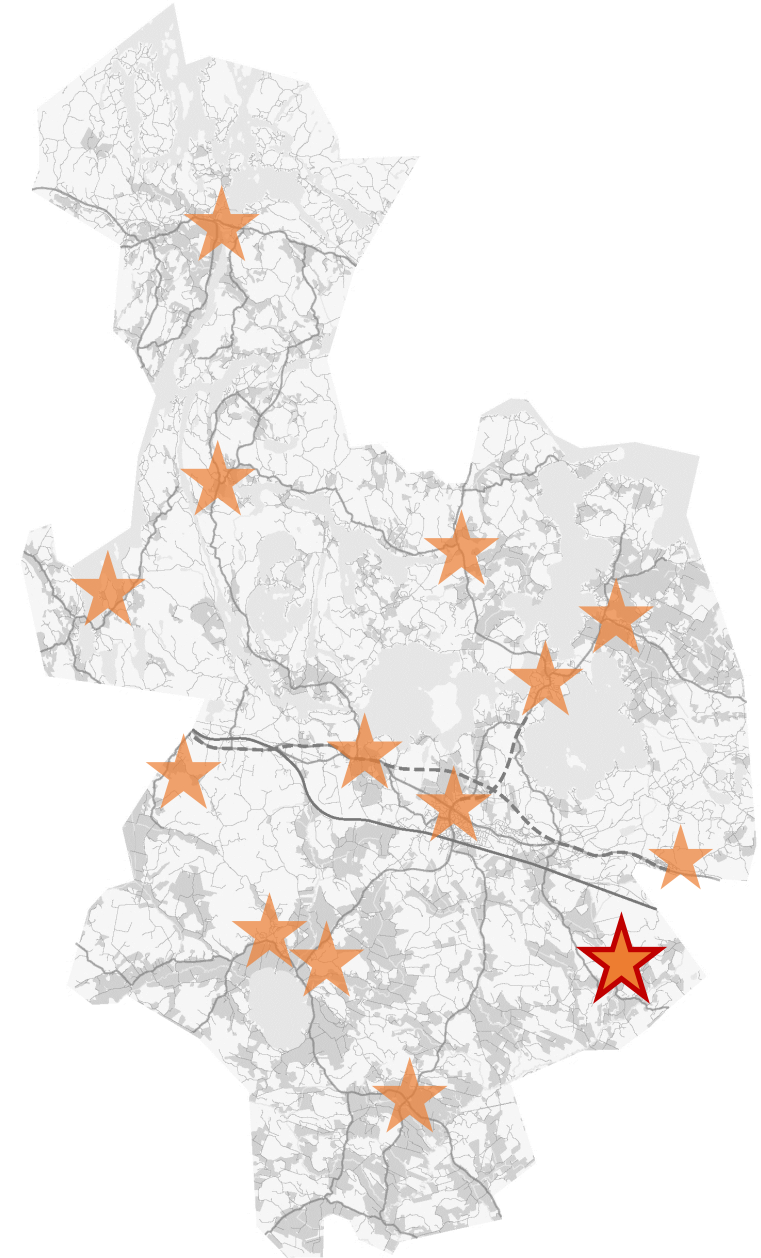
KUUKSO

Kyläalueen toiminta on keskittynyt metsästysmajan ympäristöön.

KUUKSON KYLÄN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE- EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Kehittämistarpeita ei ilmennyt tässä vaiheessa.

MAAKANSAN KYLÄT

Maakansan kyliä ovat Haapakimola, Saaranen, Muikkula, Taasia ja Koliseva. Kyläalueen toiminta on keskittynyt Maakansan seuratalon ja Haapakimolan koulun ympäristöön.

MAAKANSAN KYLIEN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE- EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Karrala-Koliseva-luontopolun kunnostaminen ja sen kehittäminen kokonaisuutena pitkällä aikavälillä Etelä-litin ulkoilukohteeksi (opasteet, näköalapaikka, taukopaikat, parkkipaikat jne.).

Keveyen liikenteen väylien rakentaminen koululta Maakansan seuratalolle, Kausalaan ja Säaskjärvelle koululaisten turvallisemman liikkumisen takaamiseksi ja virkistysmahdollisuuksien parantamiseksi. Valaistus keveyen liikenteen väylille koulun ympäristössä.

Koulun ympäristön laajentaminen yleisemmäksi oleskelupaikaksi ja alueen tarkastelu asumisen lisäämiseksi.

Kylän oman taideteoksen rakentaminen.

SÄÄSKJÄRVI

Säskjärven kyläalueen toiminta on keskittynyt Kylätalon sekä Tuulispään matonpesu- ja uimapaikan ympärille.

SÄÄSKJÄRVEN KYLÄN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE- EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

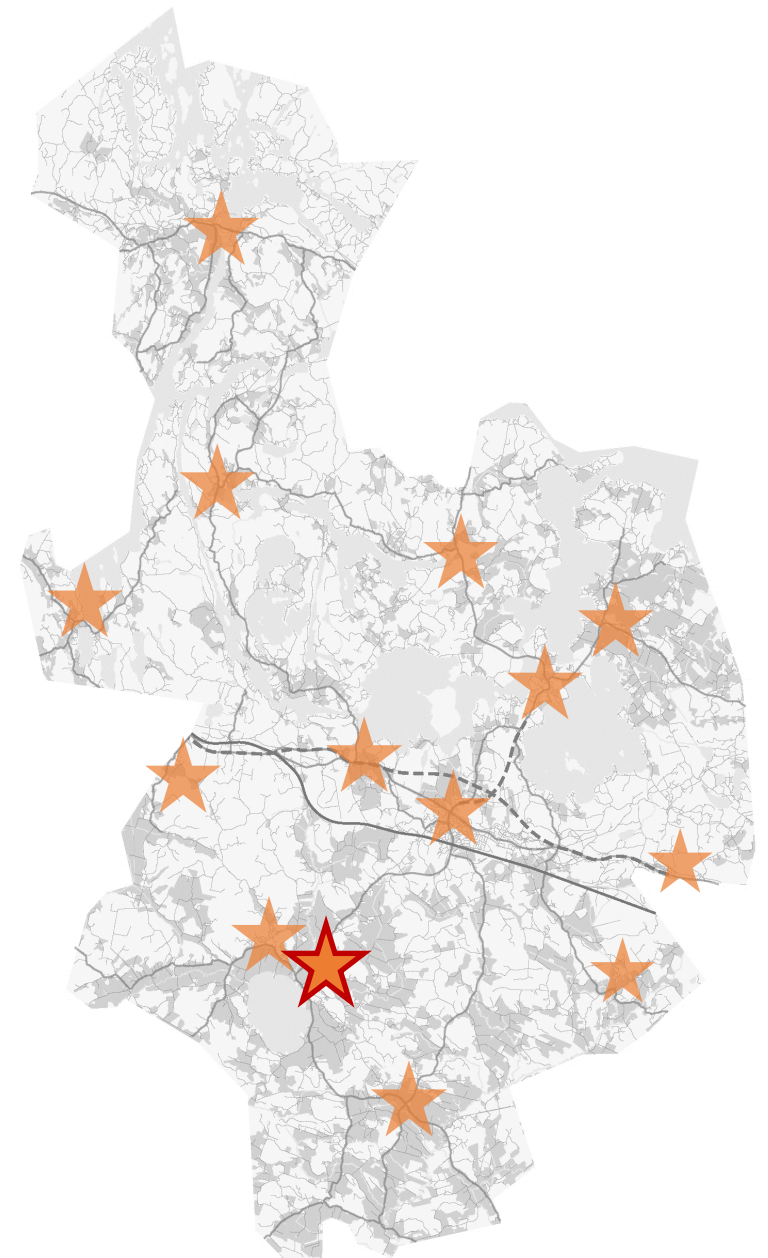
Kevyen liikenteen väylien rakentaminen Säskjärveltä Kausalaan, Haapakimolaan ja Perheniemeen.

Säskjärven kunnostaminen.

Kylätalon ympäristön viihtyisyyden parantaminen maisemallisesti ja toiminnallisesti mm. parantamalla pysäköintialueen valaistusta ja lisäämällä istutuksia.

Tuulispään uimarannan kunnostaminen ja matonpesupaikan osittainen uusiminen.

Nopeusnäyttötaulujen hyödyntäminen ajonopeuksien hillitsemiseksi 60 km/h alueilla.

PERHENIEMI

Perheniemen kyläalueen toiminta on keskittynyt Haaviston seuratalon, Kylätalon sekä Perheniemen opiston ympäristöön.

PERHENIEMEN KYLÄN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE- EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Kevyen liikenteen väylän rakentaminen Säaskjärventien ja Perheniementien risteyksestä Perheniementien ja Tolppalankujan risteykseen saakka.

Pururadan kunnostaminen ja reitin jatkaminen Opiston suuntaan sekä sen ympäristön kehittäminen liikunnan ja leikin alueena.

Haaviston seuratalon ja sen ympäristön kehittäminen kylän toiminnallisena keskuksena.

Säaskjärven virkistysalueiden ja -toimintojen kehittäminen.

Säaskjärven kunnostaminen.

Metsäläntien peruskorjaus.

Maankäyttösuunnitelman ja maisemanhoitosuunnitelman laatiminen yhdessä maanomistajien kanssa.

Perheniemen opiston alueen kehittäminen.

KAUKAAN KYLÄT

Kaukaan kyliä ovat Hiisiö, Kurri ja Mankala. Kyläalueen toiminta on keskittynyt kylätalon Einolan ympäristöön.

KAUKAAN KYLIEN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Liikenneturvallisuuden parantaminen Kurrintiellä ja Kuninkaantiellä laskemalla nopeusrajoitus 40 km/h.

Tiestön kunnossapidon parantaminen. Isot kivet ja nimismiehen kiharat hankaloittavat liikennettä.

Kurrintien ja Kuninkaantien risteyksessä olevan infotaulun parantaminen, postilaatikkotelineen uusiminen ja alueen yleisilmeen kehittäminen.

Opastus Pirunkalliolle ja reitin parantaminen.

Yhteisen ulkoilualueen tekeminen esimerkiksi rakentamalla laavu / kota / liikuntapaikka / leikkipaikka / pururata.

SÄYHTEE

Säyhteen kylän toiminta on keskittynyt seuratalon ympäristöön.

SÄYHTEEN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Alueen tiestön kunnossapidon parantaminen ja päällystäminen.

Uusien vakituisten asukkaiden hankkiminen kylän alueelle.

JOKUE

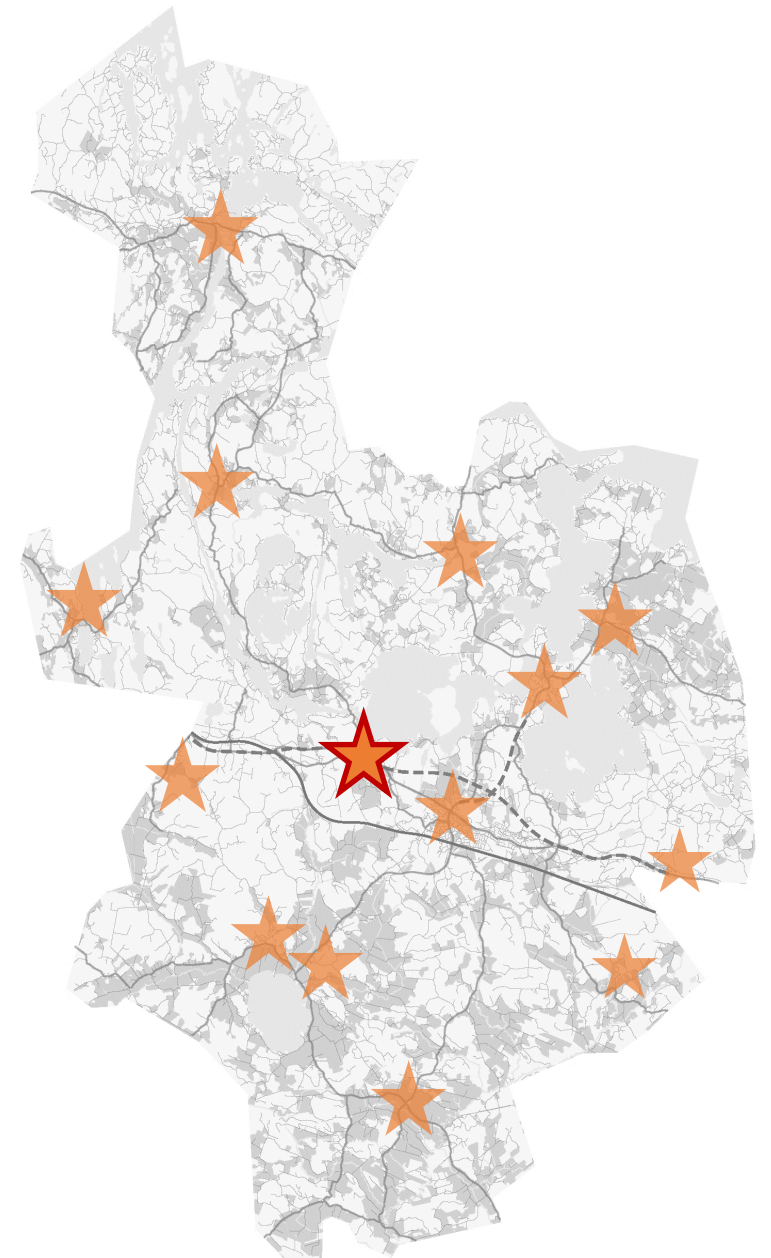
Jokuen alueen toiminta on keskittynyt Veteraaninmajan, Jokuen urheilukentän ja Matkakeitaan ympäristöön.

JOKUEN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Jokuen urheilukentän kehittäminen leikin ja liikunnan alueena.

Turvallisen kevyen liikenteen yhteyden järjestäminen Jokuentieltä Sitikkalantielle kylälaisten lenkkeilymahdollisuuksien parantamiseksi.

Veteraaninmajan alueen kehittäminen.

PERÄ-MANKALA

Perä-Mankalan toiminta on keskittynyt Mankalan seuratalon ympäristöön.

PERÄ-MANKALAN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE- EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Maantien 3631 kunnostaminen Eskolanmäen osalta ja tien asiallinen kunnossapito ovat kylälle ja sen yritystoiminnalle keskeisen tärkeitä asioita.

VUOLENKOSKI JA KOSKENNISKA

Vuolenkosken alueen toiminta on keskittynyt koulun, seuratalon ja rannan ympäristöön.

VUOLENKOSKEN JA KOSKENNISKAN KYLIEN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Alueen kehittymistä ja väestönkasvua tukevat maankäytölliset ratkaisut joustavasti olosuhteet huomioiden ja monimuotoiset asumisratkaisut sekä tonttikoot mahdollistaen.

KYMENTAKA

Kymentaan alueen toiminta on keskittynyt seuratalon ympäristöön.

KYMENTAAN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Polkuverkoston kehittäminen kylän alueella
ulkoilumahdollisuuksien parantamiseksi.

Seuratalon ja sen ympäristön kehittäminen vapaa-ajanvieton
keskuksena sekä toiminnallisesti että maisemallisesti.

RADANSUU JA KIRKONKYLÄ

Kirkonkylän ja Radansuun alueen toiminta on keskittynyt Radansuun ulkoilualueen, litin kirkon ja Kesäkahvilan ympäristöön.

RADANSUUN JA KIRKONKYLÄN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Urajärven kunnostamisen jatkaminen mm. niittämällä järviruokoa.

Kevyen liikenteen väylän rakentaminen Kausalasta Virransillalle saakka nykyisen tielinjauksen mukaisena.

Liikenneturvallisuuden parantaminen litintiellä ajonopeuksia laskemalla.

Alueen ulkoilureittien parantaminen vesistöön tukeutuen.

Kirkonkylän venelaiturin alueen kehittäminen.

Näkymien avaaminen kirkolta ja Kesäkahvilalta Kymijoelle.

Katu ympäristön parantaminen esimerkiksi rakentamalla ympäristöön sopivia pysäkkikatoksia.

Radansuun ulkoilualueen virkistystoimintojen lisääminen.

Alueen hyödyntäminen kokonaisuutena laajemmin virkistystyksen ja oleskelun ympäristönä.

LYÖTTILÄ

Lyöttilän alueen toiminta on keskittynyt seuratalon ympäristöön.

LYÖTTILÄN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

Urajärven kunnostamisen jatkaminen mm. niittämällä järviruokoa.

Talvella kerätyn järviruo'on hyödyntäminen rakennusmateriaalina paikallisesti.

TILLOLA

Tillolan alueelle on kehittymässä uutta toimintaa rakenteilla olevan moottoriturheilun ja koulutuskeskus KymiRingin ympärille.

TILLOLAN ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET

KymiRingin alueen kehittäminen tukeutuen moottorirataan, valtatiehen ja paljon tilaa vaativan yritystoiminnan sijoittumismahdollisuuksiin. Potentiaalisia toimialoja alueella mm. matkailu, metsäteollisuus, logistiikka ja ajoneuvoteollisuus.

Alueen suunnittelu ympäröivää luontoa kunnioittaen ja lähialueen virkistysarvot huomioiden. Alueen kokonaisuuden kehittämisessä huomioitava matkailun kannalta olennaiset tekijät kuten alueelle muodostuva miljö.

Tillolan ampumaradan käyttöönotto uudelleen.

RAPORTTI JA LÄHTEET

KUVAT

Ilman numeroa: Maijastiina Lintukangas

1. Kannustalo: <https://www.kannustalo.fi/valokuvat-ja-videot/kauneimmat-kodit/muuttovalmis-raataloity-aurora/>
2. Maakansan kyläyhdistys: <http://www.maakansa.com/kuvagalleria.html#>
3. Maakansan kyläyhdistys: <http://www.maakansa.com/kuvagalleria.html#>
4. Hevosurheilu: <https://hevosurheilu.fi/pelit/peliuutiset/helluntairavit-palaavat-kotiin/>
5. Iitin kunta: <http://www.iitti.fi/retkeillen-iitissa>
6. Sääskjärven kyläyhdistys: <https://www.sääskjärvi.fi/kuvagalleria/#&gid=1&pid=2>
7. Vuolenkosken kyläyhdistys: <http://www.vuolenkoski.com/fi/kyla/ajankohtaista/body0=4176>
8. Kouvolan sanomat: <https://kouvolansanomat.fi/uutiset/lahella/b1189084-7788-484d-940c-30374af8153f>
9. Etelä-Suomen sanomat: <https://www.ess.fi/urheilu/moottoriurheilu/art2447695>
10. Keski-suomalainen: <https://www.ksml.fi/urheilu/Ratamoottoripy%C3%B6rien-MM-sarjan-promoottori-Osakilpailu-Suomeen-2019/1023304>

TILASTOT

Tilastokeskus
Iitin kunta

KARTAT

Lisenssi: CC BY 4.0

Hallintorajat / 2016 / Maanmittauslaitos

Peltolohkot / 2016 / Maaseutuvirasto

Ranta10 - Rantaviiva 1:10 000 ja uomaverkosto / 2016 / Suomen Ympäristökeskus

Asemakaavoitettu alue / 2016 / Suomen Ympäristökeskus

MRL:n mukaisten yleiskaavojen ulkorajat / 2014 / Suomen Ympäristökeskus

Digiroad / Liikennevirasto

Maastotietokanta / 2016 / Maanmittauslaitos

YKR-aluejaot / 2015 / Suomen Ympäristökeskus

Sijaintikartta: Google Maps

PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ

Maijastiina Lintukangas, Lahden ammattikorkeakoulu

TYÖRYHMÄN JÄSENET

Harri Hoffren, Iitin kunta

Ville Partio, Iitin kunta

Jukka Sipola, Iitin kunta

OHJAUSRYHMÄN JÄSENET

Janne Aalto, Iitin kunta

Leif Drockila, Iitin kunta

Pia Harmokivi, Iitin kunta

Terhi Kare, Iitin kunta

Eemeli Lehtinen, Iitin kunta

Anniina Peltola, Iitin kunta

Riku Rönholm, Iitin kunta

Jarkko Salonen, Iitin kunta

Atte Savelainen, Iitin kunta

Markku Yli-Kaitala, Iitin kunta